

מסובסד לע"ג
הבחור החשוב
מרדכי ז"ל
בהר"ר יחזקאל חיים
שיבלחט"א
שליזנגר
גלב"ע בדמי ימיו
כ' אב תשפ"ב

קובץ גליונות

פרשת ראה

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

ועידת בני הישיבות

שהתקיימה בברכתו של רשכבה"ג מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א

מעמד הנעילה בראשות מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א

הגאון
הגדול רבי
חכם
שלום כהן
זצוק"ל

זמני השבת

בחסות:

גילנות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על המאדק!

03-900-9944

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	6:35	7:47	8:26
בני ברק	6:50	7:48	8:23
קרית ספר	6:44	7:47	8:25
בית שמש	6:34	7:47	8:25
אופקים	6:43	7:48	8:24
חיפה	6:44	7:49	8:25

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדירים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

שהשמה במעונם

משפחת קורלנסקי
ב"ב - לנישואי הבן

מבצע מיוחד

מערכת "קובץ גליונות" מחלקת ספרים
בשווי מאות שקלים

הפרטים המלאים בקובץ הבא פר' שופטים
שוה לחכות...

לכל הקוראים והלומדים החשובים שליט"א

הקדישו את יקיריכם ע"ג הקבצים באחת משבתות השנה,
ותהיו שותפים בזיכוי הרבים הגדול להגדיל תורה ולהאדירה.

- ז' אלול - שופטים
- י"ד אלול - כי תצא
- כ"א אלול - כי תבא
- כ"ח אלול - נצבים ר"ה
- ו' תשרי - וילך יו"כ
- חג הסוכות

הודעה חשובה

התקבלה תרומה לע"נ מרן זי"ע
לכמות מצומצמת של סטים משנה ברורה
מהדורת שיח אמונה עם הערות מרן זי"ע.
לבתי כנסיות והיכלי התורה.

ניתן לקבל בבית מרן זי"ע רשב"ם 23 ב"ב
ובמוקדי שיח אמונה.

לזיכוי הרבים

כשיתוף פעולה בין מערכת "אוצר החכמה"
ומערכת "קובץ גליונות"
לקראת העדכון השנתי של התוכנה הנודעת

"אוצר החכמה"

המעוניינים להעביר את חיבוריהם לזיכוי הרבים
מוזמנים להעביר למייל
שע"י מערכת "קובץ גליונות"
k.gilyonot@gmail.com

ואי"ה נעביר למערכת "אוצר החכמה"
שיכניסו בהקדם את החיבורים החשובים
לתוכנה למען יעמדו ימים רבים

בברכה מרובה
מערכת "קובץ גליונות"

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד
הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -
ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדירים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדירים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע. ר.

תורה מגנא ומצלא

40 יום רצופים של לימוד תורה

ע"י מאות לומדי רשת הכוללים **תורת חסד**

מערב ר"ח אלול ועד ערב יו"כ

להינצל מגזרות קשות ואכזריות
ולפתוח שערי שמים לישועתך

ומעמד התרת קללות וקפידות בני"א

בערב ראש השנה ובערב יום הכיפורים

בציון מרנא החזו"א זיע"א

לזיווג הגון ולמצפים לזש"ק

תפילה מיוחדת להשבת מתמודדים לדרך התורה ויר"ש ולמיחלים לזיווג שני

1-700-555-013

בזכותך ילמדו לזכותך!

התרומות מוכרות לפי סעיף 46 להחזר ממס הכנסה

בזכותך!!!

מאות אברכים "מקבלי עול תורה"

ילמדו 10 שעות תורה כל יום!

עשרות אלפי שעות תורה **לזכותך!!!**

הושע נ"א **לזכותך!!!**

מניין נ"א תפילות מר"ח אלול עד הושענא רבא
מידי יום ע"י רבותינו שרי התורה והיראה

מרן רה"י הגאון רבי
ישראל בונים שרייבר
שליט"א

ומרן המשגיח הגה"צ
רבי בנימין פינקל שליט"א
יעתירו על התורמים

בתרומה של 180 ₪ לשם או 400 ₪ למשפחה

לזיווג
הגון

לזש"ק

לישועה

לרפואה

לעליה
בתורה

033-780-780

לתרומות
חייגו
עכשיו

ניתן לתרום בכל עמדות נדרים פלוס, תחת השם "ישיבת ר' חיים"

דוא"ל: A0527135590@GMAIL.COM

החל
מר"ח אלול
ועד נעילה
ביום כיפור

40 ימים

שמכריעים גורלות

ב-120 מקומות הקדושים

40 ימי תפילה רצופים
בחמשת המקומות הקדושים
יום יום בכל מקום ומקום
הכותל המערבי, קבר רחל, מירון, עמוקה,
רבי יהודה בר עילאי

בארבעים ימים הנוראים
יצאו שלוחי "ועד הרבנים"
למסע תפילות חובק עולם
ב-120 מקומות הקדושים
לחתחן על תורמי ועד הרבנים לשנה טובה ומתוקה

ועד הרבנים
לעניני צדקה בארה"ק

1-800-22-36-36

שמות 182 הזוכים בהגרלות מפעל 'שיח התורה' בתאריכים י' אב - כ"ג אב

תואר	פרטי	משפחה	עיר	הזכית
הבה"ח	דוד	קליין	מו"ע	700
הרב	דוד	ברלין	י-ם	500
התלמיד	יונתן	ארנון	בני ברק	500
הרב	שמואל	קרישר	אלעד	500
הרב	בנימין	לב	מו"ע	500
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
התלמיד	בנימין	כחן	בני ברק	500
התלמיד	שלמה יושע	שטרנבוך	מו"ע	500
הרב	שלמה	כחן	י-ם	500
הבה"ח	בנימין	ברט	פתח תקווה	500
התלמיד	אביחי	דוד	מו"ע	500
התלמיד	אחמון	ארנון	בני ברק	500
התלמיד	יונתן	ארנון	בני ברק	500
הרב	יהודה	פיג	ירושלים	700
הרב	חיים	בורשטיין	מו"ע	500
התלמיד	חיים	ברנד	מו"ע	500
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
הרב	'קוחאל'	זכר	מו"ע	500
הרב	משה	קמיר	בית שמש	500
הרב	יחזקאל	קליין	אלעד	500
הרב	יצחק	כל"ץ	בני ברק	500
התלמיד	אליהו מאיר	ליריון	אלעד	500
הבה"ח	אחור מנחם	קירלוב	אלעד	500
הבה"ח	מנחם מאיר	שפירא	אלעד	500
התלמיד	חיים ישעיה	אקער	י-ם	500
הרב	שמעון	דויטש	בני ברק	700
התלמיד	ישראל מאיר	רובינשטיין	אלעד	500
התלמיד	יהונתן	קפלן	מו"ע	500
הרב	שרא	שטיינמן	בני ברק	500
הרב	גד שלמה	אחמון	בני ברק	500
הרב	יחזקאל	קליין	אלעד	500
הבה"ח	שמואל	אלרד	מוריען עילית	500
הבה"ח	משה	אליגיה	י-ם	500
התלמיד	שמואל	אלרד	מו"ע	500
התלמיד	משה	ויזר	י-ם	500
התלמיד	יונתן	ארנון	בני ברק	500
התלמיד	יונתן	ארנון	בני ברק	500
התלמיד	צדק חיים	ליבמן	בני ברק	500
הרב	יוסף	מנטליסט	בני ברק	700
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
הבה"ח	ישראל דוד	גורבי	אלעד	500
הרב	יהודה אריה	גולדבלט	מו"ע	500
הרב	שמואל	קרישר	אלעד	500
הרב	שמואל	קרישר	אלעד	500
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
תואר	פרטי	משפחה	עיר	הזכית
הרב	יהודה	בטאט	ביתר עילית	500
הרב	יחזקאל	קליין	אלעד	500
הרב	מאיר	ברנס	בני ברק	500
התלמיד	צבי	שפירא	בני ברק	500
הרב	מאיר	ברנס	בני ברק	500
הבה"ח	מנשה	קולדאקי	מוריען עילית	500
הגב"י	אסתר	רוח	בית שמש	500
הרב	משה	איינזון	מו"ע	500
הרב	אברהם	לודמיר	אלעד	500
הרב	אליהו	קלייט	בני ברק	500
הרב	לוי יהודה	ורשטוק	אלעד	500
הרב	משה	שפירא	אלעד	700
התלמיד	יוסף	שטיגל	בני ברק	500
התלמיד	יואל	זילברברג	אלעד	500
הרב	יהודה	לידר	בני ברק	500
הרב	שרא	שטיינמן	בני ברק	500
הרב	יעקב	מורינר	כוכב יעקב	500
הבה"ח	אברהם	זכאי	בני ברק	500
הרב	אברהם	לודמיר	אלעד	500
הבה"ח	יעקב ישראל	בר	מו"ע	500
התלמיד	חיים	אביעזר	אלעד	500
הרב	אברהם	פלדמן	אלעד	500
הבה"ח	בנימין	כחן	ביתר	500
התלמיד	שמואל	פיגה	מו"ע	500
הרב	שלמה	שנקר	אשדוד	700
הרב	חיים	גנס	י-ם	500
הבה"ח	חנמן ישראל	יגלניק	ביתר עילית	500
הבה"ח	יצחק זאב	בלומדא	בני ברק	500
הרב	קליין	קרישר	אלעד	500
הרב	משה	קסיר	בית שמש	500
הרב	חיים יוסף	קושפיץ	י-ם	500
התלמיד	משה	מזער	בית שמש	500
הרב	גד	צ'יצין	בית שמש	500
הרב	חיים	צ'יצין	בית שמש	500
התלמיד	שמואל	אלרד	מו"ע	500
התלמיד	חיים נתן הלוי	הפג	מוריען עילית	500
הרב	נתן אייראל	בראון	מוריען עילית	700
הרב	אשר	הושמן	בני ברק	500
הבה"ח	מנחם מנדל	גולדנפיק	בית שמש	500
הרב	משה	האלודר	בית שמש	500
הרב	יחזקאל	קליין	אלעד	500
הרב	אברהם	ממן	בני ברק	500
הרב	חיים	כחן	בני ברק	500
הבה"ח	שמואל	אלרד	מוריען עילית	500
תואר	פרטי	משפחה	עיר	הזכית
הרב	שלמה	חיים	ירושלים	500
התלמיד	צביה	מידן	ירושלים	500
הרב	לוי יהודה	ורשטוק	אלעד	500
התלמיד	יהונתן קפלן	קפלן	מו"ע	500
התלמיד	משה	ויזר	י-ם	500
הבה"ח	דוד	טלשטר	אלעד	500
התלמיד	שרא	שטיינמן	בני ברק	500
התלמיד	משה	שפירא	אלעד	500
הרב	ראובן	רייכמן	בני ברק	500
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
הרב	אברהם	לודמיר	אלעד	500
התלמיד	צביה	מידן	ירושלים	500
התלמיד	מרדכי בנימין	הירשמן	מו"ע	500
הגב"י	ברכה	רוזנטל	בני ברק	500
הרב	ברוך	קוין	י-ם	500
הבה"ח	יחזקאל	אבלס	אלעד	500
התלמיד	שמואל	אלרד	מו"ע	500
התלמיד	חיים יצחק	גליל	מו"ע	500
הרב	מאיר	קירבוצ	מו"ע	700
הרב	יחזקאל	קירלוב	בני ברק	500
התלמיד	ניסים	אחמון	י-ם	500
הרב	משה	חיים	מו"ע	500
הרב	יעקב יחזקאל	אורנסון	מו"ע	500
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
הרב	שלמה	חיים	י-ם	500
הבה"ח	ישראל דוד	גורבי	אלעד	500
התלמיד	יהושע	אברמוביץ	י-ם	500
הרב	אברהם	פלדמן	אלעד	500
הבה"ח	דוד	קליין	מו"ע	500
התלמיד	שריה	כחן	בני ברק	500
הרב	משה	אורנו	בני ברק	500
הרב	יהודה	זוהר	בני ברק	700
הרב	אריה	גלינסקי	בית שמש	500
הרב	שמואל	קופלוביץ	בני ברק	500
הרב	מאיר	תגומן	בני ברק	500
הרב	יחזקאל	קליין	אלעד	500
הרב	יחזקאל	קליין	אלעד	500
הרב	לוי יהודה	ורשטוק	אלעד	500
הרב	משה	כחן	ירושלים	500
הבה"ח	דוד	קליין	מו"ע	500
התלמיד	יהודה	ורנר	ירושלים	500
הבה"ח	דוד	לינגר	אלעד	500
התלמיד	משה מאיר	רובין	בית שמש	500
התלמיד	אברהם	גולדבלט	מו"ע	500
הרב	יוסף	מנטליסט	בני ברק	700
תואר	פרטי	משפחה	עיר	הזכית
הבה"ח	דוד	קליין	מו"ע	700
הרב	דוד	ברלין	י-ם	500
התלמיד	יונתן	ארנון	בני ברק	500
הרב	שמואל	קרישר	אלעד	500
הרב	בנימין	לב	מו"ע	500
התלמיד	בנימין	כחן	בני ברק	500
התלמיד	שלמה יושע	שטרנבוך	מו"ע	500
הרב	שלמה	כחן	י-ם	500
הבה"ח	בנימין	ברט	פתח תקווה	500
התלמיד	אביחי	דוד	מו"ע	500
התלמיד	אחמון	ארנון	בני ברק	500
התלמיד	יונתן	ארנון	בני ברק	500
הרב	חיים	בורשטיין	מו"ע	500
התלמיד	חיים	ברנד	מו"ע	500
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
הרב	'קוחאל'	זכר	מו"ע	500
הרב	משה	קמיר	בית שמש	500
הרב	יחזקאל	קליין	אלעד	500
הרב	יצחק	כל"ץ	בני ברק	500
התלמיד	אליהו מאיר	ליריון	אלעד	500
הבה"ח	אחור מנחם	קירלוב	אלעד	500
הבה"ח	מנחם מאיר	שפירא	אלעד	500
התלמיד	חיים ישעיה	אקער	י-ם	500
הרב	שמעון	דויטש	בני ברק	700
התלמיד	ישראל מאיר	רובינשטיין	אלעד	500
התלמיד	יהונתן	קפלן	מו"ע	500
הרב	שרא	שטיינמן	בני ברק	500
הרב	גד שלמה	אחמון	בני ברק	500
הרב	יחזקאל	קליין	אלעד	500
הבה"ח	שמואל	אלרד	מוריען עילית	500
הבה"ח	משה	אליגיה	י-ם	500
התלמיד	שמואל	אלרד	מו"ע	500
התלמיד	משה	ויזר	י-ם	500
התלמיד	יונתן	ארנון	בני ברק	500
התלמיד	יונתן	ארנון	בני ברק	500
התלמיד	צדק חיים	ליבמן	בני ברק	500
הרב	יוסף	מנטליסט	בני ברק	700
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500
הבה"ח	ישראל דוד	גורבי	אלעד	500
הרב	יהודה אריה	גולדבלט	מו"ע	500
הרב	שמואל	קרישר	אלעד	500
הרב	שמואל	קרישר	אלעד	500
הרב	יעקב	נובירט	מו"ע	500

חלוקת הזכיות הינה בפריסה ארצית, כל אחד באזור מגוריו, לפי המוקדים לדלה:

בני ברק	בית דוד וצוקי	רחוב רש"בי 23
אלעד	משפחת יונגר	שמעון בן שטח 7/8
בית שמש	משפחת היילר	אדלשטיין 11
ביתר עילית	משפחת פרידמן	סנהדריה מורחבת 116
ירושלים	משפחת טיגל	מסילת יוסף 21
מוריע	משפחת טיגל	מסילת יוסף 21

03-308-5000

שיחת רבינו הגדול רשכבה"ג

מרח ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א

בעקבות האסונות הנוראים רח"ל – בין הזמנים אב תשפ"ב

אוי! מעלבונה של תורה

אנו עומדים עכשיו בימי בין הזמנים שמאחרי תשעה באב עד ראש חודש אלול, והיו כמה אסונות רחמנא ליצלן, אחרי תשעה באב, בבין הזמנים, היו אסונות בצורה משונה, אסונות לא רגילים, וזה דבר לא מובן, נפשות טהורות איבדו את חייהם.

מה זאת עשה השם אלוקים לנו, למה זה.

כנראה שבבין הזמנים חסר זכות התורה, לא עוסקים בתורה כמו באמצע הזמן, שבאמצע הזמן יש סדרי הישיבה, לומדים מוסר ועוסקים בתורה כל הזמן ויש התמדה בתורה, ובבין הזמנים יש קצת תורה, לא כמו בתוך הזמן, וחסרה זכות התורה.

יש משנה בפרקי אבות (ו, ב) שבכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה, אוי להם לבריות, מעלבונה של תורה, התורה נעלבת! שאין כבוד התורה, לא עוסקים בתורה, וכבוד התורה זה גם עוד דברים, על עלבונה של תורה יש בת קול: אוי להם לבריות, אוי!

ואמנם כן יש צורך במנוחה, אבל לא כל אחד צריך, וגם כמה מנוחה צריך, שלא תהיה פריקת עול, ולא להרגיש כאילו שעכשיו אני פטור ואין לי עול תורה.

האסונות הם דיני שמים שבאו ללמד את האדם, ללמד את הציבור, מה רוצים ממנו בשמים, זה לא סתם עונש, כי עונש יש בגיהנום, אך האסונות באו ללמד, מה ההנהגה הראויה שצריכה להיות בבין הזמנים, מה ההנהגה שצריכה להיות, ההנהגה הישירה לפי מה שהתורה דורשת, מה השם דורש ממך.

צדיקים נתפסים בעוון הדור

הנפשות הטהורות שאיבדו את חייהם, לא מסתבר שהיו להם חטאים, ומסתבר שהטעם הוא הפוך, כמו שאמרו חז"ל (שבת לג, ב) שהצדיקים נתפסים בעוון הדור, לדור יש עוונות, ו'עוונות' זה במזיד, כידוע שחטא זה שוגג ועוון זה מזיד, ובעבור העוונות של הדור הצדיקים נתפסים, הצדיק נענש בעוון הדור.

ולכאורה הרי אין ייסורים בלא עוון, ומדוע הצדיקים צריכים לקבל ייסורים, הרי הם צדיקים ואין להם חטא.

כנראה שאם הם מקבלים ייסורים זה זכות גדולה בשבילם, ומה היא הזכות? רש"י (ויקרא י, ג) מביא מדברי חז"ל כשהקב"ה עושה דין בצדיקים מתיירא מתעלה ומתקלס, 'מתיירא' זה משפיע יראת שמים, יש הרבה מדרגות ביראת שמים, ויש יראה שמתעוררים ומקבלים ממה שרואים מידת הדין בצדיקים, ונמצא שהצדיקים בייסורים שלהם מזכים את הציבור ביראת שמים,

'ומתעלה ומתקלס' זה עוד מדרגות כאלה שאין לנו מושג, שהקב"ה מתעלה ונעשה כבוד שמים על ידי הדין בצדיקים.

אם כן הצדיקים יש להם זכויות כאלה שהם משפיעים יראת שמים, והקב"ה מתעלה ומתקלס על ידם, ואין לשער את העולם הבא שלהם, חיי נצח עם תענוגים נצחיים שאין לנו מושג מה הם, וגם הנביאים לא ידעו מה זה, עין לא ראתה אלוקים 'זולתך', רק הקב"ה יודע מה הם התענוגים האלה, והצדיקים זוכים לזה בזכות הכבוד שמים שנעשה על ידם.

והרי כבוד שמים זה תכלית הבריאה, כמו שאמרו בסוף פרקי אבות כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו, כל הבריאה זה לכבוד שמים, השמש והירח והכוכבים, כל הבריאה, עם כל הכוכבים, וידוע שיש כוכב שעד עכשיו לא ראו אותו, ורק עכשיו הגיע האור ממנו, כי יש 'שנות אור', וכמו שהקול עם חוש השמיעה לוקח זמן, וקודם רואים את הברק ורק אחר כך שומעים את הרעם, גם הראייה זה כך, וכשהשמש זורחת לא מיד רואים אותה, אלא אחרי שמונה דקות, כי יש שנות אור, ויש כוכב שהאור לא הגיע מבריאת העולם עד עכשיו, ורק לאחרונה ראו אותו, מגודל המרחק, וכל זה עם כל הבריאה נברא לכבוד שמים, שרואים מה שהקב"ה ברא בעולמו.

והצדיקים בייסורים שלהם עושים כבוד שמים, שהקב"ה מתיירא מתעלה ומתקלס, וזה זכויות עצומות כבוד שמים.

זכות המתחזקים בבין הזמנים

וכל העוסקים בתורה בבין הזמנים, הרי הם מרבים כבוד שמים, ובבין הזמנים זה עוד יותר, כי יש גם כאלה שלא לומדים, ואלו הלומדים מרבים כבוד שמים! וגם במשך כל השנה, לדאבוננו לא כל עם ישראל עוסקים בתורה, והכבוד שמים מתרבה רק על ידי אלו שעוסקים בתורה, והאחרים שאינם עוסקים הם שוגגים או אנוסים כתינוקות שנשבו, ואינם מזידים.

אם כן עכשיו בבין הזמנים, אלו שעוסקים בתורה, כל אחד שעוסק בתורה בבין הזמנים, שזה דבר קצת חריג, כי זה לא מסדרי הישיבה ואין מה שמחייב, הרי הם עושים כבוד שמים, ולפום צערא אגרא! אם יש יותר קשיים, הצדיקים בייסורים שלהם עושים כבוד שמים.

יש מאמר חז"ל (ירושלמי סוף ברכות) על הפסוק עת לעשות להשם הפרו תורתך, אם ראית דור שמתרפים מדברי תורה, 'מתרפים' היינו שעוסקים בתורה – אבל לא בשלמות כמו שצריך, לא כמה שאפשר, ויש רפיון בתורה, אזי אתה עמוד והחזק בה ואתה נוטל שכר כנגד כולם.

ערוך על הלכות לשון הרע, וכן שמירת הלשון שזה דברי מוסר, הכל לתיקון חטא החורבן, להביא לחיזוק במידות טובות.

וזה דבר לא כל כך קל, מידות טובות, לדון לכף זכות את כל אחד ואחד, ולא להקפיד על אף אחד, זה לא פשוט.

וכבר דיברנו פעם על זה, שהרי הכל בידי שמים, ואם אדם סובל קשיים ממישהו, הרי הקשיים הם בידי שמים, כי זה מגיע לו, ומדוע זה מגיע לו ומה רוצים ממנו בשמים? כנראה שצריך לחזור בתשובה, וצריך לחפש ולפשפש במעשיו, ונמצא שהאדם שציער אותו עשה לו טובה, שגרם לו לפשפש במעשיו.

לפשפש במעשיו וללמוד מוסר

ואם הוא בר דעת יתחיל לחשוב לפי האמונה ולפשפש במעשיו, וילמד שערי תשובה, מסילת ישרים, חובות הלבבות, ארחות צדיקים, או פלא יועץ, יש הרבה ספרי מוסר, וצריך לחפש בהם את מה ששייך לו, אפשר למצוא וכל אחד יכול למצוא שם, ויתבונן בחובות הלבבות, מה עם הלב שלי, האם הלב הוא כמו שצריך על פי דיני התורה או לא, איך הלב, חובות הלבבות זה לא מידת חסידות, אלא 'חובות'! החיובים שחייבים להיות בלב של יהודי, מה הלב היהודי, מה שהתורה דורשת ממנו, מה השם דורש ממך, החובות הלבבות וכל ספרי המוסר מדברים על זה, מה צריך להיות בלב, מה השאיפות ועל מה המחשבות, מה צריך לחשוב.

זהו מה שאנו זוכים לספרי מוסר שנותנים לנו הדרכה, ובישיבות יש סדר מוסר קבוע לבחורים, ואין זה מידת חסידות אלא סדר שממש מחיה את האדם, וכבר סיפרתי את המעשה בבחור צעיר בגיל של ישיבה קטנה, שהיה לו אונס מצד המשפחה שהיה מוכרח לעבוד, והוא רצה ללמוד אבל מצד המשפחה לא נתנו לו, ובערב הוא היה בא לישיבה לסדר מוסר ללמוד מוסר חצי שעה לפני מעריב, ושאלתי אותו למה מוסר? והשיב, אני מרגיש שזה מחיה אותי, זה משפיע עלי. והסוף היה שהכל הסתדר, כל הקשיים עברו, הכל בניסים נסתרים, וזה היה נראה בדרך הטבע, אבל זה היה בהשגחה, בזכות החצי שעה מוסר! הוא הפסיק לעבוד ונכנס לישיבה קטנה ולישיבה גדולה, והתחתן כבר, והקים משפחה, והוא מזכה הרבים בתורה ויראת שמים, בזכות שבא ליטרה.

לימוד המוסר זה 'בא ליטרה', והבא ליטרה מסייעין אותו, בא ליטרה, ללמוד מוסר קצת, לא כתוב כמה, בישיבה זה חצי שעה, אבל אפשר גם כמה דקות כל יום, ואם זה בכל יום אזי 'אבנים שחקו מים' וזה משפיע, טיפה ועוד טיפה ועוד טיפה משפיע, וזה מעשים שהיו שבמשפחה שאלו מה קרה איתך, אתה דומה לאדם אחר, והאדם האחר זה חיים אחרים, חיים מאושרים, אווירה נעימה בבית, הכל השתנה, בזכות מה? בזכות לימוד המוסר. זה מה שיש לנו בידינו, לעסוק בספרי מוסר, שזה בא ליטרה ומסייעין אותו, וזוכה בעזרת השם, כל אחד ואחד מעם ישראל יזכה, להיות בא ליטרה עם חיים מאושרים אמיתיים, אשריך בעולם הזה!

ומהו שכר כנגד כולם, השכר של מי? הנה אמרו גם בפרקי אבות (ה, ב) עשרה דורות מאדם ועד נח, להודיע כמה ארך אפיים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, שהיו עשרה דורות עובדי עבודה זרה והקב"ה האריך אף, אבל ארך אפיים זה רק עד עשרה דורות ולא יותר, וכיון שלא עשו תשובה, הקב"ה הביא עליהם את מי המבול, ורק נח ובניו ומשפחתו ניצלו כי הם היו צדיקים, אבל כל הדור היו מכעיסין ובאין וכבר נגמר הארך אפיים.

אבל אחר כך היו עוד עשרה דורות מנח ועד אברהם, שהיו גם כן מכעיסין ובאין, אבל אז בא אברהם אבינו, ולא היה מבול, אלא אברהם אבינו קיבל 'שכר כולם', כי הוא החזיר בתשובה את כל העולם, כמו שכתוב נשיא אלוקים אתה בתוכנו, ואת הנפש אשר עשו בחרן – אברהם מגייר את האנשים ושרה את הנשים, ועשו מהפכה עם השפעה של פרסום האמונה בעולם, וזה הציל את העולם! ולכן קיבל אברהם אבינו שכר כולם.

וביאר מו"ר הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל מהו שכר כולם? השכר של כל העולם כולו כל העשרה דורות אם הם היו צדיקים, שהיה מגיע להם על זה הרבה שכר, לכל אחד ואחד מהצדיקים, כל השכר הזה שהיה יכול להיות ולא היה להם, את זה מקבל אברהם אבינו! תענוגי העולם הבא שעין לא ראתה, אין לנו מושג מה זה העולם הבא וכמה שזה יכול להיות, מה ה'איכות' של תענוגי העולם הבא, עין לא ראתה אלוקים זולתך, גם הנביאים לא ידעו מה זה, ומי שמשפיע ומזכה את הרבים מקבל את כל הזכויות.

וזה גם מה שאמרו על מי שמתחזק בזמן רפיון, אם ראתה דור שמתרפים מדברי תורה, עמוד והחזק בה וגם אתה תעסוק בתורה, ואתה מקבל שכר כנגד כולם! והיינו השכר של כל הדור, שאם הם היו עוסקים בתורה היה להם הרבה שכר של תענוגי נצח, האדם היחיד הזה שיתחזק יש לו את כל השכר שהיה יכול להיות לכל הדור אם הם היו עוסקים בתורה, כנגד כולם!

וגם בין הזמנים הוא זמן כזה, שכל אחד ואחד כמה שהוא מתחזק בתורה ובמעשים טובים, כל אחד לפי האפשרויות שלו, אין לשער את הזכויות שהוא מקבל, זכויות עצומות, וחבל לבזבז את הזמן הזה! וצריכים לנצל את הזמן כל רגע ורגע, כל אחד לפי כוחו כמובן, לעסוק בתורה ובמעשים טובים, תורה עבודה וגמילות חסדים שהם שלושה דברים שהעולם עומד עליהם.

הצורך בתיקון בין אדם לחברו

ובין אדם לחברו זה העיקר שצריך תיקון, כי הרי זה החטא שהביא לחורבן בית שני, ואמרו בגמרא (יומא ט, ב) כי בבית ראשון נתגלה עוונם, וידעו מה הם החטאים, שעברו על שלוש עבירות, שזה ייהרג ואל יעבור – אבל עשו תשובה, ולכן אחרי שבעים שנה של גלות בבל חזר הבית השני. אבל בית שני שחרב לא נתגלה עוונם, כי החורבן היה בגלל שנאת חינם, ומי ששונא לא מרגיש שזה בחינם, כמו בקמצא ובר קמצא, שהוא לא הבין וחשב שהשנאה אינה חינם, וזהו 'לא נתגלה עוונם', כי מי ששונא, שנאה שעל פי דין אסורה, כמו שכתוב לא תשנא את אחיך בלבבך, יש איסור שנאה, אבל הוא לא מרגיש שזה חטא, ולכן לא נתגלה קיצם, והחורבן נמשך עד היום, מפני החטא הנמשך.

ולכן החפץ חיים חיבר ספר חפץ חיים ושמירת הלשון, הכל כדי שיחזרו בתשובה מלשון הרע, וחיבר את החפץ חיים שהוא שולחן

מנחת דבר על התורה פרשת ראה

מרבינו מרן גאון ישראל רבי דוב לנדו שליט"א

לא תעשון כן לד' אלו' (י"ב ד')

עי' פמ"ג סי' קנ"ב בא"א סק"ו שכתב להסתפק בזה בנותץ אבן מביהכנ"ס דרך נתיצה והשחתה אם לוקה דומיא דמקדש דלא תעשון כן לה' אלקיכם ל"ד מקדש ונפ"מ דמפסל לעדות וצ"ע, ע"כ.

לא תעשון כן לד' אלו' (י"ב ד')

הגאון ר"א מטלז דן אם מקיימים מצוות בגרמא. והנה אם אשו משום ממונו קיום מצוות שריפת עיר הנידחת ע"כ הוא על ידי גרמא, מיהו אין ראייה למצוות אחרות.

והקשה שם דאם כן מ"ט ס"ל לר"א דעיר שיש בה אפי' מזוזה אחת אינה נעשית עיר הנידחת ומשום לאו דלא תעשון וכמבואר שלהי סנהדרין, הא אי אשו משום ממונו לא הוה אלא גרמא.

והנה באחרונים הקשו דליתי עשה דושרפת ולידחי לא תעשה דלא תעשון. ובספר בית מאיר בסנהדרין שם תירץ דאיכא עשה דואת השם אלו' תירא וכמו דילפינן מינה הזכרת שם שמים לבטלה.

ולכ' איסור זה הוא גם בגרמא דמאי שנא ותקשה מסוגיא דשבת (ק"כ ב'), ואולי דרך טבילה שאינו מכוון למחיקה שאני. וצ"ב. ואי נימא כן י"ל קושית הר"א מטלז לר"ל ומשום דאין עשה דוחה עשה. ועי'.

לא תעשון כן לד' אלו' (י"ב ד')

בב"ק דף ע"ו שנינו דעת ר"ש שאם גנב והקדיש ואח"כ טבח חייב בד' וה', ומוקי לה ריש לקיש בשוחט בעלי מומין בחוץ. ושאלתי את החזו"א הרי יש בזה לאו דלא תעשון וריש לקיש אית ליה בכתובות ל"ד ב' דאמר' קלב"מ בחייבי מלקות שוגגין. החזו"א ענה ארבעה אופנים בזה אחר זה, והראשון היה שההקדמה אינה נכונה, אין לא תעשון דרך שחיטה.

ויסוד הדבר מבואר בגמ' ע"ז דף יג: שהמקדיש בהמה בזמן הזה יכניסנה לכיפה שתמות משום תקלה. ולא ישחוט מחשש תקלה שמא יאכלנה. ולא יעשנה גיסטרא שאסור משום לא תעשון. ומבואר שאיסור לא תעשון אינו קיים בשחיטה אף כשהיא מפסדת את הקודש, והביאור בזה, כיון שהיא דרך תיקון ולא דרך השחתה. ויש להוסיף שהמסיק בעצי הקדש עובר בלא תעשון (כמבואר במכות) אף שהוא דרך תשישם. שהשימוש בזה הוא בכליו העצים. אבל שחיטה היא מעשה של תיקון.

כי אם במקום אשר יבחר ה' וגו' שם תעלה עולותיך (י"ב י"ד)

כתב החינוך מצוה ת"מ דנוהגת מצוה זו גם בנקבות, - תו"כ ועי' שיטמ"ק שם אות י"ג דשמא לא מחייבי בהעלאת חוץ רק אותם שראויים להקריב בפנים. וצ"ע דהא איש איש וכו' ומן הבקר וכו' כתוב. ובשיטמ"ק שם אות י"ד דן דתליא בראוי להקריב בבמה ונסתפק שם אם אשה כשרה בבמה. וענין אשה אי כשרה בבמה יש בזה בתוספתא קורבנות ועי' _____ פ"ק דמגילה (וכמדומה דגם בתו"כ) ויל"ע במל"מ ובאו"ש בהלכות קרבן פסח.

השמר לך פן תעזוב את הלוי (י"ב י"ט)

בקיודושין ל"ה א' שאלו בגמ' מנין שנשים חייבות בכל מצוות לא תעשה, ולמדוהו מן הכתוב איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם, השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה, ולא חשיב עונש כי יש בו מלקות. והנה אין כאן מקור ללאוין שאין בהם מלקות כגון לאו שאין בו מעשה וכי הנשים פטורות מהן. אבל באמת עיקר דברי הגמ' צ"ב מהיכי תיתי לפטור נשים והרי גם בעשה שהזמן גרמא שאלו בגמ' מנין לחלק בין אשה לאיש. וצ"ל שאחר שפטר הכתוב נשים ממצות עשה שהזמן גרמא הוצרך הכתוב לומר שלאוין שהזמן גרמן אינם כן והנשים חייבות.

אבל השאלה קיימת בלאוין שהזמן גרמא שאין בהם מלקות, כגון השמר לך פן תעזוב את הלוי שהוא לאו להחזיק יד הלוי ברגל. אם נשים חייבות בהן או לאו. וכבר דיבר בענין זה של לאו שהזמן גרמא שאין בו מלקות במנחת חינוך (מצוה ח' ושאר מקומות).

ועי' עוד בבבלי תלין שכר שכיר, ולא תלין נבלתו על העץ אי חשיבי לאוין שהזמן גרמן לפטור בהם את הנשים. והוא תלוי בנדון אחר שדנו מצות עשה שהזמן גרמן, בדבר התלוי במאורע אי חשיב זמן גרמא. (ושייך לזה מש"כ הראשונים במילה שיום השמיני חשיב זמן גרמא).

ויש לדון כעין זה מהגמ' בשבת קנ"ד ע"א המחלל את השבת בדבר שחייבין על שגגתו חטאת חייבין על זדונו סקילה
הא אין חייבין על שגגתו חטאת אין חייבין על זדונו סקילה. והנה אי משכחת לן מלאכה בלי מעשה אין בה חטאת,
שאין חטאת בלי מעשה כמו שאמרו בגמ' כמה דוכתי (ובהם מכות י"ג ב') ויש בה סקילה.

ויש לדון הכ"ת של מלאכת שבת בלי מעשה לפי מש"כ החזו"א עירובין סי' קה סק"ו שהוציא בגד ולבשו בהליכתו
הרי זו הנחה לחייב עליה. ולכא"ו יש אופן שייעשה לבוש בבגדו בלי מעשה כגון מה שהביא בבאיור הלכה סי' שא
סעי' יא בשם ירושלמי שטבעת שיש בו חותם אם הולך בה לתכשיט הרי היא בגד ואם לחתום הרי היא כלי וחייב
עליה. ויל"ע במי שהוציא ע"מ לחתום ובעודו הולך נמלך להשתמש בה כתכשיט שנעשתה ברגע זה לבגד ונעשתה
הנחה. ואת"ל חשיבא הנחה יש כאן מלאכה בלי מעשה. עוד יש לדון כעין זה במה שאמרו במס' שבת דף ה': שהמוציא
או המעביר ד' אמות ועמד לכתף אין זו הנחה עמד לפרש הרי זו הנחה. ואם עמד לכתף ונמלך לפרש, הרי נעשה החפץ
מונח ע"י מחשבתו ויהא כאן חיוב בלי מעשה כמש"נ. אבל יתכן שאין תורת מלאכה בלי מעשה.

לא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתה להשם א' (י"ד א')

° יל"ע למה נאמר כי עם קדוש אתה וגו' והרי עבד כנעני שחייב במצוות כאשה לכא"ו נמי אסור הוא בהקפת הראש,
וא"כ לאו דוקא עם קדוש אסור בקרחה דהא עבדים נמי בכלל, וצ"ע.

לא תשימו קרחה בין עיניכם למת (י"ד א')

בספר זהר הרקיע אזהרות כ"ה כ' דקרחה אינה נאסרת אלא ביד לא בכלי, וראיתי ציון לסמ"ק ע"ג דכ' דגם בכלי
חייב. ולכ' רא"י לזה"ר מקרא דאיוב א' כ' ויגז וכו', וע"ש תרגום, [והיינו למ"ד ישראל היו, מיהו יעו"ש רש"י,
ולכאורה לא תלש דאם כן יש בזה משום איסור קרחה על מת [ועיין שו"ע יורה דעה סי' קפ' סי"ב ברמ"א ויש
להזהירן שלא תתלשנה וכו'] ואיוב איכא למ"ד דישאל היה בפ"ק דב"ב (ומסתמא לא עביד איסורא כריהטא דקרא,
ועי' מו"ק ..) מיהו אפשר דלא היה על מיתת בניו בפרט אלא על כל צרותיו. ואפשר דכהאי גוונא אין איסור. וצריך
תלמוד.

ולא יוסיפו לעשות כדבר הרע הזה בקרבך (י"ג י"ב)

בחינוך מצוה תס"ב כתב שלא נסית אחד מישראל וכו', ועי' מסית את הקטן, [ודו"ק אי מסיתו שיעבוד גם בעת
גדלותו]. – ויל"ד גם מבחינת עצם המעשה [ונפ"מ ללא תאכילום בזה], דבעי מחשבה וקטן לית לי' מחשבה, [ועי'
ס' אחיעזר ח"ג סי' פ"א אות כ"ח], וא"כ לא הוי עבודה, ויל"ע מקטנים שהודחו עמה דיכא למ"ד דנהרגים [עי'
תוספתא, ולע"כ], ויל"ח בזה.

את הנכרי תגוש (ט"ו ג')

כתב החינוך דהעובר עליה והאריך זמן פרעונו מן הנכרי על צד החמלה עליו לבד, לא מצד היראה ללוה או להפסד
חובו או לשום תועלת אחר, ביטל עשה זה לדעת הרמב"ם ז"ל וכו' ע"ש. ועי' אם מאריך לו הלואתו מפני אי הנעימות
שיראה רע לב בעיני העכו"ם וכיוב"ז, או מחמת שמתעצל לנגוש [שקשה עליו הטירחא בזה]. ועי' להטות לב מלוה
אחר [בין ישראל בין עכו"ם] שלא יגוש לוה עכו"ם זה.

לא תאמץ את לבבך ולא תקפץ את ירך מאחריך האביון (ט"ו ז')

יעוי' שו"ע יו"ד סי' רמ"ח ס"א ובש"ך שם סק"ג דכיון דאיכא בצדקה גם לאוין דלא תקפוץ ולא תאמץ, לכך כופין
ע"ז. ולכא"ו כפי' מצילתו מן הלאו, וצ"ת [ודו"ק ללא תקפוץ] ויש מקום לדון דבכפי' דרוצה אני (ולא בנחתו לנכסים)
עדיף טפי, [וידועים דברי הרמב"ם בזה פ"ב מגירושין ה"כ, ודו"ק]. ועי' משו"ע סי' רמ"ט ס"ב (ג), הפסיד זכותו
ואי הפסיד הכל א"כ תו לא הוי בכפי' מתן שכרה בצדה. ועי' מש"כ במנ"ח בגוונא דליכא שכר כגון בגר תושב אם
כופין ודו"ק. ומיהו אי תליא בלאו ע"ש ולא לא קעבר א"ש. שו"ר ט"ז סי' רמ"ט סק"ב דהפסיד ע"י כפי'. ועש"ק
שם סק"ט, ולכא"ו לא ירע בלב תליא [ומיהו דו"ק בל' שו"ע שם ס"ג] וע"ש בברכ"י ובהגר"א.

שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו' במקום אשר יבחר (ט"ז ט')

בספר שמואל א' פ"א כתיב ועלה האיש וגו' מימים ימימה. ופירש האור שמח בפרק א' מהלכות חגיגה ע"פ
מדרש (אגדת בראשית) מימים ימימה, מפסח לפסח, וקאי על ביתו (דאלקנה עצמו עלה כל רגל, ורק אשתו עלתה
בשאר רגלים), והיינו אף דהנשים חייבות לעלות לרגל משום שלמי שמחה כמבואר בחגיגה ו' א' גבי חנה, מכל מקום
בזמן היתר הבמות היו יכולים להקריב שלמים במקומן ולצאת ידי שלמי שמחה, ורק בקרבן פסח היו חייבות (לעלות
לבמה הגדולה), ואף שהיה אז שילה, סבירא ליה למדרש זה כמ"ד מנוחה ונחלה זו ירושלים, והיה אז היתר הבמות.

הלכות והנהגות

ממזן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת ראה תשפ"ב | גליון יב

נושא בהלכה בפרשה

ענייני יחוד

(מתוך גליונות ספר "ויגד משה" על התורה הנמצא בשלבי עריכה ע"י הגאון רבי שלום מאיר ולך שליט"א)

כי יסיתך אחיך בן אמך (דברים יג, ז)

רמז לאיסור יחוד מן התורה, דכתיב "כי יסיתך אחיך בן אמך", וכי בן אם מסית ובן אב אינו מסית, אלא לומר לך בן מתייחד עם אמו, ואסור להתייחד עם כל העריות שבתורה (קדושין פ ע"ב).

ועל כן אמינא לחדש שהיתר בעלה בעיר הוא דוקא אם נמצא במרחק עשרים דקות מביתו. ואולי בזמן חז"ל סתם עיר הוי כן. וסמך לדברינו (בחגיגה כ ע"ב) שמתירין בטהרות שמפחד ביותר ממיל, עיין שם. ופוסקי זמנינו סתמו, ולא מצאתי שקבעו שיעור. ולדעתי כדאי להחמיר כמו שכתבתי. וכפרט שמצינו בכמה אחרונים כ"חכמת אדם" שראוי שלא לסמוך ולהתיר בכהאי גוונא.

ועוד נראה לי לחדש שבערים גדולות המורכבות מרובעים או משכונות גדולות שיש להם רשות מונציפלית המנהלת עניניהם כמו בלונדון גולדס גרין והקני או בניו יורק ברוקלין ווליאמסבורג יש ליתן לשכונה או לרובע דין עיר לענין יחוד.

דעת רבינו החזון איש שאפילו אם האשה בטוחה שבעלה לא יבוא עכשיו שכן הוא עסוק במלאכתו באופן קבוע בשעות אלו, או שאין האשה נמצאת בביתה ואין בעלה יודע היכן היא נמצאת, מכל מקום קיים ההיתר של בעלה בעיר, שכן טבע האשה שיש לה אימה וחשש כשבעלה בעיר ולא תזנה. אמנם ה"חכמת אדם" ועוד אחרונים חולקים. ולכן ראוי להחמיר, אלא אם כן הדלת אינה נעולה. ונראה שאפילו כשיש היתר בעלה בעיר צריכה האשה להודיע שבעלה בעיר, כדי שידע שהוא שם בהיתר.

והנה כל דברינו עד כה הם באיסור יחוד, אבל בזמנינו בעו"ה יש להזהר ממכשול אף ברחוב שעוברות בו נשים שמתבלטות בלבושם להכשיל בני אדם, ומן הדין אסור לעבור בפתח אשה כזאת וכ"ש להיות עמה ברחוב או באוטובוס, ואם יש דרך אחרת נקרא רשע כמבואר בב"ב (נז א), ועל כן צריך אדם להשתדל מאוד להתגורר בשכונת חרדים, ולא יאמר אף אחד שאינו מזיק לו, שכן בוודאי מזיק, וזהו מעיקר נסיונות חבלי משיח.

(תשובות והנהגות ח"ה סימן שלא)

מלשכת הגזית

תשובה לבחור שעבר משבר נפשי בעניין "קבלה טובה"

נכנס לבית רבינו חתן לקראת יום חתונתו, וסיפר לרבינו כי בימי בחרותו עבר עליו משבר נפשי ה', וב"ה יצא מזה לגמרי וכעת עומד לקראת נישואיו, וברצונו לקבל על עצמו איזה קבלה טובה שיחזיק בה לעולם כדי שיעמוד לו כזכות שלא יחזור למצבו הנפשי הקשה הראשון, ונפשו בשאלתו לבקש מרבינו הדרכה איזה קבלה לקבל על עצמו.

השיב לו רבינו: הדבר הטוב ביותר עבורך שלא תחזור למצב הראשון, הוא שלא תקבל על עצמך שום קבלה, ואדרבה אם תקבל על עצמך קבלה שיהווה אצלך כמגן מהמצב הנפשי הקשה, הרי המתח הזה בעצמו עלול להחזירך למצב הנפשי הקשה, ולכן תרופתך היא להיות במרגוע על מי מנוחות בלא קבלה...

ביחוד איש ואשה בבית או בחדר סגור שאינו נעול, נחלקו גדולי עולם. דעת הגאון רבי עקיבא אייגר וה"בית מאיר" (שו"ת רעק"א סימן ק) שיש בזה איסור יחוד, הואיל והדלת סגורה ואין דרך בני אדם להכנס מבלי לדפוק או לבקש רשות. אבל החזון איש והגאון מטשביץ סוברים שאין בזה איסור יחוד הואיל והנמצאים בחדר חוששים ומודעים לכך שאפשר לפתוח את הדלת מבחוץ ולהכנס.

ולמעשה נראה שבחדר סגור כאשר רשום בכניסה 'פתוח' ויכולים להכנס בלי מפתח, אין צורך להחמיר ואין בזה איסור יחוד. אמנם כשהחדר סגור ואין שלט המתיר לפתוח את הדלת ולהכנס, נראה להקל בנכרית או עם שתי נשים שאיסור יחוד בהם רק מדרבנן, אבל באשת איש או אפילו בבתולה שהיא נדה שהאיסור מדאורייתא ראוי להחמיר. ולכן באשה שאין בעלה בעיר ובא פועל או בעל מלאכה לשפץ או לתקן, יש להזהר מאיסור יחוד.

אשה שבעלה נמצא בעיר אין איסור להתייחד עימה, מפני שאימנו בעלה עליה. ובשם רבינו החזון איש מביאים מחד גיסא שאפילו בעיר גדולה כמו לונדון או ניו יורק אין איסור יחוד כשבעלה בעיר, ומאידך גיסא מביאים בשמו שבני ברק ורמת גן אינן כעיר אחת אף שחלוקות רק בכמה בתים. וצריך לומר שכן הוי תקנת חכמים.

ולכאורה הדבר תמוה, שהרי שורש ההיתר שבעלה בעיר הוא שאימנו בעלה עליה, והיאך נקל באיסור דאורייתא בעיר גדולה כשבעלה נמצא במרחק של שעה מביתו. והלא אין שם העיר גורם את הפחד.

הדרכות והנהגות

שנאמר ע"י מרן רבינו שליט"א לבני הישיבה הק' - ולדמ"ם ומחנכים

הנהגת בחורים בקירוב רחוקים

אודות רב אחד שדיבר נגד ארגון "לב לאחים" ששולחים פעילים למקומות חילוניים, הגיב רבינו שהוא בירר הדבר אצל ראש הפעילים ואמר לו שאינו שולח בחורים אלא אברכים ובאברכים אינו פסיק רישא, ואמר שאין זה חכמה לשבת בבני ברק ולומר אני ואפסי עוד - ולחשוב רק על עצמו שיכול לשבת ללמוד, אלא צריך להתעסק בקירוב הרחוקים, ועל כגון דא יש להמליץ מה שאמרו חז"ל איזהו חסיד שוטה הרואה אשה טובעת בנהר ואינו מצילה, שהרי מובילים לשמד אלפי תינוקות של בית רבן שאינם יודעים מהו שמע ישראל, ויכולים אנו להצילם, ולא העת להתחסד בחסידות מיותרת.

ולאחר מכן נשא רבינו מדברותיו בעניין זה וכה היו דבריו:

אין לבחורים להסתובב בבתים כדי לקרב רחוקים, ואף שלקרב רחוקים זהו מצוה גדולה עד שאפילו הציל נפש אחת נחשב כקיום עולם מלא, מ"מ לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, שאפילו דיבור קל עם רשעים עלול להזיק מאוד, ומי יודע אם לא יהיה ריחוק קרובים ח"ו, ובאמת לא זו בלבד שזה מסוכן לרוחק את הקרובים רח"ל, אלא גם אין בזה סייעתא דשמיא לקרב רחוקים, כי כדי לקרב רחוקים צריך סייעתא דשמיא, ורק מי שהולך בקדושה הקב"ה מצליח דרכו, וכשהולכים בחורים למקומות מרוחקים אינם זוכים לסייעתא דשמיא בפעולתם.

ומלבד טעם זה, אין לבחור להתעסק בקירוב רחוקים משום שבימות הבחורות מוטל על הבחור להתעסק אך ורק מלימוד התורה, וכפי שמדויק בנוסח הברכה שמברכים את התינוק לאחר מילתו "כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה ולחופה ולמעשים טובים", ובפשוטו יש להעיר מדוע מקדימים לברך על החופה קודם המעשים טובים, והלא במעשים טובים האדם מחויב גם קודם החופה, וכמו שמברכים על התורה קודם החופה, כן היה צריך לברך על מעש"ט קודם החופה, ונראה מזה, שרק לאחר החופה זהו ברכה לאדם להתעסק במעשים טובים, אבל בימי הבחורות אין לאדם לחפש להיות "עסקן" ולהתעסק בפעולות של חסד, אלא עליו להיות בישיבה, ולקיים מצוות גמילות חסדים עם חבריו שבתוך הישיבה.

אין להיכנס לבתים שיש בהם פריצות לצורך קירוב רחוקים

אותם שזוכים להתעסק בקירוב רחוקים, מוטל עליהם להיזהר מאוד שיהא הכל בקדושה, וכ"ש שלא להיכנס לבתים שיש בהם פריצות רח"ל ששומעים שם גם דברי חירוף וגידוף רח"ל, שהדבר מזיק ברוחניות אף אם אינם מרגישים בזה מיד, והרי זה בגדר ריחוק קרובים רח"ל ואין הדבר כדאי.

להסביר לבנים יסודות הקדושה

עובדא הוי באב אחד שנכנס לרבינו עם בנו לפני הבר מצווה, ושאל את רבינו אם צריך הוא לדבר עם בנו בענייני קדושה ולהסביר את חומר העניין, והשיב לו רבינו דבדודאי צריך כל אב לדבר עם בנו על זה ולהסביר לו את חומרת העניין, וביקש האב מרבינו שידבר הוא עם הבן ועי"ז ישפיע עליו ביותר, וסירב רבינו ואמר לו שזהו חובת האב, וצריך הדבר לעבור דווקא מהאב לבנו.

וסיפר בעניין זה המעשה בהגה"צ רבי יהודה סגל ר"מ במנשסטער שסיפר לו שכאשר נכנסים אליו בחורים להתברך לקראת הבר מצווה, הרי הוא לוקח אותם לצד ומסביר להם את יסודות הקדושה, ולדבריו רבים אמרו לו אח"כ שהוא הציל אותם ממש, מפני שאביהם לא הסביר להם הדבר מעולם, ואילו לא היה מסביר להם היו נכשלים.

עובדות והנהגות

מעשה רב - הנהגות מרן שליט"א

הרה"ק בעל ה"דברי יואל" מסאטמאר זי"ע - לרגל יומא דהילולא

זי"ע לירושלים, קרא הרבי זי"ע למרן רבינו שליט"א שיבוא יחד עמו לבדוק את המקווה דזופניק, ורבינו פלפל עמו אז בלימוד בכמה הלכתא גבירתא בדיני מקווה, ורבינו העלה אח"כ על הכתב בספריו הגדולים "מועדים וזמנים" ו"תשובות והנהגות" ממה ששמע מפיו.

ובנותן טעם להביא "מעשה רב" שאירע בשעה שנסע מרן רבינו שליט"א לאמריקה לפני עשרות שנים כדי לסייע לארגון "פעילים" שחסר להם אמצעים להמשיך בפעילותם, ונכנס אז להגה"ק מסאטמאר זי"ע בבוקר קודם התפילה, ובאותו היום לא קיבל הרבי זי"ע שום אדם קודם התפילה, אך כשראה את רבינו קיבלו לגודל חביבותו באומרו "אף שהיום אני שח עם אנשים לפני התפילה אבל עמך יכול אני לשוח גם קודם התפילה", ובתוך הדברים שאל הרבי את רבינו מה הביאו לארה"ב, והשיב לו רבינו שהגיע כדי לסייע לארגון פעילים שחסר להם אמצעים להמשיך פעילותם, ומיד רוקן הרבי זי"ע את כל כיסיו, ואמר לרבינו, "כל מה שיש לי בכיסים, הכל שלך".

סיפר הגה"צ ר' מאיר שפיץ אב"ד ביסטריץ שליט"א ששמע מחותנו הרה"ח ר' יוסל אשכנזי משב"ק אצל הרה"ק בעל הדברי יואל מסאטמאר זי"ע, שהרה"ק מסאטמאר זי"ע ביקש ממנו שבשעה שהוא יושב והוגה בספריו של הרב שטרנבוך, לא יכניס שום אדם אצלו כדי לא להפריעו מלימודו בספרים החביבים עליו.

וסיפר עוד הנ"ל שבכיתו של ר' יוסל אשכנזי היה קוראים לספר "הייליגע מועדים וזמנים", והיה השראה של קדושה על הספר ביודעם שהרבי זי"ע חיבב מאוד את הספרים ולמד בהם.

בשעה שהוציא מרן רבינו שליט"א את ספריו הראשונים "מועדים וזמנים", שלח להגה"ק מסאטמאר זי"ע תכריך מתוך הכתבים שרצה להוציא לאור בכדי לשמוע חוות דעתו של הרבי שכידוע היה גאון עצום בכל מכמני התורה. והנה אף שלא צירף שום בקשה לקבל הסכמה, מ"מ הגה"ק מסאטמאר זי"ע הוציא את קולמוסו וכתב בכתב ידו הסכמה נדירה, וחרג מהרגלו שלא היה כותב בעצמו בכת"י אלא רק היה חותם, והיה זה אחד מהספרים הבודדים שזכו להתעטר בהסכמה נדירה מהרה"ק מסאטמאר זי"ע.

וזה לשון ההסכמה של הגה"ק מסאטמאר זי"ע לספר מועדים וזמנים: "ב"ה, שלום וכט"ס אל כבוד הרב הגאון חו"ב טובא ותיק מלא עתיק כש"ת מוה"ר משה שטערנבוך שליט"א ר"מ בבני ברק יצ"ו. אחדשת"ה, הגיעני ספרו היקר עם מכתבו ות"ח לו על כל ענייניו, ולולא הטירדות העצומות המקיפות אותי הייתי משתעשע עמו בכתבית איזה הערות, אבל אין לשער גודל טרדותי אשר לא אוכל לצאת ידי חובתי אף בדברים הכרחים מאוד. והשי"ת יהי בעזרו להגדיל תורה ולהאדירה ולהרחיב גבול הקדושה עדי נזכה לראות בשמחת ציון וירושלים בב"א. והנני ידידו דושת"ה באה"ר. הק' יואל טייטלבוים".

יצוין כי לאחר תקופה קצרה כאשר יצא הספר לאור עולם, מיד כשקיבל הגה"ק מסאטמאר זי"ע את הספר "מועדים וזמנים" לאחר שיצא לאור, הפסיק הגה"ק מסאטמאר זי"ע את קבלת הקהל, וסגר עצמו בחדר למשך כמה שעות ברצותו ללמוד את הספר מיד. (כן סיפר ראב"ד ב"ד התאחדות הרבנים של סאטמאר ומחבר ספר "מואזני צדק").

אף כאשר הגיע הגה"ק מסאטמאר

הגאון הגדול רבי שלום הכהן זצוק"ל

רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א בפתח השיעור היומי במעונו:

"הוא השפיע השפעה גדולה, זו אבידה גדולה לציבור, הסוה ההשפעה"

הגיעה הידיעה שהגאון הגדול רבי שלום כהן זצ"ל, ראש ישיבת פורת יוסף, נפטר. הוא היה ראש ישיבה ומשפיע, על כל הציבור הוא היה משפיע, השפעה גדולה על כל הציבור. השפעה של תורה, ויראת שמים, ומידות טובות. זו אבידה גדולה לציבור, חסרה ההשפעה לציבור. הוא השפיע תורה ויראת שמים, אמונה ומידות טובות, הוא היה משפיע. ועכשיו שאין ההשפעה, אז מה העצה? כל אחד ואחד צריך להשפיע על עצמו. איך אפשר להשפיע? על עצמו איך להשפיע? לזכור את הגאון הגדול רבי שלום כהן, מה שהוא היה, איך שהיה מתנהג, איך היה ההתנהגות שלו, תורה ויראת שמים אמונה ומידות טובות, לזכור את ההנהגות שלו, ומה שהוא היה מדבר, לזכור את זה. ויש גם עוד עצה, ספרי מוסר, ספרי המוסר משפיעים. אם זה לא ישפיע ספרי המוסר משפיעים, יש הרבה ספרי מוסר, שמתאימים לכל הציבור. יהי רצון שהנפטר הגדול יהיה מליץ יושר על כל הציבור, על כל כלל ישראל. ובלע המוות לנצח ומחה השם דמעה מעל כל פנים. ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו.

המונים עטופי יגון מכל שדרות היהדות החרדית גדשו את רחובות ירושלים שנחסמו לתנועה כדי ללוות את הגאון הגדול רבי שלום כהן זצוק"ל ראש ישיבת "פורת יוסף", נשיא מועצת חכמי התורה, ממנהיגיה הרוחניים של יהדות המזרח ומגדולי התורה והיראה בדורנו. אחרי מיטתו שיצאה מהיכל ישיבת "פורת יוסף" בין כתליה הרביץ תורה עשרות שנים לעדרים התלכדו רבבות מכל החוגים והעדות כדי לחלוק כבוד לדמות הוד, שריד לדור דעה של חכמי המזרח, שכל מסכת חייו היתה עמל התורה ללא הרף ושקיעות בעומק עיונה. ההמונים ובראשם חברי מועצת "שליט"א, ראשי ישיבות, אדמו"רים, יושבי על מדין ורבנים, ליוו את הגאון הגדול זצוק"ל שהיה עובד ד' מעורו, נודע במעשיו הכבירים להרבות תורה וחסד בכרם בית ישראל כל ימיו, שנסתלק לאחר מחלה קצרה בשנתו הצ'א.

במעלליו יתנבר נער

עריסתו של הגאון הגדול זצוק"ל בירושלים שבין החומות בי"ב מרחשוון תרצ"א, לאביו המקובל הנודע הגה"צ רבי אפרים זצוק"ל, שהיה מתלמידיו המובהקים של מרנא ה"בן איש חי" והיה מבאי ביתו, ולאמו מרת תופחה מלכה ע"ה, בתו של הגאון רבי מנצור בן שמעון זצוק"ל, מפארי גידוליה של ישיבת "פורת יוסף" ומרבני הישיבה במשך עשרות שנים, שזכה ללמוד במשך שנים ארוכות בחברותא עם מחותנו רבי אפרים הכהן זצוק"ל.

בבית גדול לד' ולתורתו ששורשיו מהררי קודש בעטרת תפארת מורשת ספרד, גדל והתחנך על ברכי הוריו הדגולים. בטרם נולד התגוררו הוריו בעיראק, שם היו להם עשרה ילדים ששבעה מהם נפטרו על פני אביו עוד בעיראק. בשנת תרפ"ד עלה אביו לארץ הקודש, והחל ללמוד בישיבת פורת יוסף. כעבור שנים ספורות נולד בנו רבי שלום זצוק"ל. לאחר מכן מונה אביו זצ"ל לכהן כראש המקובלים בישיבת "עוז והדר" ששכנה בתוך ישיבת פורת יוסף. רבי אפרים זצוק"ל היה נחשב גאון וקדוש שבירושלים חרדו למוצא פיו, וגם כיום עשרות שנים לאחר סילוקו רבים מזכירים את שמו בהערצה וסילודים, וגדולי ישראל שכשדיברו עמהם על רבי שלום זצוק"ל, התבטאו, כי אם גדל בביתו ובצל ה"חנוך לנער" של המקובל רבי אפרים זצוק"ל ניתן להבין את גדלותו.

בילדותו למד בתלמוד תורה "בני ציון" בירושלים, ונודע בשקדנותו העצומה, ובכוח זכרונו המופלג. לימים, באמצע אחד משיעוריו המרתקים העיר לתלמידיו על כך שצריך לחזור ולזכור כל מה שלומדים, ואז פלט בנימה אישית מבלי משים "אני זוכר דברים בלימוד עוד כשהייתי בגיל חמש, כי חזרתי עליהם". עוד סיפר, שכיוון שאביו רצה לשומרו, קבע בשעות שלאחר לימודו בת"ת שילמד בחברותא עם הגר"צ סימן טוב זצ"ל, רבה של קהילת אפגניסטאן וכך משחר ילדותו היה שקוע בעולמה של תורה.

עוד בטרם הגיעו למצוות נכנס להיכלה של ישיבת "פורת יוסף", ומני אז לא עזב את הישיבה עד יומו האחרון. שמו נקשר בשמה של הישיבה ובשנות נדודיה גלה יחד עימה.

פעם סיפר בעידנא דחדוותא להרה"ג רבי אמיר קריספל שליט"א, שהיה ממקורביו של הגאון הגדול רבי עובדיה יוסף זצוק"ל, שבהיותו כבן י"ב, חשקה נפשו ללמוד עוד מסכתות מלבד המסכתות הקבועות שנלמדו בישיבה.

הוא קבע ללמוד בהפסקת הצהריים את מסכת שבת עם חברותא קבועה רבי ניסן כהן זנגי זצ"ל. כיוון שהיו אז קטנים שטרם הבשילו להבין כל רזי המסכת, חיפשו בביקושם העצום משהו שיסייע בעדם לכך, ובאותם ימים ישב בסמוך הגאון הגדול ר"ע יוסף זצוק"ל בצד ביהמ"ד ולמד כל הפסקת הצהריים.

רבי שלום זצוק"ל ניגש לרבי עובדיה זצוק"ל שהיה מבוגר ממנו בכעשר שנים וביקשו אם יוכל ללמוד עמו ועם החברותא מעט ולהסביר להם מהמושגים במסכת שבת שאינם מבינים דיים. הוא ניאות ללמוד עמם בקביעות כל יום בזמן זה, בתנאי אחד, שתוך כדי הלימוד הוא יאכל את ארוחת הצהריים שלו. לימים סיפר הגאון הגדול זצוק"ל שהם הספיקו ללמוד במשך כשנה עד דף ק"ו במסכת שבת, וכשהגאון הגדול ר"ע זצוק"ל התארס במז"ט אז הפסיקו לימודם.

עוד תיאר, שדרך לימוד זה זכה לראות מה היו מאכליו של רבי עובדיה כל יום לארוחת צהריים, רבע לחם שחור עם מעט מרגרינה, וזה נתן לו מושגים אמיתיים לכל ימיו ב"פת במלח תאכל", ובההבלת חיי העוה"ז ככל הניתן. באחת משיחותיו בישיבה סיפר לתלמידים שיבינו מה היו המושגים אצל לומדי תורה בימי ילדותו, ואינו מבין כיצד הבחורים כיום מתלוננים על זוטות בעניני העוה"ז.

במשך השנים בלטה דמותו כאחד מהאריות שבישיבה, והוא התדבק בראשי הישיבה ובמיוחד בגאון הגדול רבי עזרא עטיה זצוק"ל שהיה ראש הישיבה, ובראשי הישיבה האחרים, עמם היה מדבר ומלבן סוגיות התלמוד שבהן עסק כל העת.

את ביתו בנה עם הרבנית יעל ע"ה בתו של הגאון המקובל רבי מנצור בן שמעון זצוק"ל, שהיה אף הוא מרבני הישיבה, והכיר מקרוב את העלם הצעיר וידע שעדיין לגדולות, בהיותו כל כולו שקוע בתורה ועומק עיונה, ובנו את ביתם על אדני התורה והיראה.

בתחילת דרכו התגורר עם משפחתו בדירה קטנה בשכונת קטמון בירושלים, והתבטא: "היתה לנו דירה קטנה ולא הרגשנו מחסור", ולא נתן לבני הבית להשקיע בבית, כי לא ראה בזה חשיבות. המשיך להקדיש את חייו ללימוד תורה, ורעייתו התמסרה לגדל את שמונת ילדיהם, כשהיא מאפשרת לבעלה לשקוד על התורה יומם וליל.

בשבת אחר הצהריים היה מוצא זמן לשבת עם הילדים ללמוד איתם, ערך להם מבחנים ואפילו בא בעצמו לאסיפת הורים, כדי להקפיד על חינוכם. בשבת היה רגיל לשיר שירים ופיוטים, ובשלב מסוים בחייו החליט שמפסיק בבת אחת לשמוע מוזיקה, כי טען שזה מפריע לו בלימוד.

היתה תקופה שבה שימש כסופר סת"ם לצד תלמודו, כאשר בני המשפחה מספרים כי בצעיר ותו כתב לעצמו ספר תורה, ממנו היה קורא מדי שבוע שניים מקרא ואחד תרגום כדין.

הקמת מגדלור לתורה בעיון

בשנת תש"ח כאשר נכבשה העיר העתיקה, בניין הישיבה שהיה בעיר העתיקה הפך למאכולת אש יחד עם ספרי הקודש שלא הצליחו להצילם מבעוד מועד, והישיבה עברה לשכונת גאולה במרכז העיר, ובראשותיה עמדו הגאונים הגדולים רבי עזרא עטיה ורבי בן ציון אבא שאול, רבי יהודה צדקה ורבי יהודה מועלם זצוק"ל.

בשנת תשי"ג הוקם סניף לישיבה בשכונת קטמון ע"י הגאון הגדול רבי שמעון בעדני שליט"א אשר היה תלמידו של רבינו הגדול מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל בישיבת פוניבז' ומשום כך יוסדה הישיבה בדרך הלימוד של ישיבות ליטא.

סיפר הגאון רבי אברהם סאלים שליט"א ראש ישיבת "מאור התורה", כי היות וישיבת "פורת יוסף" בעיר הייתה בעיקרה בשיטת הלימוד בסגנון ספרדי שבו הקיפו את הגפ"ת בביאור כל דף ודף על שלל מפרשי וכך אכן התנהלה הישיבה בהכוונת הגאון הגדול רבי עזרא עטיה זצוק"ל, והגאון הגדול רבי שלום זצוק"ל התחנך אף הוא בשיטה זו.

אולם כשהגאון הגדול ר"ש בעדני שליט"א, חיפש מרביץ תורה ספרדי בעל שיעור קומה תורני רם שיתאים לישיבתו החדשה לבני עדות המזרח בסגנון הלימוד הליטאי, אך טבעי היה שנבחר לשם כך הגאון הגדול רבי שלום כהן זצוק"ל, שבהיותו מבקש להרבות בעומק העיון, נהג ללמוד בספרי מרנא הגר"ח מבריסק וב"קובץ שעורים" ושאר ספרי אחרונים המהווים את בסיס הלומדות של עולם הישיבות.

כעבור שנים ספורות בהן כיהן כר"מ בשיעור ב' ועשה חיל גדול בהרבצת תורה בתלמידים העתיק הגאון הגדול ר"ש בעדני שליט"א שכיהן כר"מ בשיעור ג', את מגוריו לעיר בני ברק לייסד בה את מוסדות. בעקבות כך מינה את הגאון הגדול זצוק"ל כראש ישיבה בהיותו בטוח שיוכל להנחיל את מטרת יסודה של הישיבה לתלמידה לאורך השנים, כשאליו נקבצו ובאו טובי בני הישיבות מבני עדות המזרח שביקשו להשתלם בעומק עיון התורה, והם נעשו לתלמידי המובהקים עד היום הזה, כאשר על ידו מונו לכהן כר"מים הגאון הגדול רבי יהודה עדס שליט"א והגאון רבי אברהם סאלים שליט"א ועוד. עוד הוסיף הגר"א סלים שליט"א וסיפר, כי כדי שלא יהא מגיד שיעור בלבד אלא בונה של בני תורה, העתיק הגאון הגדול זצוק"ל את מגוריו בסמוך לישיבה והתפלל בה את כל התפילות ושהה בה רוב יומו במחיצת הבחורים להדרכתם בלימוד וקירובם לתורה ועמלה.

לאחר מלחמת תשכ"ז חזרה הישיבה משכונת קטמון לעיר העתיקה, ושם נבנה בנין גדול למול הכותל המערבי, המשמש עד היום הזה את הישיבה בהדרתה, שהצליחה לגדל אלפי תלמידים ששמו בצמא את דברותיו, ושמעו שיעוריו הבהירים בעומק הסוגיות, לצד שיחותיו הייחודיות שנאמרו מדי ליל שבת, ונכרכו לימים בספר "לב שלום", ע"י גדולי תלמידיו.

הגאון רבי דוד עטיה שליט"א שהיה חבר בית הדין הרבני הגדול והינו בנו של הגאון הגדול רבי עזרא עטיה זצוק"ל, מספר, שבצעירותם הם למדו בישיבת "פורת יוסף" בחברותא במשך שעות ארוכות מדי יום, וזה כלל מהגמרא עם רש"י ותוספות

ומהרש"א ומהר"ם שיף כל סימן וסימן, ואח"כ את ההלכות מהשו"ע ונושאי כלים - כמו השיטה הספרדית שהיתה נהוגה פעם. לכן כשנפתחה הישיבה בקטמון בסגנון ליטאי, רבים התבטאו בפליאה והשתאות איך רבי שלום זצוק"ל שהתחנך ולמד אחרת בצעירותו, הצליח לשנות וללמד את תלמידיו בסגנון מיוחד זה, כשהגר"א סאלים שליט"א הוסיף והתבטא באוזני חתנו של הגאון הגדול זצוק"ל, שיותר מגדלותו העצומה בהיותו ברוך כשרונות ומבקש אמיתי, הפלא האמיתי היה איך הצליח להנחיל לתלמידיו את דרך הלימוד המיוחדת למאות תלמידים שהפכו בעצמם מרביצי תורה נודעים בעולם הישיבות הספרדי כיום, ברוח הלימוד בישיבות ליטא.

יצוין, שבמקרה זה התגלתה זהירות היתר שלו בעיני נקיות הכפיים הגדולה והמיוחדת שהיוותה את אישיותו, שכן בעקבות חילופי ההנהלה בישיבה, העול הכלכלי נפל על כתפיו והוא כיתת את רגליו לאסוף כסף ולהעמיד את הישיבה על מכונה אף מבחינה כלכלית, כשהוא לא הסכים בשום אופן אפילו לקבל החזר הוצאות על נסיעות וכדומה, כשהכל שילם מכספו הדל.

מסירותו לבני הישיבה היתה לשם דבר. היה יושב ושוקד עמם לילות כימים, בשבתות ובחול, ואפילו בימי בין הזמנים לעתים כשלא היו כאלו שיכלו לשוב לבתיהם, סייע להם ונותר עמם ללמוד ולשמוע צרכיהם, והתבטא פעם, שמי שמלמד תורה, צריך להיות עם התלמידים כל העת. בעקבות כך תלמידיו הרבים נקשרו בו בעבותות אהבה לאורך שנים רבות.

רבים של בני עדות המזרח

בשנים האחרונות התגלתה קרנו בהנהגת בני עדות המזרח. במהלך השבעה לגאון הגדול ר"ע יוסף זצוק"ל כשהגיע לנחם את המשפחה, ביקש שיבטיחוהו שלא יפעלו למנותו כנשיא מועצת חכמי התורה, עד שהגאון הגדול ר"ש בעדני שליט"א שכנעו שצריך מי שיעמוד בראש הנהגתה הרוחנית של תנועת ש"ס, והוא ניאות בלית ברירה ליטול את התפקיד ולעמוד בראשם. וכך שימש במשך שנים רבות במועצת חכמי התורה, והיה הרוח החיה לעמוד על הדברים שבקדושה, ובהיותו גברא רבה שהתורה היא שהנהיגה את אורחותיו, הנהיג ברמה את הציבור הספרדי, וסייע עם רבים אחרים לקרב אין ספור יהודים לאביהם שבשמים, כשהוא עמל להטמיע בהם החינוך השורשי ולקרבתם לישיבות הקדושות. מלבד זאת היה מסייע רבות להעמדת ההלכה על תילה. סיפר הרה"ג רבי אמיר קריספל שליט"א, שבאחת מפרשיות ההלכה שהתוועדו בה גדולים וחכמים לדעת שרשה המדויק, למד את שרשי הענין כולו והתבקש לבררו אצל גדולי וחכמי הדור.

לאחר שהופקד בידו מכתב מנומק לברר עומק דברי ההלכה, ביקשוהו שייחך לגאוני הדור שליט"א מכל החוגים והעדות לראות אם יסכימו לקבוע ההלכה למעשה, והגאון הגדול ר"ש זצוק"ל בהיותו כבר בשנות השמונים, לא חס על כוחותיו, והלך מיד לביתו של רשכבה"ג פוסק הדור מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל וישב עמו ממושכות על עומקה של הלכה, הם שהכירו היטב עוד קודם לכן בהיות רבי שלום נוהג לדבר עמו רבות בלימוד ובהלכה.

מרן זצוק"ל הופתע מרוחב הצגת כל הנידון לפרטיו והסכים עמו. וכך היה לאחר מכן עם הגרי"ט וויס זצוק"ל שהסכים לדבר, אך ביקש שבהיות ותלוי הוא בחברי בד"צ העדה החרדית, שייחך להסביר להם הדברים, והוא אכן עשה זאת, והגר"מ הלברשטאם זצוק"ל בגיבוי הגר"י בלוי זצוק"ל קבעו בדעת הרוב לאשר זאת כפי שנימק בפניהם, וכולם התפעלו מעומק ידיעותיו בהלכה, לצד מסירותו הרבה לכל פסק הלכה לבררו ולהוציאו לאשורו רק בהסכמת גדולי פוסקי ההלכה. שימש גם כחבר נשיאות בוועד הישיבות בארץ ישראל, ובמסגרת זו אף השתתף לצידו של רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל בראש ישיבת ועד הישיבות שהתקיימה במעונו בבני ברק וביניהם נוצרה חיבה של תורה כשמרן הגראי"ל אף נעתר לבקשתו לבוא להיכלה של ישיבת "פורת יוסף" ולשאת בה דברי חיזוק והתעוררות. במסגרת חברותו בנשיאות ועד הישיבות אף נפגש עם רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א, ונוצר קשר חם ביניהם.

מאז במשך השנים האחרונות התמסר רבות למען תנועת ש"ס, כשהוא נשא את ההמונים כנשא האומן את היונק, וביתו בעיר העתיקה הפך למוקד עליה, כשההמונים באו להיוועץ עמו בכל הליכותיהם ודרכם התו-רתית. בכל כינוסי הצעירים עודד ודירבן אותם לשקוע בתורה ועיונה, ולכתוב חידושי תורה ולעמול להקיף מסכתות בידיעה ושינון ובהבנה ראויה על בוריה בעיון הסוגיה.

כשדיבר פעם על הזכות של אברכים לפעול בקשר הקהילתי בין אברכים לבחורים הצריכים לכך, אמר, שאם שנו חכמינו ש"כל המלמד תורה את בן חבירו כאילו ילדו", ובגמרא בסנהדרין לגבי "כל המלמד בן עם הארץ" מובא לשון חזקה יותר "כאילו עשאו", ועליו נאמר "כל המוציא יקר מזולל כפי תהיה", כי מי שמלמד בן עם הארץ נחשב כאילו ממש עשאו ודומה לבוראו, ועל זה נאמר "כפי תהיה", וזאת גם על הקשר והפעילות שלפעמים כוללות פעולות שאינן קלות לעושיהן. הוא ראה זכות גדולה בעיסוק לקירוב רחוקים ובייותר על הזכות לקירוב קרובים.

התבטא בכל שטחי החיים, וכשנכדתו ביקשה ממנו פעם שיברך אותה שתמצא עבודה, ענה לה: "בשביל מה למצוא עבודה? צריכה פרנסה, לא עבודה". לא אחת התבטא בחריפות נגד האקדמיה ונגד פגעי הטכנולוגיה-המכללים כל נפש לדאבון לב, אודותם זעק "עליכם לטהר את עצמכם, כל אלה שיש להם כל מיני מכשירים בכיסים, מכשירים טמאים, זהו סם המוות". רבינו הגדול מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל התבטא עליו עוד בצעירותו, שהוא "איש אמת ואין לו נגיעות".

ירא שמים מרבים

לצד התמדתו ולמדנותו המופלגת, נודע כירא שמים מרבים, תפילותיו היו בהשתפ-כות הנפש, והיה מעתיר הרבה למול הכותל המערבי ושופך צקון לחשו לישועת הכלל והפרט. דקדוקו במצוות היה לאות ומופת בעיני כל רואיו, וכל ימיו היה בורח מכל גינוני הכבוד וההדר, וכשהיו מלווים אותו לביתו, היה אומר בפשטות "אני מכיר את הדרך לביתי לבדי".

עד לפני כמה שנים נהג לנסוע רק באוטובוס, ורק כשאמרו לו שזה פוגע בתלמידיו, בתחילה אמר "תעזבו", אך כשהסבירו לו שהם מתביישים כי אין זה מקובל, הסכים למענם אחר הפצרות מרובות לנסוע ברכב.

מספר הגר"א סלים שליט"א, כי בעוד שהכירו את הגאון הגדול זצוק"ל שהיה תקיף בעקרונותיו, אולם בתוכו היה רך כקנה ונעים לתלמידיו וכל אימת שהגיע לפתחו אסון או צער ואף קושי לזולת, היה ממש בוכה בדמעות שליש ולא מרפה עד שעשה ככל יכולתו להביא מזור למצוקת הזולת. היה "נוהג נשיאותו ברמה וזורק מרה בתלמיד-ים", אך רך וקשוב לכל צורכיהם, ודוקא משום כך דבריו התקבלו בחיבה.

לפני שנים מספר נסתלקה רעייתו הרבנית ע"ה, והוא עבר להתגורר בסמיכות לבנו בשכונת רמות, ומאז המשיך בו זמנית בהרבצת התורה והנהגת התנועה על שלל ענייניה ואופניה.

בד בבד היה בקשר מתמיד עם כלל גדולי הדור, והיה מרבה להיוועץ עמהם ולשוחח עמהם בלימוד ובהלכה.

אשכבתיה דרבי

בתקופה האחרונה נחלש, ונישאו תפילות רבות להחלמתו. בימים האחרונים אושפז, ונישאו תפילות רבות והתקיימו עצרות חיזוק שונות לרפואתו. בד בבד הוסיפו לו במעמד עשרה בבית גיסו הגר"ש בן שמעון שליט"א את השם "חיים".

כמו כן התקיימו עצרות תפילה בכותל המערבי ובקברי הצדיקים וכן בכל קהילות ישראל בארץ ובגולה לרפואתו. במקביל פנה רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין שליט"א מעל גבי "יתד נאמן" לשאת תפילות וחיזוקים לרפואתו, אך לדאבון לב נגזרה הגזירה ובשעת לילה מאוחרת ניצחו אראלים את המצוקים, ולקול פסוקי הווידוי ואמירת 'שמע ישראל' מפי ההמונים סמוך לחדרו בביה"ח, בשעה 3.16 לפנות בוקר נדם לבו והוא השיב נשמתו בסערה השמימה, וקולות השבר נשמעו למרחקים במסדרונות ביה"ח.

כבר בשעת בוקר מוקדמת הגיעה מיטתו של הגאון הגדול זצוק"ל להיכל ישיבת "פורת יוסף", הפרוכת הוסרה, והמונים הצטופפו סביב מיטתו, הדליקו נרות וקראו פרקי תהלים בדמעות. קולות הנהי נשמעו למרחק, והכל דאבו את סילוקו של עטרת תפארתם ראש הישיבה זצוק"ל.

בשעות לפני הצהרים החלו לנהור המונים מכל רחבי הארץ לעבר הישיבה והרחובות הסמוכים לה, ורבבות באו לחלוק כבוד אחרון. מסע ההלוויה יצא אתמול בשעה 14.00 בצהריים מהיכל ישיבת "פורת יוסף" בגאולה בדרכה לבית החיים סנהדריה כשבין הקהל היו גדולי ומרביצי תורה בראשותם של חברי מועצת"ת מרן הגאון רבי ברוך מרדכי אזרחי שליט"א, מרן הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א, הגאון הגדול רבי יהודה עדס שליט"א והגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א, ראשי ישיבות ורבנים, ורבבות עמך בית ישראל, כשבשעה 14.00 החלו באמירת פרקי תהלים וסליחות, והרה"צ ר"י עדס שליט"א אמר י"ג מדות, ולאחר מכן החלה מסכת ההספדים, שבה נשאו דברים נרגשים: חברי מועצת חכמי התורה הגאונים הגדולים רבי שמעון בעדני שליט"א, רבי ראובן אלבז שליט"א ורבי דוד יוסף שליט"א, והרבנים הגאונים, רבי משה צדקה שליט"א, גיסו רבי שלמה בן שמעון שליט"א, רבי שמואל בצלאל שליט"א, רבי יצחק יוסף שליט"א שאף הכתיר את בנו רבי שמעון שליט"א למלא מקומו בהרבצת התורה בישיבה, בנו רבי אפרים כהן שליט"א, רבי שלמה משה עמאר שליט"א, גיסו רבי מסעוד בן שמעון שליט"א, רבי יהודה כהן שליט"א, רבי בן ציון מוצפי שליט"א, רבי דוד לאו שליט"א, גיסו רבי ניסים בן שמעון שליט"א, בנו רבי יעקב כהן שליט"א, וכן הרב אריה דרעי, שדיברו כולם אודות גדלותו העצומה בכל מכמני העליה כעמוד לפני צאן מרעיתו שנשאם כנשא האומן את היונק.

לאחר תום ההספדים ואמירת הקדיש ע"י בניו שליט"א, המשיך מסע ההלוויה רגלית ברחובות שנמלאו בהמוני אדם עד לבית העלמין סנהדריה, שם נטמן לצד רעייתו הרבנית ע"ה, כאשר המוני תלמידיו ומעריציו התקשו להפרד מרבם הנערץ עטרת תפארתם. לאחר סתימת הגולל עברו אלפים על קברו, נדחקים ודומעים, מתפללים שיהא מליץ יושר ומקבלים קבלות לעילוי נשמתו להתחנך בעמל התורה כפי שהגאון הגדול הקדיש את כל חייו למטרה זו ואותה הנחיל לשומעי לקחו ולתלמידיו הרבים.

הגאון הגדול זצוק"ל הותיר אחריו שלושה בנים, הרבנים הגאונים: רבי אפרים שליט"א, ר"מ בישיבת "יקירי ירושלים", רבי יעקב שליט"א, ראש ישיבת "נזר התלמוד", ורבי שמעון שליט"א, מגיד שיעור בבית ים, וחמשת חתניו מרביצי תורה שליט"א, נכדים ונינים הממשיכים במורשתו לתפארה והמוני תלמידיו המבכים מרה את הסתלקות מורם ורבם הנערץ.

ת.נ.צ.ב.ה.

נודה מאד לכל מי
שיכול לסייע בכיסוי
הוצאות ההדפסה.
להנצחות
לע"נ וכדו"ב,
וא לפנות למייל
mdh036194741
@gmail.com

דברי השירה

ויזכר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (זכרים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהמ"נ ידברי שירי ואזור מרכז ב"ב

נערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת ראה - הכנה ליום הדין

מבואר ברש"י שעל ידי שאדם עובר עבירה ח"ו הוא מחריב את ביהמ"ק, ועובר על הלאו 'לא תעשון כן לה' אלקיכם'.

ומהן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל הקשה שהרי בגמ' **שבת** (דף ק"כ ע"ב) כתוב שאדם שהיה כתוב שם השם על ידו מותר לו להיכנס לתוך מים, והגמ' מקשה הרי הוא גורם לכך שימחק שם השם וכתוב "לא תעשון כן לה' אלקיכם", ומתרצת הגמ' שכתוב בפסוק "לא תעשון כן", ולומדים מזה שרק מעשה נאסר ולא גרמא, ולכן כיון שהשם ימחק על ידי רק על ידי גרמא מותר, ולפ"ז יש להקשות שהרי אדם שעובר עבירה אין זה מיקרי שבידים הוא מחריב את ביהמ"ק אלא זה בגרמא שעל ידי שעבר עבירה הקב"ה לבסוף יעניש את עם ישראל ויחריב את ביהמ"ק, אבל אין בידים ואם כן איך אפשר לומר שמי שעושה מעשה עבירה הוא עובר על 'לא תעשון כן' שע"ז יחריב ביהמ"ק, הרי זה רק בגרמא.

וביאר מרן הגר"א קוטלר זצ"ל, שמוכח שעל ידי שאדם עובר עבירה, זה נחשב כאילו בידים מחריב את ביהמ"ק רח"ל, משום שעל ידי הכח הרע שיש במעשה עבירה זה עצמו מחריב את ביהמ"ק, ורואים מכאן כמה חמור כח של מעשה עבירה, עד כדי כך שנחשב כאילו בידים מחריב את ביהמ"ק.

ולפ"ז יש להוסיף, שיודעים דברי **מזן החפץ חיים** זצוק"ל שמהזיהר עד כמה חמור דיבורים אסורים, ועד כמה שזה משפיע למעלה, לפי הנ"ל, אין הכוונה שזה רק כעונש על הדיבורים האסורים, אלא שהדיבור הרע עצמו הוא פועל רח"ל באופן חמור ומחריב את ביהמ"ק.

.....

שריפת עיר הנדחת

"לא תעשון כן לה' אלקיכם" (שם).

כתוב בגמ' **סנהדרין** (דף ק"ג ע"א) 'רבי אליעזר אומר כל עיר שיש בה אפילו מזוזה אחת - אינה נעשית עיר הנדחת, מאי טעמא אמר קרא ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה ושרפת באש, וכיון דאי איכא מזוזה לא אפשר, דכתיב לא תעשון כן לה' אלקיכם'.

והיינו שאם יש אפילו פתח אחד שיש בו מזוזה, אין דנים את העיר הזאת כעיר הנדחת, שהרי עיר הנדחת חייבים לשרוף את כל שללה, וכיון שיש בה מזוזה אי אפשר לשרופה, וא"כ אין דנים בה כלל דין עיר הנדחת.

ובאחרונים הקשו שהרי ק"ל דעשה דוחה לא תעשה, וא"כ שיבוא עשה של שריפת עיר הנדחת וידחה את הלא תעשה ד'לא תעשון כן'.

ויש שתירצו (ה"ד דוד סנהדרין דף ק"ג ע"א, והמנחת חינוך מצוה קמ"ב ה', ומצוה תס"ד מ"ו) ע"פ מה שכתבו **התוס' בעירובין** (דף ק' ע"א) דהיכא שהעשה בא על ידי פשיעה, לא אמרינן דעשה דוחה את הלא תעשה, משום שהעשה יכול היה להתקיים בלא דחיית הלאו, וכאן הרי העשה של שריפת עיר הנדחת בא על ידי פשיעה שהעיר עבדה עבודה זרה, ולכן אין העשה דוחה את הלא תעשה [ועי' **שיעורי**

רבי דוד סנהדרין אות נ"ו].

ועוד כתבו שם לישב, שהרי במזוזה יש הרבה הזכרות, ואם היא תשרף יעברו כנגד כל הזכרה והזכרה, ואין עשה דוחה הרבה לא תעשה, ועי' [ובמנ"ח ס"ט ב] מה שכתבו לדון בתירוץ זה.

והנה **מזן הגאון רבי אליעזר מטעלז** זצ"ל הקשה, שהרי שיטת ריש לקיש בגמ' **בבבא קמא** (דף כ"ב ע"א) ד'אשוי משום ממנו', והיינו שאדם שהדליק אש וזה הזיק, אין זה נחשב כאילו הוא בעצמו הזיק בידים אלא שהאש היא ממנו שהזיקה, [ורבי יוחנן סובר שנחשב כאילו הוא הזיק בידים ד'אשוי משום חצו'], ולפי זה יש להקשות מה בכלל האיסור לשרוף את המזוזה בעיר הנדחת, הרי אין זה נחשב

איזהו חכם הרואה את הנולד

"את הברכה אשר תשמעו... והקללה אם לא תשמעו..." (י"א - כ"ז, כ"ח).

בספר **משנת הרא"ש** על התורה [שהוצ' ל ידידי הרב ישעיה כהן שליט"א], מבאר מהרא"ש שכתב כאן, 'משל לזקן שיושב על אם הדרך ויש לפניו ב' דרכים, האחד תחילתו קוצים וסופו מישור בכולו, והשני תחלתו במישור וסופו קוצים, ומזהיר את העוברים דרך שם ואומר להם אף על פי שאתם רואים שתחלתו של זה קוצים לכו בו ולא בדרך אחר שסופו מישור, וכל מי ששומע לו הולך באותו של קוצים ויגע קימעה ואחר הולך בטוב ובשלום, אבל אותם שאין שומעים לו הולכין בדרך שתחלתו מישור ולבסוף קוצים - כך אדם העובר עבירה והלך בשירות לבו, מוצא מעט קורת רוח ודרך ישר בעוה"ז לפי שנותיו, וכשנפול מת הולך לגהינם שהוא דרך שכולו קוצים ויגיעה, אבל הטורח ועוסק בתורה ובמצוות בשביל מעט יגיעה שטורח בעוה"ז, הוא יורש העולם שכולו מישור ונחת רוח ושמחה'. והיינו שהאדם רואה רק מה שלפניו, ולפעמים נראה לו דרך אחת יותר טובה אבל הוא אינו יודע שבהמשך הדרך יש מכשולות, וגם במצוות ועבירות כן, שלפעמים אדם חושב שהדרך של העבירות היא יותר נוחה אבל אם הוא יראה לבסוף הוא יידע את האמת.

לפני הרבה זמן מסרתי שיעור בפתח תקווה בערב וכשיצאתי לאחר השיעור חזרתי לבני ברק עם מונית. היום הנהגים משתמשים במכשירים שבמכונית כדי שידריכו אותם בנסיעה, ויש נהגים שמעודכנים יותר ויש להם גם אופציה לדעת אם יש פקקים בדרך וכך מדריכים אותם לנסוע במסלול חילופי. באותו ערב יצאנו מרחוב רוטשילד בפתח תקווה לאחר השעה אחת עשרה בלילה והמכשיר עידיך את נהג המונית לנסוע מסלול חילופי שנראה ארוך מאוד יחסית למה שאנו רגילים. הנהג אמר שאינו מבין כי רק עכשיו הגיע משם ולא היה שום פקק בדרך ולכן החליט שאינו שומע להוראות המכשיר ונוסע במסלול בו הוא רגיל לנסוע שהוא ישיר. כל פעם שעצרנו ברמזור או איזה צומת הוא שוב קיבל התראה שעליו לפנות שמאלה כדי ללכת בדרך חילופית ולא במסלול שהתחלנו לנסוע. ושוב פעם הסתכלנו למרחק גדול וראינו שהכביש ריק לחלוטין ולא הבנו כלל מה קורה. בסוף הדרך, לפני הכניסה לבני ברק היתה עבודה בכביש והיינו בפקק יותר מחצי שעה.

אמרתי לנהג מונית "אני לומד מסר לחיים, אנחנו רק אנשים קטנים ואנחנו רואים רק מה שיש באפשרותנו לראות, וראינו לאורך כל הדרך שאין פקק וכל הזמן הדריכו אותך לנסוע במסלול חילופי ולא הבנת אותו כי לא האמנת שהוא 'רואה' מלמעלה במבט יותר רחוק ממך".

עוד אפשר ללמוד מזה שגם בעבודת השם זה כך, שהאדם אינו רואה למרחוק, והוא רואה רק מה שלפניו, ולכן לא כל מה שנראה לו שזה יותר קל ונוח אכן זה כך, אלא צריך לשמוע לקול התורה שהיא מלמדת אותנו את הדרכים הטובות כמבואר **במדרש רבה** ו**בילקוט שמעוני** (שיר השירים ח' - י') שתלמידי חכמים נמשלו 'כמגדלות', והיינו שהם רואים למרחוק ויודעים לומר לעם ישראל באיזה דרך ללכת, ועם ישראל צריכים לשמוע להם ועי"ז יזכו ללכת בדרך הטובה.

.....

מעשה עבירה מחריב את בית המקדש

"לא תעשון כן לה' אלקיכם" (י"ב - ד').

וברש"י כתב, 'אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישיראל נותצין את המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם, ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחריב'.

כביטול עשה עוברים בבל תגרע

הרשב"א **בראש השנה** (דף ט"ז ע"א) הקשה איך חכמים תקנו שראש השנה שחל בשבת לא תוקעים בשופר הרי עוברים על לאו של 'בל תגרע', ותיירץ הרשב"א שכיון שזה לצורך יש רשות לבל"ד להוסיף ולגרוע ולא עוברים על 'בל תגרע', ומבואר מדברי הרשב"א הללו שגם בביטול מצוה לגמרי יש את הלאו של בל תגרע, שבפשיטות האיסור היינו לחסר פרשה מד' פרשיות שבתפילין וכדו', וברשב"א מבואר שגם לבטל לגמרי את המצוה אף בזה עוברים על בל תגרע.

ולפ"ז מקשה ה**ברכת פריץ** (כאן) שהרי מבואר ברמ"א (או"ח סימן תרנ"ו) שכדי לקיים מצוות עשה צריך לבזבז עד חומש מנכסיו, וכדי לא לעבור על לא תעשה חייב האדם להוציא את כל ממנו, והרי אם בכל ביטול מצות עשה יש גם כן לאו של 'בל תגרע', אם כן יתחייב כל אחד להוציא את כל ממנו כדי לקיים מצות עשה, משום שאם הוא יבטל את זה הוא יעבור על לאו של 'בל תגרע'.

ותירץ שם, שהחילוק בין עשה ללא תעשה, אין הכוונה משום שמצות עשה פחות חמור מלא תעשה, אלא כיון שביטול מצות עשה זה נעשה בדרך כלל על ידי שב ואל תעשה, זה פחות חמור מכשעושה עשה בידים של לאו, וכיון שלעבור על ל"ת זה על ידי עשיה של עבירה בידים זה חמור יותר וצריך להוציא את כל ממנו, ולכן כיון שביטול עשה זה נעשה על ידי שב ואל תעשה, אע"פ שמבואר ברשב"א שהוא גם כן עובר בלאו של בל תגרע מכל מקום הרי גם את הלאו הזה הוא עובר בשב ואל תעשה, ולכן אינו חייב להוציא את כל ממנו.

ותירץ נוסף כתב שם, שמה שסובר הרשב"א שיש לאו של 'בל תגרע' בביטול מצות עשה, היינו רק במקום שהוא מחוייב בעשה, שאז אם הוא מבטל הרי הוא עובר גם כן בלאו, משום שהלאו בא לחזק את העשה, אבל אם אינו מחוייב בעשה אינו עובר בלאו, ולכן כיון שאינו מחוייב להוציא על העשה יותר מחומש אזי אינו עובר אף בלאו ואתי שפיר.

.....

לנצל חודש אלול

השבת חל ראש חודש אלול, והמשנה ברורה (סימן תקפ"א) כתב שאלול זה ר"ת "אני לדודי ודודי לי" (שיר השירים ו' - ג') וגם כתב שזה ר"ת "ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך" (דברים ל' - ו'), ומובא בספרים שזה ג"כ ר"ת "איש לרעהו ומתנות לאביונים" (אסתר ט' - כ"ב), ומרומז בכל הנ"ל את ג' העבודות שעל אדם, שאנחנו אומרים בימים נוראים 'ותשובה ותפילה וצדקה - מעבירים את רוע הגזירה', שתשובה זה כתוב בפסוק 'ומל ה' אלקיך', ותפילה זה מרומז בפסוק 'אני לדודי ודודי לי', וצדקה כתובה בפסוק 'איש לרעהו ומתנות לאביונים'.

ומזן הגראמ"מ שך זצ"ל שאל פעם בשיחה מה הכוונה שאלול זה ר"ת אני לדודי ודודי לי, הרי זה ר"ת לכל מה שירצו אני ל... ול... לי, ומנין שהכוונה דוקא להקב"ה? ואמר הרב שך זצ"ל שאכן זה תלוי בבן אדם עצמו מה הוא עושה מחודש אלול, שאם מנצל את ימי האלול הוא זוכה שזה יהיה "אני לדודי ודודי לי", אבל אם לא מנצל הוא עושה שאלול יהיה 'אני לדברי חולין ודברי חולין לי'...

וכמו כן ידוע שאלול זה ר"ת אהוב למעלה ונחמד למטה, ולכאורה הרי זה גם כן ר"ת 'אוויה לי ואוויה לנפשי' [כמש"כ בווידי של רבינו נסים גאון], והביאור הוא שהכל תלוי איך האדם מנצל את ימי האלול, שאם מנצלם כראוי הוא זוכה שזה יהיה לו 'אהוב למעלה ונחמד למטה', אבל אם לא מנצלם כראוי אזי 'אוויה לי ואוויה לנפשי'. והטעם שאנחנו אומרים כאן באלול שהקב"ה הוא בבחינת 'דודי' ולא בבחינת 'אבי' [שהרי יכול להיות גם ר"ת ל'אני לאבי ואבי לי'], ושמעתי לתת בזה טעם משום שהחילוק בין אבא לדוד, שאבא הוא אמנם נותן לילד מתנות וממתקים, אך הוא מוכרח גם כן להעניש ד"חוסך שבטו שונא בנו" (משלי י"ג - כ"ד), אבל דוד הוא רק מעניק לילד מתנות וממתקים, וכך אנחנו אומרים להקב"ה שבאלול ינהג איתנו בבחינה של 'דוד' ונצא זכאים בדין.

ועכ"פ עלינו כעת להתחיל להתכונן לראש השנה, ולא לחכות ליום האחרון, לערב ראש השנה... אז כבר מאוחר מיד, וכבר עכשיו מתחלת החודש נתחיל עם כל המרץ להיכנס לאווירה של ראש השנה ועש"ת, ונזכה לעשות תשובה שלימה לפני השי"ת.

ויהי רצון שיבנה בית המקדש במהרה בימינו... ותחזינה עינינו בשוֹבֵךְ לַצִּיּוֹן ברחמים גדולים אמן.

כאילו הוא שורף בידים אלא זה רק גרמא כי 'אשו משום ממנו', ומבואר בגמ' **שבת** [שהבאנו לעיל] שמותר למחוק את שם השם על ידי גרמא, דדווקא על ידי מעשה אסור.

ותירץ, דאה"נ דמשום גרמא היה מותר לשרוף את השם, אבל אכתי יש גם כן עשה ד'את השם אלקיך תירא', שעל ידי ששורף את המזוזה מבטל עשה ד'את ה' אלקיך תירא', ועשה זה אסור לבטל גם על ידי גרמא, ואם כן משום ביטול עשה זה אסור לשרוף את המזוזה בעיר הנדחת, והחילוק בין הגמ' בשבת שמותר להיכנס למים אע"פ שימחק שם השם, משום ששם אין בכוונתו למחוק את שם השם על ידי שנכנס למים, אלא בכוונתו לטבול ואין בכוונתו למחוק בדווקא את שם השם, אבל לגבי שריפת המזוזה שם הכוונה היא השריפה כיוון שיש מצוה לשרוף את כל שללה של עיר הנדחת.

והנה לפי זה מיושב מה הטעם דלא אמרינן דיבוא עשה וידחה לא תעשה, משום דמלבד הלא תעשה איכא נמי עשה ד'את ה' אלקיך תירא', ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה כמבואר בגמ' בכמה מקומות.

.....

לא להוסיף על תורתנו הקדושה

"את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אתו תשמרו לעשות לא תסף עליו ולא תגרע ממנו" (י"ג - א').

הנה לאו דבל תגרע היינו לא להוריד מהמצוות, ולכאורה זה מובן שאסור חלילה לחסר מהמצוות, אבל יש להבין מה האיסור בלאו של בל תוסיף, הרי אדרבה הוא מוסיף על המצוות ומה החיסרון בזה.

והמגיד **מדובנא** ביאר על פי דרכו במשל באחד שביקש ממנו חברו שישאל לו עבור שמחה שהוא עורך את כלי הסכ"ם שלו, ואותו אחד מאד חשש להשאל לחברו אבל בסופו של דבר השאיל לו, והנה לאחר כמה ימים שבא אותו חבר להחזיר את הסכ"ם הוא החזיר מלבד כל הסכ"ם שלקח עוד אריזה קטנה וחודשה שהיה שם סט נוסף של הסכ"ם בקטן, והוא הסביר למשאל שנוולד לסכ"ם שלך ילדים והנה הם שלך... אותו משאל לא שאל יותר מידי שאלות איך יכול להיות שסכ"ם מוליד ילדים... ולקח את התוספת בשמחה, ולאחר כמה ימים שוב הגיע אותו חבר והפעם הוא ביקש להשאל פמוטות, וגם הפעם הוא החזיר עוד פמוט קטן בטענה שהוא נולד לפמוטות הגדולים... ולאחר כמה ימים בא אותו שכן לבקש ממנו את רכבו ואותו אחד נתן לו בחפץ לב בתקווה שלרכבו יולד רכב קטן לידו... אמנם הוא מחכה שאותו שכן יבוא להחזיר לו את הרכב, והוא לא מגיע להחזיר, ולאחר זמן ממושך הוא החליט לבוא לאותו שכן לבקש שיחזיר לו את הרכב, וענה לו השכן שהרכב מת... אמר לו המשאל שרכב הוא אינו בעל חי שיכול למות, אמר לו על זה השכן שאם סכ"ם יכולים להוליד, ופמוטות גם כן יכולים להוליד גם רכב יכול למות... והמוסר השכל מזה, שאם אדם מחליט להוסיף על התורה, הוא יבוא לגרע מהתורה, ולכן התורה אומרת 'בל תוסיף ובל תגרע'.

ובספר **דרכי מוסר להגאון רבי יעקב ניימן זצ"ל** (בפרשת **ואתחנן**) כתב דרך נוספת לבאר את האיסור של 'בל תוסיף', וכך כתב בלשונו הנפלאה 'שכל יהודי שרוח נשמה באפו חייב להאמין שהתורה הקדושה ניתנה לכלל ישראל על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, הוא שכתבה ואמר את מצוותיה משפטיה וחוקותיה... וכן חייב להאמין האדם שהתורה ניתנה בשלימות שאין למעלה הימנה וכמו שכתוב 'תורת ה' תמימה', דהיינו התורה היא תמימה ללא שום מום וחסרון כל שהוא ח"ו, והראיה הטובה שכל היא תורת ה', היא זו שהרי ניתנה מאת השי"ת, וברור הדבר שאם התורה היתה ניתנת מבשר ודם ואפילו משה רבנו, היה מקום לטעות ולומר שעדיין יש צורך להוסיף או לגרוע כי שמא שכח משה רבנו לכתוב או להשמיט, אך שכולנו מאמינים באמונה שלימה שהתורה ניתנה אך ורק מפי השי"ת אין כל מקום לומר שהתורה החסירה או יתרה כל שהוא... ולפי דברינו יובן ציווי התורה 'לא תוסיפו ולא תגרעו ממנו', כי אם האדם מעיז להוסיף או לגרוע דבר ולו הקטן ביותר מתורתנו, הרי מעשיו מוכיחים שאינו מאמין שהתורה ניתנה מאת השי"ת... כי אם היה מאמין שהשי"ת הוא נותן התורה, לא יתכן שיעלה על לבו שעדיין יש צורך להוסיף או לגרוע כל שהוא, ואם עושה כן הרי הוא ממש כופר שתורה מהשמים היא, ולכן ציוותה התורה 'לא תוסיפו ולא תגרעו'. ע"כ מתוך דבריו שם. והוסיף שם המחשה לזה, ומספר שפעם פגש בח"ל אברך, ושאל אותו היכן הוא למד, והשיב האברך בישיבת 'תורה ודעת', והזדעזע שהרי אם צריך להוסיף למילה 'תורה' את המילה 'דעת' זה סימן שלא מכירים שבתורה מונח גם כן דעת, וחושבים חלילה שחסר התורה בשלימותה.

.....

לעילוי נשמת

מרן הגאון הגדול **רבי שמריהו יוסף חיים קניבסקי** זצוק"ל

ת. נ. צ. ב. ה.

נלב"ע ט"ו אדר שני תשפ"ב

שואלין ודורשין

פנינים משיחותיו ותשובותיו של מורינו הגאון הגדול רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים, רב דק"ק אבי עזרי מרכז פתח תקוה

שז"ת הלכה למעשה משולחן ראש בית ההוראה במשנת מרן רבינו הגר"ש אלישיב זצוק"ל

מצות חינוך

תפילת ערבית

שאלה האם יש לחנך קטן לתפילת ערבית ולתפילה בציבור.

תשובה ניתן להקל בחינוך לתפילת ערבית, מפני שהיא רשות והקטנים לא קיבלו עליהם כחובה כנשים. ומה שכתב המושג ברורה (ק, ה) "קטנים שהגיעו לחינוך, חייב להנכס להתפלל שמונה עשרה ערב ובוקר" אין כוונתו לערבית אלא לתפילת מנחה שהיא בבין הערביים. וכן כתב בשלמות חיים (טו) "תפילת ערבית, אפשר שבקטנים יש להקל".

אמנם מגיל שתים עשרה, כדאי כבר לחנכו להתפלל ערבית, וכן להתפלל במניין, כדי שלאחר חיובו בגיל י"ג יהא רגיל בתפילה זו, כמבואר במשנה ברורה (פ, ה) שאף לרש"י שאין מצות חינוך קטן לקריאת שמע, למרות שהגיע לחינוך "עין בכ"ח שכתב דאם הוא בן י"ב שנה, לכולי עלמא חוטל על אביו לחנכו מזה".

תפילת תשלומין

שאלה האם יש חובת חינוך בקטנים לתפילת תשלומין כשדילגו תפילה באונס.

תשובה כחלק מהחינוך לתפילה חייב לחנכו לתפילת תשלומין. למרות שלא חייבו קטנים אלא רק על מצוות הנעשות כסדר לכתחילה, ולא על מקרה שלא עשה המצוה. וכן היתה הנהגת הקהילות יעקב בחינוך ילדיו.

אמנם אם לא התפלל במוזד, לא ישלים, למרות שלקטן אין דעת וממילא מוזד שלו נחשב כלא התפלל בשוגג, משום שמחנכו מזה שלכשיגדיל שאם לא יתפלל במוזד לא ישלים.

תשלומי הבדלה

שאלה האם קטן שהלך לישון קודם צאת השבת ולא הבדיל במוצ"ש, יבדיל לעצמו ביום ראשון.

תשובה שמעתי ממרן הגר"ש אלישיב לצדד שקטן פטור מהבדלה,

קריאת שמע בזמנה

שאלה ילדים גדולים המתפללים יחד בתלמוד תורה ללא מניין ומתעכבים בתחילת התפילה, מה שגורם לכך שקוראים קריאת שמע לאחר הזמן אף לדעת הגר"א. האם יש להנכס לקריאת שמע קודם תחילת התפילה.

תשובה אין צורך להר"ם לקרוא קודם, כפשוטו השולחן ערוך (אורח חיים פ"ג שפסק כרש"י) שקטנים פטורים מקריאת שמע "מפני שאינו מצוי אצל אביו בזמן קריאת שמע בערב, וישן הוא בבוקר". ואף שסיים "שראו' להחמיר ולנהוג כרבינו תם" וביאר המשנה ברורה (ש"ס) שלשיטת ר"ת "משעה שהגיע לחינוך חייב לחנכו בזמן קר"ש עם הברכות לפניו ולאחריה" שהרי אם לא כן הוא כמחנכו לנענע לולב באסרו חג, בכל זאת נראה שאם יחמיר להנכס כדעת ר"ת ויהגילם לקרוא שוב קודם תחילת התפילה התלמוד תורה, עלול להיווצר בליבם ריחוק לכשיגדלו ויפסידם שלא יקראו כלל.

תפילה

שאלה האם יש חיוב לחנך קטן לתפילה, שהרי אינו יוצא ידי חובה לכתחילה כיון שאינו מכוון בברכת אבות.

תשובה יש לחנך קטן לתפילה (אורח חיים קו, א) וביאר הראש יוסף (ברכות כ, ב ד"ה והייב"ו) "סתם קטן אין מכווין, אלא דרחמי ניהו". והיינו כפי שהוכיח מרן הגר"ש"א (ציוני הלכה תפילה עמ' קנב) שבדיעבד יוצאים ידי חובת תפילה גם ללא כוונה באבות ורק שחייב לחזור ולהתפלל למרות שחובת חינוך היא רק כשיכול לקיים את המצווה בשלמותה לכתחילה, כמובח מחינוך ללולב, שהייב בו רק "קטן היודע לנענע" (סוכה מב, א) למרות שהנענועים אינם אלא "שיירי מצוה" (שם לה, א) ואינם לעיכובא, אך בתפילה חייבוהו מפני חומרתה שהיא רחמי.

מקום המנוחה - בהיכלי התורה והתפילה

היא תחילת פרק נוסף של קשיים חלילה, אלא יעורר רגיעה.

אמנם ייתכנו קשיים וטרדות כלשהם, אך עצם מהותם הוא מקום המנוחה והנחלה, ומי שנעדרה ממנו ידיעה זו, חסרה לו אבן הברית בהשקפה הצרופה על התורה ועבודתה.

הנרדמים בשעת לימודם

מה גדולה היא מעלת לימוד התורה, וכל לימוד קטן מחבר יותר ויותר את הלב לתורה הקדושה ולשמחת התורה. לצערנו, אכן מה שישנם רבים שמתלוננים שלאחר זמן קצר של לימוד כבר חשים בעייפות, ואינם מוצליחים ללמוד סדר שלם בלי להירדם, וקשה להם להבין איך ישנם יחידי סגולה המצליחים לעמוד ללא לאות במתק וחיות מופלאים, תשובתם בצידם, כי עליהם לבחון היכן המהות שלהם נמצאת, כיון שכל אדם באשר הוא לא נרדם במקום שנהנה ממנו ומרגיש חיבור אליו, אצל האחד זה בלימוד ואילו אצל האחר זה בהנאה גשמית ממנה נהנה ולא נרדם, ואם אכן יעבדו על עצמם לחוש חיבור לתורה, ממילא רענונות פנימית תגבר בקרבם ככל שיוסיפו ללמוד.

וכפי שראינו אצל מרן הגר"ש אלישיב שמעולם לא נראה כשהוא נרדם בעת לימוד, אף לא בשנותיו האחרונות כשעייפות וחולשה היו מנת חלקו תדיר, אמנם לפלא היה הדבר שכמעט בכל שבת היה נרדם בעת אכילת הסעודה בצפרא דשבתא.

ולהאמור הדברים ברורים, את מעדני השבת אכל אך ורק לצורך לקיום המצווה, אף ששמו והתענג בקיומה אך לא היתה לו שמחה וחיבור מיוחד בעת אכילתם, וממילא נרדם בעת אכילתם, אך בעת לימודו כיון שחש "כי הם חיינו ואורך ימינו" החיבור הפנימי ללימוד, מנע ממנו אף בעתות

"כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה"

(דברים יב, ט)
בימים אלו בהם שבים עמך בית ישראל ממנוחה לקראת פתיחת הזמן הבעל"ט, יש להתבונן האם אלו שחיפשו אחר 'מקום מנוחה' אכן זכו במנוחת הנפש.

אמנם הקב"ה הטביע רצון באדם של חיפוש אחר המנוחה, אך המנוחה היא קניין פנימי, ובלא שיקנה אותה בשלמות, לכל מקום שילך ואף ביושבו אל מול הנוף הקסום ביותר, ילכו איתו יחד דאגותיו וטרדותיו.

בפרשתנו מגלה התורה מהי הדרך בה יכול האדם לקנות מנוחה. באיסור הקרבה בכמות נאמר "כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה אשר ה' אלוהיך נותן לך". מביא רש"י דרשת הגמרא בנבחים (קט"ז, א) מנוחה זו שילה ונחלה זו ירושלים.

ומבאר רבינו יונה (ברכות ג, ב) מה שאסרו חז"ל (ברכות מג) "היוצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה, מפני שנראה כמי שיוצא מהטורח אל המנוחה, והוא ההיפך שבית הכנסת הוא בית התפילה והיא המנוחה, ויש לו לשמוח בשייבתו בה... כאמרו כי לא באתם עד עתה אל המנוחה זה שילה ונחלה זו ירושלים, הנה המקומות שהיו מקריבין בהם הקרבנות ומתפללין בהן נקראים מנוחה ונחלה".

תפילה ראויה הנובעת מידעה ברורה שיש מי שמאזין לתפילתו, והוא יתברך שמו יכול למלא כל חפצו ואין מעצור בידו להושיע, בכוחה להשרות על האדם רוגע ומנוחה, ולכן בית המקדש - מקום העבודה - נקרא 'מנוחה'.

מבט מזה כי "עלינו לשמוח בשייבתנו בבית הכנסת ובעסק התפילה" ימנע מחשבה שחלילה תחילת שנת הלימודים הבעל"ט

שׁו"ת הלכה למעשה

«««

מחויב לחנכם במצוות עשה, כגון לעשות להם קידוש וכיוצא בזה. וכן משמע בתרומת הדשן (צד) וזמן החינוך כל חד לפום חורפיה. והיודע מעניין שבת חייב בקידוש. הרי שיש חיוב חינוך בקידוש, והוסף המשנה ברורה (שם ג) מהשו"ע הגר"ז (שם ג) שחייב אף בהבדלה. ואין לומר שכוונתם דווקא לאחר גיל י"ב וכמו ש"כ הב"ח (הובא במ"ב ע, ח) "דאם הוא בן י"ב שנה לכולי עלמא הוטל על אביו לחנכו בזה". שהרי כתבו שחייב משה ש"יודע מעניין שבת" שהוא עוד קודם גיל י"ב.

יש לומר בדוחק שאין חובה לחנכו לזה, אלא "כוונתו דטוב לנהוג בן לכתחילה, וכמו שפסק שם בשולחן ערוך לעניין קריאת שמע" (משנה ברורה תכ, א). וה"ה בקידוש והבדלה אינו חובה, אלא שטוב לנהוג בן לכתחילה, ולחנכו מגיל שידוע ענין שבת. וכעין שביאר המשנה ברורה (תכ, א) את דעת רבי יעקב עמדין שמוחנכין קטן לקידוש לבנה היינו דטוב לנהוג בן לכתחילה וצ"ע.

ולא נחשב שחייב בזמן ההבדלה, על אף שיכול להבדיל כבר מפלג המנחה, ובשעה זו הוא ער, כיון שעיקר זמן חיוב ההבדלה במוצ"ש, וכל מה שיכול להבדיל מפלג המנחה הוא רק הקדמה וסניף לעיקר החיוב, א"כ לא נחשב שהיה "חייב" בזמן המצווה, כמבואר בשולחן ערוך (רג, ג) שהייתר רבי יהודה להתפלל ערבית מפלג המנחה הוא "למי שהוא אנוס".

ומחמת כן אונן או הקטן הפטורים מהבדלה בזמן התפילות הקודש מהחול, שוב יכולים להסתמך על הדעות שלמחרת הוא תשלומין ולא מתחייבים להבדיל.

כיון שחיובה בלילה שהוא זמן שינה לקטן. וכיון שאינו בר חיובא כמוצאי שבת, אינו צריך להשלים ולהבדיל למחרת.

והוא כמי שהיה אונן במוצ"ש שיש דעות שפטור מלהבדיל ביום ראשון, כיון שחיוב ההבדלה עד ג' ימים לאחר השבת אינו חיוב אחד ארוך, אלא הם כתשלומין לחיוב מוצאי שבת. וממילא כל שהיה פטור בצאת השבת, אינו מתחייב להשלים ולהבדיל למחרת (ציוני הלכה – אבילות לה). ולדבריהם יש לפטור אף קטן מחיוב תשלומין בהבדלה, הואיל ופטור בשעת החיוב במוצ"ש. ואף שבאונן לא פוסקים כמותם, מ"מ לגבי קטן יש לסמוך על דבריהם ולפטור.

קטן פטור ממצוות שחיובן בלילה מבואר ברש"י (ברכות כ, א) שפטור מקריאת שמע "אפילו שהגיע לחינוך לא הטילו על אביו לחנכו בק"ש, לפי שאינו מצוי תמיד כשמוגיע זמן קריאת שמע".

וכבר הרחיבו בהיתרו הפנים יפות (ריש פרשת וארא ד"ה והצאתי) שקטן פטור לדעת רש"י מכל מצוות שחיובן בלילה, מלבד ד' כוסות שהוא ניעור כיון שנותן לו קליות ואגוזים ומתחייב בכוסות. וכן המשנה ברורה (תכ, א) פטור מלחנכו לקידוש לבנה. ובבניין שלמה (א, נח) לעניין מגילה בליל פורים.

וכן הורה הגר"מ שטרנבוך (תשובות והנהגות ו, פא) "לדעת רש"י הוא הדין דליכא חובת חינוך דרבנן בהבדלה, כיון דפעמים מוצ"ש בקיץ מאוחר מאד, וכבר ישן הקטן מקודם".

ויש לעיין ממה שכתב המג"א (שמוג, ג) הובא במשנה ברורה שם ג) "הא פשיטא (ש)

שבת", הרי שהגמרא מגדירה את התפילה כטרחא ולא כמנוחה ונחלה.

ויש לכאור שמה "שלא אטרחוהו רבנן" אינו על מהות התפילה, שהיא אכן מעשה מנוחה, והטרחא האמורה היא טורח הנפש, שכשמבקש על צרכיו נזכר בדאגותיו כדי להתפלל עליהם.

ויש להוכיח כן, שהרי בשבת משך זמן התפילה ארוך בהרבה יותר מתפילת יום חול, ואף קריאת התורה בשבת ארוכה, ועל כולנה תפילה מוסף, אלא שכאמור דווקא בבקשות צרכיו בשמונה עשרה יש טורח לפי שצריך להיזכר בדאגותיו, אך אמירת פסוקי דימורה ושירות וזמירות של ברכות קריאת שמע, אדרבה יש להאריך בהם בשבת שהם הם המנוחה.

שמעתי ממו"ר המשגיח הגר"ש וולבה ששאל את המשגיח הגר"י לוינשטיין מהי הדרך לקנות מנוחת שבת. השיבו שניתן לקנותה על ידי תפילה של שבת. והן הן הדברים: כיון שכל תפילה היא מקום המנוחה והנחלה, על אחת כמה וכמה תפילת שבת מקנה מנוחה שלמה.

והראני ידידי הג"ר דוד סגל דמפורש כן בשו"ת פאר הדור לרמב"ם (ק) "לא מנעו ברכות אמצעיות של י"ח כי אם מפני שהיא רחמים ותחנונים, והטעם כי התפילה עבודה נכונה לכבוד האל יתברך וצריך להזכיר בכל יום ענינא דיומא. וכבוד יום שבת ויום טוב צריך להיות שמח ונעלו ולהודות לקל אשר נתן מנוחה לעמו ישראל שבתות ומועדים לשמחה, ולא שיהיה יום תענית זעקה ויגון. ואל יאמר בהם אלא הדברים הנאותים והמשמחים ולהזכיר נפלאותיו אשר עשה עם אבותינו ולנו". ויותר מפורש בספר המנהיג (הלכות שבת יא).

יהי רצון שנוכה להרגיש את התורה והתפילה כמקום המנוחה והנחלה, ועל ידי כן נוכה לחיבור פנימי בכל חלקי העבודה.

חולשה אפילו לנמנם בעת עסקו בתורה.

על דרך זו ביאר מרן הגרי"ש (קובץ תשובות ד, רסז) את ההלכה שברכות התורה "צריך לזוהר בה מאוד" וכתב המשנה ברורה (פז, ב) "ויברך אותה בשמחה דמצונו שאמרו חז"ל על מה אבדה הארץ ויאמר ה' על עזבם תורת. ונשאל לנביאים שהרי היו עוסקים בתורה ומצונו שכל זמן שהיו עוסקים בתורה ויתר הקב"ה על עונותיהם, ולכן לא ידעו על מה אבדה הארץ. והקב"ה הבוחן לבבות ידע כי אף על פי שהיו עוסקין בתורה, לא היו עוסקין לשם לימוד התורה אלא כמו שלומדים שאר חכמות ולכן לא בירכו ברכת התורה שלא היתה התורה חשובה בעיניהם ולכן לא הגינה. ולכן צריך לזוהר מאד וליתן הודאה על שבחר בנו ונתן לנו כלי חמדתו. גם אמרו חז"ל שאינו זוכה ח"ו להיות לו בן תלמיד חכם עבור זה שאינו נזהר בברכת התורה" ויש להוסיף כי מידה טובה מרובה שאם נזהר בה זוכה לבנים תלמידי חכמים.

וביאר מרן: הם האמינו כי על הכל צריך לברך ולהודות לקב"ה, וכיון שהאוכל בשר והגים ברבורים אבוסים מרגיש הנאה, יש לו לברך, אך בלימוד התורה כיון שאין לו הנאה ממנה, אין על מה להודות ולברך "אשר בחר בנו". ומחמת כן למרות שהדור הראשון היו עוסקים בתורה ובמצוות, אך כאשר באו למסור את התורה לדור השני, ממילא לא נקלטה כל כך בלבבותם, כיון שלא היו מעוניינים להתאמץ עבור דבר שאין בו הנאה וחשיבות, ולכן המברך ברכות התורה בלא תחושת שמחה והנאה אינו זוכה לבן תלמיד חכם.

מנוחה בתפילה

בברכות (פא, א) מי שטעה בשבת והחל לברך כהרגלו את ברכות תפילת לחש של חול ימשיך ויסיים את הברכה, כיון שהאדם מחויב בברכות אלו, אך "לא הטריחוהו רבנן להתפלל בארוכה משום כבוד

מוקד ההלכה שע"י בית ההוראה

0722-133-466

Beithorah.co.il

לתרומה להנצחה בגיליון באמצעות

בקופת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכון ציוני הלכה

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:

Beithorah@gmail.com

פנינים משולחן רבינו הגאון

רבי אברהם מנחובסקי זללה"ה

ראה תשפ"ב ❖ גליון תצ"ב

לע"נ הרבנית הצדקנית מרת אסתר הדסה ע"ה בת הר"ר רפאל יונה זצ"ל

בעצמותו, משא"כ בכגון דיני ברכות נימא דסגי ברצונו מצד הספק.

ב. ספק צורך הבגד

הנה לענין טפילות לבגד שמותר לטלטלו בשבת, כגון ציציות, איתא בשולחן ערוך (סי' י"ט) דבספק אם הבגד חייב בציצית, כגון שיש סדק במחצית ארכו, חייב בציצית מספיקא דאורייתא, ומכל מקום אין לצאת בו בשבת דשמא פטור והציצית הוי כמושוי. חזינן דספק צורך לא חשיב צורך. וגם בזה יש לחלק דלשם בגד צריך עצמיות של צורך.

ג. ספק צורך מעשר שני

הנה הקשה בדובב מישרים (ח"ב סי' ט"ז) דאמרינן בגמרא שבת (כ"ב ב') דאסור לשקול בפירות מעשר שני לצורך פירות של חולין, גזירה שמא לא יכוין משקלותיו, אבל לצורך מעשר שני מותר לשקול, אך מכל מקום אסרינן דחיישינן דילמא לאחר שישקול ימלוד בדעתו מלחלל, ואשתכח דלא השתמש לצורך מעשר שני. חזינן דאע"פ דאם נמלך היה עכ"פ ספק צורך מכל מקום לא שרינן.

למחוק שם השם שנכתב בלע"ז

הנה יש לעיין בספר שנדפס בו שמות בלע"ז, [כגון גאט בלשון אשכנז], האם איכא בזה לא תעשה דמחיקת השם.

ויש לדון בזה בכמה אנפי: א. מהו בשם שנכתב בלע"ז. ב. מהו למחוק על ידי נכרי. ג. מהו בשם שנכתב שלא בכוונה לקדשו, ובנדפס על ידי כח שני. ד. גוונא דמרבה בשיעורים. ה. לפני דלפני.

א. שם שנכתב בלע"ז

הנה יש לעיין בשם שנכתב בלע"ז, [כגון גאט בלשון אשכנז], האם אסור למחוקו.

א. פלוגתא

הנה אשכחן בזה פלוגתא, דהנה כתב בש"ך (יו"ד סי' קע"ט ס"ק י"א) דשרי למחוק. אך בפתחי תשובה (יו"ד סי' רע"ו ס"ק י"א) מביא בשם תשובות חוות יאיר (סי' ק"ו) ובני יונה (מובא בפתחי תשובה שם ס"ק ט"ז) להחמיר שאסור למחוקו.

[וכתב בתשובות חוות יאיר (שם) דדוקא בכתב שם הלע"ז בכתב אשורית, אבל בכתב שלהם פשיטא דאין בו שום קדושה. עיין שם. והא שכתב בבני יונה להחמיר, מכל מקום מבואר שם דלצורך גדול יש לחלק].

ב. ביאור החזון איש

הנה ביאר בחזון איש (ידים סי' ח' ס"ק י"ט) פלוגתא הנ"ל, שאם יש בלשון לע"ז הסכמות על תיבות מורות על ז' שמות, תהיינה התיבות ההן קדש כדן כל כתבי הקדש נאמרות בכל לשון והוא הדין אזכרות נאמרינן בכל לשון, אבל אם אין בלשון ההיא רק שם אחד המורה על מציאותו ית' לחוד ולא על פרטי שמותיו, בכהאי גוונא יש להסתפק אם דינו רק ככינוי, או דילמא דינו כשם, והוא חד תרגום על כל ז' השמות, וזהו פלוגתא ש"ך ופתחי תשובה הנ"ל.

ג. דברי האחיעזר

שוב ראיתי באחיעזר (ח"ג סי' ל"ב) שדן בשם לע"ז, ועולה מדבריו

מחיקת השם

ואבדנתם את שמם וגו' לא תעשו כן לה' אלקיכם (י"ב ג' ד') הנה איתא בגמרא מכות (כ"ב א') המוחק את השם עובר על לא תעשה דלא תעשו כן לה' אלקיכם.

וקיימא לן (שולחן ערוך או"ח סי' ל"ב סעי' כ"ו, יו"ד סי' רע"ו סעי' י"א) דלצורך תיקון השם מותר למחוק. אך כתב בנודע ביהודה (קמא סי' ע"ה, תניינא סי' קס"ט) שאם ספק אם השם נפסל, אסור למחוק. [אמנם בדובב מישרים (ח"ב סי' א', ח"ב סי' ט"ז ד"ה ועיין) כתב להקל דספק חשיבא תיקון, והביא כך מתשובות בית אפרים (יו"ד סי' ס"א בד"ה אחר)].

חזינן דאע"פ מוכרח לתקן מחמת הספק מכל מקום אסור למחוקו דהרי להצד דהשם לא נפסל לא חשיב תיקון.

ויש לדון אם איכא למידן מהכא נפקא מינה לענין ברכות.

א. ספק פותח המעיים

הנה קיימא לן (שולחן ערוך סי' קע"ד סעי' ו') דהשונה יין קודם הסעודה פטור מברכה אחרונה כיון שפותח המעיים. אמנם כתבו בפוסקים (עיין בספר וזאת הברכה פ"ט ס"ק ה' אות ה') דשאני מיץ ענבים שאינו פותח המעיים ואם כן אינו פטור מברכה אחרונה. [אמנם בקידוש על מיץ ענבים יש סברא דשייד להסעודה מפאת דהקידוש הוה חלק מהסעודה].

מעתה יש לעיין, מהו ביש לפניו משקה וספק אם הוא פותח המעיים, כגון מיץ ענבים בתערובת קצת יין, מי נימא דפטור מברכה אחרונה, כיון שדעתו שאולי יפתח המעיים ולכן שותה אותו, או דילמא נימא דחייב בברכה אחרונה, דהרי להצד שאינו פותח המעיים אינו שייך לסעודה, ואם כן יש כאן ספק חיוב ברכה אחרונה.

ב. ספק וטפל

כעין זה יש לעיין בדין עיקר וטפל, דאמרינן (שו"ע סי' רי"ב סעי' א') שאם הטפל הוא להמתיק וכיוצא בו פטור מברכה, מהו בספק אם ממתיק.

ג. לחלק

אמנם יש לחלק דשאני לענין מחיקת השם דבעינן עצמיות של תיקון, משא"כ לענין ברכות דסגי שבדעתו היה צורך.

[אך בשתה יין על מנת לפתוח המעיים, וכשגמר לשתות נתברר שהוא מיץ ענבים, בזה לכאורה אינלאי השתא דאינו חלק מהסעודה אע"פ שכונתו היה לפתוח המעיים. וכן בכהאי גוונא לענין עיקר וטפילה].

עוד גווני כהנ"ל

הנה יש לדון בכמה גוני דמיון להאי נידון:

א. ספק צורך יום טוב

כתבו תוספות בחולין (פ"ד ב' ד"ה תקיעת) דאע"ג דביום טוב מותר לטלטל במקום שאין עירוב מרשות לרשות לצורך מצוה, דחשיבא צורך היום, מכל מקום לצורך תקיעת שופר לטומטום אסור לטלטל.

חזינן דאע"פ שטומטום חייב לתקוע מחמת ספק דאורייתא, מכל מקום חשיבא רק ספק צורך ואסירא, דיתכן דהוא אשה ופטורה משופר. חזינן דבעינן צורך בעצמותו. [מיהו בבין השמשות ראשי להוציא שופר, מפאת דממה נפשך אם הוא כבר לילה ואין כאן מצוה הרי גם ליכא איסור יום טוב, אלא אם כן נחשוש שנתחלף היום בין ההוצאה והמנוחה].

אך יש לחלק דהתם לענין היתר אוכל נפש ביום טוב בעינן צורך

טומאת מת הייב, פיי' ה' כלאים ה' כ"ז) דספק דאורייתא מן התורה לקולא ורק היכא דאיכא איסורא אסור, [כדמוכח מאשם תלוי], אם כן איכא למימר דנכרי שרי, דרך בישראל מצינו דאסרה התורה ספק באיכא איסורא אבל בבני נח לא מצינו. [והנה אם נימא דליתא בבני נח דינא דכל דפריש מרובא פריש, פשיטא דבספיקות אסירא מקל וחומר. והנה שמעינן מהחזון איש הנ"ל דבספק ספיקא שרי לבני נח גופיה, ולענין רובא הא נודע דהוא פלוגתא רבנן בתראי (ענין פרי מגדים יו"ד סי' ס"ב משב"ז סק"א)].

ה. לא מצאנו בהדיא להתיר על ידי נכרי
אך לא אשכחן מפורש דלא כחזון איש דבאמירה לעכו"ם אין צד קולא, ואם כן לא אדע אם מצינו למיעבד ספק ספיקא. נמצא דלא נוכל למחוק שם הנכתב בלע"ז אף על ידי נכרי.

ג. בלא כוונה ובכח שני

הנה יש לדון בדפוס דידן האם איכא איסור למוחקו. והיינו מתיר טעמי, חדא, דלא התכוון לקדש השם. ושנית, דיש לדון דנכתב על ידי כח שני.

א. לא התכוון לקדשו
הנה יש לדון דליכא הכא איסור מחיקה, דהרי בכתיבת השם לא היה כוונה לקדש השם.

אמנם כתב בחזון איש (ידים סי' ח' ס"ק י"ח) דלענין איסור מחיקת השם אין צריך כוונה לקדשו, אלא כל דמכוון לכתוב שם השם אף שלא שם לבו לקדושתו הוי בכלל איסור מחיקה. [אף למאן דאמר דאין סתמא לשמה לענין הכשר ספר תורה].

אך בחזון איש אייתי דבש"ך (יו"ד סי' רע"ז ס"ק י"ב) מבואר לא כך, דכתב דסתם שם דנכתב שלא בקדושה מותר למוחקו לצורך תיקון. [ועיין בתשובות דבר משה להג"ר משה תאומים ח"א סי' ס"ט באור].

ב. כח שני
תו יש לדון דליכא הכא איסור מחיקה, דהרי יש לדון בדפוס בזמנינו חשיב שנכתב בכח שני.

והרי נסתפק בחזון איש (שם) אם יש איסור מחיקה בשם שנכתב על ידי כח שני. כגון על ידי מוכני המתגלגלת על ידי מים בכח שני (כהא דחולין ט"ז א').

ויש לעיין בנכתב בכח שני והוה בלע"ז, אם נימא ספק ספיקא, דדילמא ליכא איסור מחיקה בלע"ז, ודילמא ליכא איסור בנכתב בכח שני.

ג. האם בדידן הוה כח שני
אך לא אדע אם דפוס דידן חשיב כח שני. ואם הוה ספק כח ראשון ספק כח שני, הוה צד כשנגדו ספק ספיקא לחומרא, דספק כח ראשון, וספק דגם כח שני אסור, ואם כן לא נצרך להצד ששם בלע"ז אין איסור מחיקה. [וכספק ספיקא הנ"ל באות הקודם].

ואולי הרוב הוא מכח שני ואם כן כל דפריש מרובא פריש. ולא אדע אם בחשמל הוה המשך הזרם כח שני.

ד. ספק אם נכרי ימחק

הנה יש לדון בעוד גוונא, היכא דהשם נכתב בלע"ז והוה ספק אם המוחק יהא ישראל או נכרי, האם נימא להתיר משום ספק ספיקא, דספק דבנכתב בלע"ז מותר גם לישראל למחוק, וספק אם יהא על ידי נכרי. [והיינו אם נימא דשרינן למחוק שם על ידי נכרי].

א. לשלוח מכתב שיגיע בשבת
הנה דן בתשובות מגדלות מרקחים (א"ה. מצאתי בתשובות יו"ע יוסף' לגאב"ד פאפא זצ"ל, ח"א או"ח סי' פ"ד) לענין לשלוח מכתב בחוץ לארץ שיגיע לדואר בשבת ויחתימוהו בשבת על ידי מכונה עם מעטפות אחרות, דיש לחוש שיחתימוהו ישראל, ונמצא שמכשיל הישראל ועובר על לפני עור. [ויש לעיין בסוגיא בשבת י"ט א'].
אך כתב במגדלות מרקחים להקל לשלוח המכתב, משום ספק ספיקא, דהרי דילמא יחתימוהו נכרי, ואף אם ישראל יחתיים, כיון דהחתימה הוה על כל המעטפות בזה אחר זה על ידי פעולה אחת, שלוחצים על כפתור בשבת וממילא המכונה מחתימה בזה אחר זה, נמצא דיתרון המעטפה שהניח האיש, הוה רק רבוי בשיעורים, אם כן דמי לפלוגתא רשב"א (הובא בר"ן ביצה ט' ב' מדפי הרי"ף) ור"ן (שם) במרבה בשיעורים,

דמשמע מדברי הרמב"ם (סוף ה' שבועות) דבלע"ז הוי רק ככונייט, והביא כן בשם הריטב"א (מובא בנמוקי יוסף נדרים ז') דכתב מפורש כן, וכך דייק מדברי הגרע"א (קמא סי' כ"ה) ומנחת חינוך (מצוה ס"ט), אך הביא דברי רבינו ירוחם (נתיב י"ד סוף חלק השמיני) דשם בלע"ז יש איסור דמוציא לבטלה. והעלה לדינא כהרמב"ם וריטב"א דשרי למוחקו.

והגרע"א (שם) הביא דבתשב"ץ (ח"א סי' ב') מפורש להדיא דשם בלע"ז מותר למוחקו ויליף לה בתשב"ץ מהרמב"ם. ולפי זה בנידון דידן יהא שרי. [ועיין באחיזר שכתב דמכל מקום בזיון גרע].

ב. למחוק על ידי נכרי

הנה יש לעיין אם נימא דאיסור מחיקת שם בלע"ז הוה ספיקא דדינא [וכפלוגתא שהבאנו לעיל], האם שרי למוחקו על ידי נכרי:

א. בספק מותר אמירה לעכו"ם
הנה לענין איסור אמירה לעכו"ם שבות, ואיכא ודאי מצוה וספק אם הנכרי יעבור על איסור דאורייתא, יש לדון דשרי אמירה לעכו"ם. וכן מצאנו בתשובות באר יצחק (או"ח סי' י"ג) לענין לומר לנכרי לבנות סוכה שנפלה ביום טוב, דכתב דתליא בהפלוגתא אם בונה ביום טוב מיתסר מן התורה, דלדעת הרמב"ם (פ"א מהל' יום טוב ה"ד) בונה ביום טוב הוה איסור דאורייתא, אבל לדעת תוספות בשבת (צ"ה א' ד"ה והרודה) אינו אסור אלא מדרבנן. הלכך כתב דשרי לומר לנכרי לבנות הסוכה דלענין איסור אמירה לעכו"ם סמכינן בזה על שיטת התוספות. [בצירוף דעת העיטור דגם כשהנכרי עושה מלאכה דאורייתא שרינן אמירה לנכרי לדבר מצוה]. וכך כתב בחזון איש בכלאים (סי' א' ס"ק א') דבספק כלאים אין איסור אמירה לנכרי מכיון דהוה רק ספק דרבנן.

ב. למחוק שם על ידי נכרי
מעתה תליא אם למחוק שם על ידי נכרי אסירא רק משום אמירה לעכו"ם.

וראיתי שכתב בתשובות חוות יאיר (סי' ט"ז) דלמחוק על ידי נכרי אסירא מדין אמירה לנכרי.

אמנם כתב בחזון איש (ידים סי' ח' ס"ק י"ח סוף ד"ה ואם) דעל ידי אמירה לנכרי אין כאן שום צד קולא, דמשום כבוד אתינן עלה, והמוסרן ביד נכרי לאבדן מזלזל בכבודן טפי.

[ובחזון איש (שם ס"ק י"ז) כתב דדוקא גרמא המבוארת בגמרא שבת (ק"כ ב') לא הוה בכלל הלאו. וכמו כן הוה גרמא דוקא לדבר מצוה ובלא זה הוה איסור מן התורה. אך בחוות יאיר (שם) כתב דבאינו מתכוון אם הוה פסיק רשיה אסירא, ומשמע דאם לא הוה פסיק רשיה שרי. ויש להסתפק לענין ביטול עשה, אם שרי באינו מתכוון ואינו פסיק רשיה, כגון שאינו מכין שהבשר קדשים ישרף ולא הוה פסיק רשיה].

מעתה בשם הנכתב בלע"ז אם הוה ספיקא דדינא אם שרי למוחקו, לדעת החזון איש לא נוכל להתיר למוחקו על ידי עכו"ם, משא"כ למאי דמשמע בחוות יאיר יהא מותר.

ג. ספק ספיקא
הנה אם נחשוב נידון הנ"ל [נחזון איש עם משמעות החוות יאיר] דהוה ספיקא אם מיתסר מן התורה על ידי עכו"ם, שוב יהא מותר למוחקו על ידי נכרי, דהרי איכא ספק ספיקא לקולא, דילמא בלע"ז אינו אסור, ודילמא מותר על ידי נכרי.

וכעין מה שכתב בחזון איש (כלאים סי' א' ס"ק א') לענין כלאים, דאע"פ דיש אומרים (רמב"ם פ"י מהל' מלכים ה"ו) דנכרי אסירא מן התורה בכלאים, מכל מקום אפשר דבספק אם הוא כלאים מותר לומר לנכרי להרכיב, דאיכא ספק ספיקא לקולא, דילמא אינו כלאים, ואף אם הוא כלאים דילמא הלכה כתוספות (סנהדרין סי' א' ד"ה חקים) וריטב"א (קידושין ל"ט א' ד"ה חקים) דבני נח אינם מצווים בכלאים.

ד. ודאי לפני עור
אך לעני"ד יש לעיין בהאי ספק ספיקא, דהרי אם נימא דהוה ספיקא בנכרי, הרי יש לעיין מה דין נכרי בספיקא, ואם נימא דנכרי אסירא מן התורה בספיקות, אם כן אין לומר לנכרי למוחקו דהרי הוה ודאי לפני עור.

אך הוה טעותא, דהרי אף לנכרי עצמו יש ספק ספיקא, ספק אם הוא כלאים או ספק אם הוא שם, וכן ספק אם הנכרי מזהיר. ופשוט.

תו, לענין הנידון אם בני נח מותר בספיקות, ראיתי דדן בזה במהר"ם שיק (או"ח סי' רמ"ד) לענין ספק אבר מן החי, וכתב דלכא נח ספיקא מותר מן התורה, דהרי לדעת הרמב"ם (פ"ט ה'י

איסור, אף דאסירא מן התורה [לשאר פוסקים דפליגי על הרמב"ם], מכל מקום הוה רק ספק לפני עוור, דהרי עיקר האיסור אינו אלא ספק. נולא תאכילו ודאי יהא רק בספק]. ואינו מוכרח. וצריך תלמוד. [ועוד עיין באור בדן לפני עוור על דרבנן, בתשובות אחיעזר (ח"ג סי' ס"ה סק"ט) ובתשובות מהרש"ג (יו"ד סי' ג').]

ה. הנכרי יתן לישראל

תו יש לדון מהו בגוונא שנותן השם לנכרי, ויודע שהנכרי יתן לישראל אחר לשרוף השם. האם אסרינן משום לפני עוור, דהרי מכשיל הישראל במחיקת השם.

[וכל זה היינו דוקא אם יש היתר למחוק השם על ידי נכרי, אבל אם גם על ידי נכרי מיתסר מן התורה, אם כן מאי שנא נותן לנכרי לשרוף או נותן לנכרי שיתן לנכרי. וכן לא יהא היתירא הנ"ל דספק לפני עוור].

א. לפני דלפני

הנה קיימא לן (עבודה זרה י"ד א') לענין לפני עוור, דלפני דלפני לא מפקדינן. ואם כן נימא דשרי.

ב. ביאר החזון איש

אבל למאי דביאר בחזון איש (יו"ד סי' ס"ב ס"ק י"ד) ענין לפני דלפני לא אדע אם שייך הכא.

[א"ה. דהרי ביאר בחזון איש דהיתר דלפני דלפני, כיון שבמעשיו עדיין אין המכשול מזומן, כגון התם דמוכרו להראשון דהוא ודאי לאו לעבודת כוכבים קבעי, ומשום דלא לזדבן איהו לאחרני ומקטרי לעבודה זרה לא מפקדינן למיסר. אבל בכגון בנותן הישראל לשליח למכור לנכרי לצורך עבודה זרה, עובר בלפני עוור, כיון שמפקידו למכור לנכרי. ואם כן הכי נמי בנידון דידן, הרי המכשול מזומן דהרי נמצא השם כתוב ועומד למוחקו].

ג. לפני דלפני היכא דהדבר רחוק

תו עיין בספר אהבת קדומים (ספר זכרון על הגר"י אברמוביץ ז"ל עמוד רפ"ד) שמוכא כתב יד של הפרי יצחק שהקשה דלחך גיסא שרינן לפני דלפני, אך לאידך גיסא אמרינן (נדה ס"א ב') דאסור למכור לנכרי בגד שיש בו כלאים שמא יחזור וימכרו לישראל, ותירץ דהיינו משום דשריותא דלפני דלפני היינו דוקא היכא דהדבר רחוק. [עיין שם].

העולה מן האמור

נמצא דהיתר לשרוף שם בלע"ז, א. אם נימא דבלשון לע"ז אין איסור. ב. ונימא דעל ידי נכרי אין איסור. ג. ונימא שלא בכוונה לקדש אין איסור. ד. ונימא דבנדפס על ידי כח שני אין איסור.

אך כל זה צריך ראיות גדולות לומר שלא יקדר השמות. ואנכי בער לא אדע ולא בינת אדם לי וכל זה צריך הכרעה מהני שהגיעו להוראה ואין אני נמנה עמהם בעוה"י. ולכאורה המיקל אין מזחיחין אותו, והמקדר אינו נחשב כפסור מן הדבר ועושהו. אך כתר כתבתי דלא בינת אדם לי.

מתורת דרך אמונה [י"ז]

אבל הנידון על האם, דהרי הכא לא הוה אנוס אלא שוגג, דהרי כמו דאומר מותר הוה שוגג ולא אנוס, הכי נמי מי שסומך על שיקול דעתו במציאות וטעה בשיקולו הוה שוגג ולא אנוס.

ואם כן תליא בהא דיש להסתפק, מהו היכא דאינו פושע ואינו אנוס אלא שוגג, וכגון אומר מותר בדיני צואה, שחשב דבכהאי גוונא לא חשיב צואה, מי אמרינן דבכהאי גוונא חוזר וקורא מכיון דלא הוה אנוס, או דילמא אינו חוזר וקורא, מכיון דלא הוה מזיד. [וכן נפקא מינה לענין הא דבמזיד אינו מתפלל תשלומין].

ועל זה קאמר הגאון דרך אמונה שליט"א [זצ"ל] דיש לומר דהכא גרע, דסמכה על עצמה במקום שהיה אפשר לברר.

ג. מתעסק

הנה טעות במציאות הוה מתעסק, ואם כן נימא דחשיב דלא עבר על האיסור קריאה כנגד צואה ואינו צריך לחזור. אמנם הרי כתב הגרע"א [קמא סי' ח'] דמתעסק הוה פסור רק מקרבן, אבל באמת מיקרי שעשה איסור. [ונחלק על המקור חיים (סי' ת"ל) דסובר דמתעסק לא הוי איסורא כלל].

ד. כשאינו יודע מתי הגיע

הנה יש לעיין בגוונא דמצא צואה, ואינו יודע אימת הגיע אם בשעת התפילה או אחר כך, דבכהאי גוונא יש לומר דאוקי אחזקתו דהגיע ככל המאוחר. וצריך תלמוד.

דלהרשב"א מן התורה שרינן, ונהי דלהר"ן מיתסר, מכל מקום לדידן הוה ספיקא.

ואם כן השתא במספקינן שמא יהא המחיתים בדואר נכרי, יש להתיר משם ספק ספיקא, והיינו ספק דמרבה בשיעורים מותר מן התורה, וספק שמחיתים יהא נכרי.

ואם כן הכי נמי בנידון דידן, דהרי מוחק גם כתב שהם לא שמות, ואם כן נימא דבהמוחק איכא היתירא דמרבה בשיעורים, ואם כן איכא ספק ספיקא, דספק אם נכרי ימחק, וספק דמרבה בשיעורים מותר.

ב. רק במקצתו היתירא

הנה כל זה למאי דנקט דהוה הכא רק מרבה בשיעורים, אבל בתשובות מנחת יצחק (ח"ה סי' ל"ו) כתב דכל פלוגתא רשב"א ור"ן במרבה בשיעורים היינו דוקא באיכא על מקצתו היתירא, כגון היכא דסגי לחולה שיש בה סכנה בחד גרוגרת ובפעולה אחת קצר שתיים, משא"כ באופן שכולו איסור, כגון בהא דמגדלות מרקחים דכל המעטפות אסור להחיתים בשבת, בכהאי גוונא לכולי עלמא יש איסור דאורייתא בכל חדא וחדא.

[ובמנחת חינוך (מוסד השבת, סוף מצוה ל"ב אות ל"ט, מצוה רס"ד) נקט דאף אם ליכא היתירא על חדא, מכל מקום הוי התוספת רק מרבה בשיעורים ומשתי מן התורה להרשב"א דסבירא ליה דמרבה בשיעורים אסירא רק מדרבנן. אך במנחת יצחק (שם) אייתי לדברי המנחת חינוך ופליג עליה].

מעתה הרי בנידון דידן ליכא היתירא כלל למחוק שמות, ואם כן להמנחת יצחק ליכא היתירא דמרבה בשיעורים והוה איסור דאורייתא.

ג. לפני עוור על ספק עבירה

אמנם אם נימא דהמכשיל חבירו בספק עבירה הוה לפני עוור ודאי, אם כן אין להקל בנידון דידן. וגם תיקשי על מגדלות מרקחים.

דהרי אם נימא דהחיתים ישראל, יש כאן לפני עור בתורת ודאי, שמכשיל הישראל בספק מלאכה דאורייתא, דהרי דינו להחמיר בו מדין ספק דאורייתא לחומרא, דספק כהר"ן דמרבה בשיעורים אסור מן התורה. נמצא דליכא ב' ספיקות.

למשל, המכשיל את חבירו לעשות מלאכה דאורייתא בבין השמשות של שבת שחייב עליו אשם תלוי, יש כאן לפני עור דאורייתא, וממילא אם ספק מי יעשה המלאכה בבין השמשות, ישראל או נכרי, ליכא למימר ספק ספיקא, דהרי אם הוה ישראל איכא ודאי לפני עור שמכשילו באיסור לעשות ספק מלאכה.

ד. תליא במכשיל באיסור דרבנן

הנה לכאורה האי נידון תליא אם במכשיל חבירו באיסור דרבנן עובר על לפני עוור דאורייתא, דהרי אם נימא דאיכא לפני עוור דאורייתא מכיון שהכשילו בעבירה שיענש עליו בגיהנם, וכמו שנקטו בתשובות פני יהושע (ח"א חו"מ סי' ט') ובמנחת חינוך (מצוה רל"ב), אם כן הכי נמי המכשיל בספק איסור, יעבור בלפני עוור בתורת ודאי, דהרי כיון דהשני יענש על זה אף להצד דהוא מותר, דהא אסור היה לעשותו, אם כן איכא לפני עוור דאורייתא.

אך אם נימא דבמכשיל באיסור דרבנן ליכא לפני עוור דאורייתא, דהרי עיקר האיסור אינו אלא מדרבנן, אם כן לעני"ד יש לומר דבמכשיל בספק

לא אנוס ולא מזיד

הנה עובדא הוה בתינוק בן שנתיים עם חיתולים, והאב היה מצונן ולא יכל להריח, ועשה קידוש, ולאחר הקידוש אמרה האם שאע"פ שיש ריח אינו כלום, אך מכל מקום בדקה אותו, ונתברר שבאמת היה צואה וטעתה בשיקול דעתה.

ושאלו את הגאון דרך אמונה שליט"א [זצ"ל] וקאמר דחוזר מכיון דסמכה על עצמה במקום שהיה אפשר לברר. [והנה מכל מקום חיוב חטאת הוא ואינו פושע, ומכל מקום גרע טפי מאנוס]. ויש לבאר הענין:

א. הקדמה

הנה קיימא לן (שולחן ערוך סי' ע"ו סעי' ח') דאם מצא צואה לאחר התפילה, תליא דאם היה צריך לחשוש ולא בדק, חשיבא פשיעה וחוזר ומתפלל, ואם לא היה צריך לחשוש, אינו חוזר ומתפלל.

ובשולחן ערוך (סי' קפ"ה סעי' ה') מביא דנסתפקו התוספות והרא"ש האם הוא הדין לענין ברכת המזון, דבפשע ולא בדק חייב לחזור ולברך. ונראה דהכי נמי לענין קידוש. [ודע, דכל הנידון הוא בד' אמות ממקום שכלה הריח, דבלא זה מקילינן בדיעבד, כמבואר בשולחן ערוך סי' פ"א סעי' ב'].]

ב. האב אנוס, והאם שוגג

אך הנה האב יש לומר דהוה אנוס, דאין צריך לבדוק התינוק כיון דיודע שהאם שותקת ואינה אומרת כלום.

ענינים שונים [א]

מנחה אינו יכול להתפלל נדבה. [דהנה הביא בביאור הלכה (שם) מספר סדר זמנים, דלענין דיעבד כשמתפלל מנחה אחר שקיעה, יתפלל על תנאי אם הוא עדיין יום יהיה נחשב לתפלת המנחה והתפלה שיתפלל אחר צאת הכוכבים יהיה לשם ערבית, ואם עכשיו הוא לילה יהיה תפלה זאת עולה לו לשם תפלת ערבית והשניה שיתפלל אחר כך יהיה לתשלומין בשביל מנחה, דחובה קודמת לתשלומין]. והנה היא מילתא בטעמא אך מכל מקום לא מצאתי לזה ראייה מפורשת.

אמנם העירו דיש למילף מדברי המשנה ברורה (סי' פ"ט ס"ק ו') דשפיר שייכא נדבה בלא חובה, דהרי כתב דהמתפלל שחרית אחר ד' שעות, טוב שיתפלל אז בתורת נדבה, כי יש פוסקים שסוברים דבהזיד עד ד' שעות שוב לא מצי להתפלל כלל, על כן יתפלל ויתנה שאם מצד הדין הוא פטור הוא בתורת נדבה. חזינן דשייך נדבה אע"פ שלא התפלל שחרית.

ג. מהו עם ההזכרה

אך לכאורה קושיא דא טעותא היא, דמוסף היינו או בשבת או ביום טוב או בראש חודש, והרי בבין השמשות היאך יתנה בנדבת חול, הרי אז לא יזכיר יעלה ויבא או שבת.

ובשלמא אם נימא דבספק מזכיר יעלה ויבא, כגון בברכת המזון של ראש חודש והתחיל לאכול בבין השמשות יזכיר יעלה ויבא, אם כן הכי נמי יזכיר בנדבה. אך אם נימא דבספק אינו מזכיר, אם כן אין תקנתא. אך מכל מקום בשני ימים של ראש חודש איתא להאי תקנתא.

תו יש לדון דאם הוה ספק שמא יפסיד התפילה, אם כן יש להתיר להזכיר מספק.

ד. היכן מזכיר בתפילה של חול

הנה בשלמא אם אמרינן דהתפלה תפילת חול בשבת שיצא ידי חובת תפילה אך צריך להזכיר של שבת, ונימא שמזכיר בשומע תפילה, אם כן שפיר יכול להזכיר שם על תנאי. [ובתהלה לדוד (סי' רס"ח ס"ק ו') נקט דגם בראש חודש יכול להזכיר במקום אחר. אך צריך עיון אם מוסכם בפוסקים. ובברכי יוסף כתב דמעכב].

אך אם נימא דצריך להזכיר של שבת או יום טוב או ראש חודש בברכת רצה, אם כן יש לדון דלא חשיבא תקנתא שיתפלל בשבת תפילת חול ויזכיר ברצה, דרק בדיעבד יצא, ומוטב שיפסיד המוסף מאשר שיעשה כך במנחה. ואשכחן כיוצא בזה בדברי השער הציון (סי' תקפ"ב ס"ק ד').

ה. התעוררות בתשובה

תו העירוני בכל הנידונים הנ"ל, דאיתא בהתעוררות בתשובה (הוצאה החדשה או"ח סי' קי"ט) לענין מי שהתאחר להתפלל תפילת מנחה עד בין השמשות, ודן שיתפלל בתנאי, ובבין השמשות של ערב ראש חודש או מוצאי ראש חודש, אז יאמר יעלה ויבא בלא מילת הזה. [עיי' שם].

ענינים שונים [ב]

ב. כהן שבירך על החזה ושוק

כעין זה יש לשאול בכהן שמביא שלמים, דהנה כשאוכל רק בשר השלמים אינו מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן, אבל כשאוכל חזה ושוק שהוא רק לכהנים מברך בקדושתו של אהרן.

מעתה יש לשאול האם חוזר ומברך על אכילת הבשר אשר קדשנו במצותיו וצונו על אכילת קדשים.

ג. בכלל הברכה דבקדושתו של אהרן

הנה יש לומר דבכלל הברכה דבקדושתו של אהרן יש כאן המצוה של אכילת בשר. אך לפי זה יש לדון דישאל השומע כהן מברך "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן" יוכל לצאת ממנו. וצריך תלמוד.

יתנה מנחה במעריב

הנה איתא בירושלמי ברכות (פ"ד ה"א) דאם הוא סמוך לערב ואין לו שהות להתפלל גם מוסף וגם מנחה, יתפלל מנחה.

[וכתב במגן אברהם (סי' רפ"ו סק"ג) דבגוונא הנ"ל יתפלל מוסף, דאע"ג דמנחה תדיר מכל מקום הרי מנחה איתא בתשלומין בלילה, משא"כ מוסף ליתא בתשלומין. והקשה בדגול מרבבה (שם), וכך הקשה בצ"ח ברכות כ"ו א' ד"ה ודע, וכך סבירא ליה הגר"ח מוולאז'ין הובא בספר שערי הוראה להגר"א דרושקאביץ זצ"ל) מירושלמי הנ"ל שמבואר שיתפלל מנחה. ותירץ הגר"א (גליון שם) דהירושלמי איירי בגוונא דאינו יכול להשלים המנחה, כגון שבילילה יהא אונן, או כגון שהיה מזיד עד עתה ואם נאמר לו להתפלל מוסף הוה מזיד מתחילה ועד סוף ואין לו תשלומין, ובכהאי גוונא הדרינן לדינא דמנחה עדיף מכיון דתדיר].

ויש לשאול הרי לאחר השקיעה לא שייך להתפלל מוסף, אבל מנחה יוכל להתנות בנדבה, שאם הוא עדיין יום יהא מנחה אבל אם הוה כבר לילה יהא למעריב, ואחר כך במעריב יתנה להיפך, שאם התפילה הראשונה היה מנחה אם כן עכשיו יהא מעריב, ואם הראשונה היה מעריב אם כן עכשיו יהא לנדבה. ואם כן בפשוטו יש להתפלל מוסף כיון דהמנחה תשאר מספק.

[וזה יקשה על הגר"א הנ"ל שאומר דאין השלמה מכיון שהיה מזיד, דהרי מכל מקום הרי יכול להתפלל בבין השמשות. וכמו כן תיקשי על תירוצא דאונן, דהרי האנינות חלה רק לאחר צאת הכוכבים. אך הרי חזינן דמי שמת לו מת אינו מתפלל מעריב מפלג המנחה בשבת].

א. יקדים האיניו תדיר

הנה בפשוטו אע"פ דתדיר קודם, מכל מקום באופן שאם יקדים התדיר יפסיד האיניו תדיר, ואם יקדים האיניו תדיר יהא לו שתיהם, או עכ"פ ספק אם יהא לו שתיהם, בכהאי גוונא יקדים האיניו תדיר.

אלא יש לדון ללמוד מהכא דסבירא ליה להירושלמי לא כך, דתדיר קודם גם אם מספק יפסיד האיניו תדיר, ונמצא דלענין פלוגתת הפוסקים במאי דאמרינן (שו"ע או"ח סי' ל"ח סעי' י"ב) דתפילין עדיפי ממזוזה, מהו בספק תפילין וודאי מזוזה, נימא דשיטת הירושלמי דגם ספק תפילין עדיפי ממזוזה, הלכך הכי נמי כמו שודאי מנחה עדיף מודאי מוסף, גם ספק מנחה עדיף מודאי מוסף. [א"ה. היינו דאע"פ דגם אם יתפלל בבין השמשות יהא לו ספק מנחה, מכל מקום עכשיו שמתפלל לפני בין השמשות, יהא לו ודאי מנחה, ונמצא שספק אם הרויח מנחה].

ב. נדבה לפני העיקר

אך בעיקר קושיין שיתנה בנדבה, העירו דלא אשכחן נדבה לפני שיצא ידי חובת עיקר התפילה.

והרי כתבו בפוסקים (הובא בביאור הלכה סי' רל"ג סעי' א') להתנות מנחה במעריב ולא כתבו דיתנה בנדבה, ואם כן משמע שאם עדיין לא התפלל

ברכה של כהן ושל ישראל

הנה בקרבן תודה, מניף גם הכהן וגם הבעלים. ועל תנופת הכהן מברך "אשר קדשנו בקדושתו של אהרן" (א"ה. כמבואר במשנה למלך (פ"א מהל' מעשה הקרבנות ה"א) שהכהנים בכל העבודות היו מברכין כך. ועוד עיי' ברמב"ן שורש י"ב]. ועל תנופת הבעלים מברך "אשר קדשנו במצותיו וצונו", (א"ה. כמבואר ברש"י בעירובין נ' א'. ועיי' מנחת חינוך מצוה קמ"א).

יש לדון מהו כאשר הכהן הוא הבעלים היאך יברך:

א. מניף רק פעם אחת

כתב במנחת חינוך (מצוה קמ"א) דאם בעל השלמים הוא בעצמו כהן, ועובד בקרבן שלו, אם כן מניף רק פעם אחת, כי הוא הבעלים, וגם יוצא בו בתורת תנופת הכהן. מעתה יש לדון היאך יברך על האי תנופה.

שמועה טובה תדשן עצם – יצא לאור עולם בימים אלו ספר

אגן הסהר – חלק רביעי

כשמונה מאות עמודים חדשים, הכוללים בתוכם עובדות והנהגות חדשות שעדיין לא נתפרסמו לרבים, עצות והדרכות, והרבה פניני הלכה, חידות ופרפראות שהרבה מהם לוקטו מתוך כתביו המרובים שהניח אחריו ברכה רבינו זצוק"ל.

בצירוף מפתח ענינים מפורט המתפרס על פני קרוב לששים עמודים.

ניתן להשיג: בירושלים - משפ' פיש רח' גבעת משה 12 (קומה אחת לידת) טל' 02-5373351 בבני ברק - משפ' פיש רחוב הרב קוטלר 21 טל' 03-6188995 0533149777 בקרית ספר - משפ' אפסטרט רחוב הרב מפויבד 9 קומה עליונה טל' 0548474185

הפצת הגליון השבועי

לעילוי נשמת

האברך החסיד

יחיאל יהושע זצ"ל

בן יבלהט"א

הרה"ח יוסף דוד שליט"א

תנצב"ה

זאת למודעי הדברים הנדפסים כאן אינם תמיד בלשונו של רבינו זצ"ל, מפאת שלפעמים דרכו היתה לכתוב בקצרה, ולתועלת המעיינים היה מן הצורך להוסיף תיבות קישור והסבר. הרבה פעמים האריך רבינו בכמה דרכים ואופנים באותו ענין, ולפעמים עשר ידות על הנדפס כאן, ע"כ במקום שהאריך העתקנו רק חלק מהדברים.

לקבלת הגליון לתרומות והערות: L5703949@gmail.com

קדושת בתי מקדש מעט

בהמונות הגרמ"מ לזבין שליט"א רב שכונת רמת אהרן בני-ברק

דבר המערכת

שנפסקו מכח הרגשה יסודית זו. כיבוד וריבוץ בית הכנסת, נקיון הבגדים כעומד לפני המלך, להימנע מרקיקה בבית הכנסת, להמנע מהגבהת הקול בבית הכנסת. והרב שליט"א האריך בהסבר דינים אלו].

ובראשית חכמה הוסיף מדליה הנהגה חשובה הראויה בבית הכנסת, שגם היא נלמדת מהנהגה הראויה לבית המלך, וז"ל (שער היראה פרק ט"ו, ד"ה עוד מענין כבוד ביהכ"נ): עוד מענין כבוד בית הכנסת, שלא ירים קולו בתוכו לקרוא לשום אדם וכיוצא, שמדרך היושבים בבית המלך שאין מגביהים קולם לפניו אלא קול בחשאי, והנה צוואת הרמב"ן ע"ה לבנו שיתנהג בדרך הענוה ושלא יגביה לעולם קולו כי אם בתורה ותפילה מפני כי מלא כל הארץ כבודו, וזה ממנהג הענוה וראוי לקיימו לעולם, כ"ש בהיותו עומד בבית המלך מלכו של עולם ששם שכניו שראוי להתנהג בענוה זאת, ובזה מורה שיש לו מורא מהשכינה ומקיים מצות "ומקדשי תראו". והטעם שיתחייב מורא למקדש ולמקומות הקדושים, מפני שכל מקום שיש בו קדושה צריך לירא כמו שביארנו לעיל, שע"ז אמר יעקב אבינו ע"ה "וירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים" ותרגם אונקלוס "לית דין אתר הדיוט" וכו', והיינו כי דרך היושבים לפני המלך שמוורא עליהם, ואע"פ שכבודו מלא עולם הוא יתברך מפני אהבתו לנו יצמצם שכניו בינינו כענין שהוא מצמצם שכניו בין בדי הארון ובית קדש הקדשים, וכן באוהל מועד מצינו שאחר שנגמר כתוב "ולא יכול משה לבא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן וכבוד ה' מלא את המשכן". וכן בית הכנסת מלא מאור כבוד ה' וכו', ואע"פ שאין אנו רואים דבר, צריך להאמין זה באמונה שלמה, וראוי שניקח ק"ו לכבוד ביהכ"נ מכבוד שאנו עושים לזקנים. ואם תאמר שאינה נראית, א"כ אתה מחוסר אמונה, והוא כעין זה אמר בפר' ואתחנן שהפוח עניו בשעה שהוא מתפלל תפילת י"ח שהוא מזלזל בשכינתא שאין לו מורא מהשכינה, ומזה נלמד לשאר קדושות שבבית הכנסת. עכ"ל.

כללו של דבר יעמדו לנגד עינינו דברי הגר"ח קניבסקי זצוק"ל (ארחות יוסף הל' תפילה), כי הבא לביהכ"נ הרי הוא בא לשמש את המלך, וע"כ חובה לידע היטב הלכות תפילה. ובהלכות תפילה בכללם ילמד האדם כיצד ישמש בבית המלך, ויתעורר מהלכות המסוימות המעוררות את האדם לדעת כי עומד הוא בבית המלך, ומשמש את מלכו של עולם. כאשר אנו הולכים אל ביהכ"נ עלינו להכיר הכרה זו, כי אנו באים אל בית המלך, ושכך עלינו לנהוג שם בהתאם להליכות בית המלך, וזהו ראשית דבר להתבונן בדבר ולדעת כי אנו נמצאים בבית המלך.

בירורי הלכה

תורה, והיתר זה נאמר דוקא בבית מדרש שלומדים ולא בבית הכנסת. ה. מותר לדבר בבית הכנסת לצורך מצוה, ונפרט כמה דוגמאות: מותר לעני לבקש מהציבור לעזור לו, מותר לתת מטבע לעני ולבקש ממנו עודף, מצא אבידה מותר להכריז עליה (שו"ע חו"מ סי' רסז, ג), מותר לבקש מחבירו להדליק את המזגן, לסגור את החלון שלא יהיה קר, מותר לקבוע חברותא בבית הכנסת, לסכם עם חבירו באיזה שעה יתחילו ללמוד מחר, מותר לומר לגבאי שיש לו יארציט וצריך לקבל עליה לתורה, משום שכל זה דיבור לצורך מצוה.¹

ו. מותר לומר לחבירו שלום בבית הכנסת, ויש אומרים שכמו שמותר לומר שלום מותר להתעניין במצבו, וכן אם היה חולה והתרפא, מותר להתעניין איך מרגיש דכל זה נחשב צורך מצוה של דרכי שלום ורעות, ומ"מ יזהר לא להאריך שלא יגרר לשיחה בטילה.²

ברצונינו השבוע להביא דברי חיזוק מאת הגאון רבי מנחם מנדל קליין שליט"א, רב ביהכ"נ 'בית אהרן' ב"ב.

בית הכנסת - בית המלך ולפני המלך: מצינו שבית הכנסת נקרא "מקדש מעט" והוא מהגמרא במגילה (כט, א) "ואהי להם מקדש מעט" שזה נאמר על בתי כנסיות ובתי מדרשות. אולם מצינו ביטוי נוסף בספרי הפוסקים על בית הכנסת, שהנמצא שם הינו בבית המלך ולפני המלך, וכפי שכותב המשנ"ב (סי' קנ"א סק"ב): וכ"ש שיש לזהר בביהכ"נ וביהמ"ד מעון דבורים אסורים כגון לשה"ר ורכילות ומחלוקת וקטטות כי מלבד שהם עונות חמורים מאד עוד יגדל העון יותר במקום קדוש כי הוא מזלזל בכבוד השכינה ואינו דומה החוטא בינו לבין עצמו לחוטא בפלטין של מלך לפני המלך. הרי שהנמצא בבית הכנסת יש לו חומר מיוחד היות והוא נמצא בפלטין של מלך ולפני המלך.

וכן כתב החיי אדם בצוואתו (אות י"א): ואמנם בביהכ"נ אסור לדבר בו שום דבר של בטלה כי הוא בית המיוחד למקום ב"ה, וכי יעלה על דעת האדם כשיעמוד בית המלכות לפני המלך שידבר עם שום אדם או שיראה איזה שחוק בודאי מתחייב ראשו למלך וכ"ש לפני מלך מלכי המלכים שכל יום הוא מצפה לתפילתן של ישראל ואיך לא יבוש האדם מפני בוראו, ולכן בני חביבי הזהירו בזה ואל תהיו בקשר רשעים המדברים דברי בטלה בביהכ"נ כי אוי לנפשם ואסור לעמוד אצלם כמו שכתוב במושב לצים לא ישב. למדנו מדבריו חומר האיסור של דיבורים בטלים בביהכ"נ, היות והאדם שם נמצא בביתו של המלך ועומד לפני המלך, ודין המדבר בבית המלך ולפניו חמור שבעתיים ממקום אחר. וזהו המבט שעלינו לדעת ולנהוג בהתאם לכך, כי הנמצא בבית הכנסת עומד הוא בביתו של המלך ולפני המלך, וכל הליכותיו של האדם במקום כזה ובמצב כזה שקולים ומדודים, בזהירות הראויה והמתאימה לעומד לפני המלך בביתו.

כפי האמור נמצא, שבהכרח ישנם הנהגות מיוחדות להליכות האדם בהיותו במקום קדוש זה, וכמו שכתב הרמב"ם והביאו הרמ"א בתחילת השו"ע: כי אין ישיבת האדם ותנועותיו והוא לבדו בביתו כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדיבור ובמושב המלך. ואמנם למד מזה הרמב"ם להנהגת האדם בכל מקום שהוא, היות ועל האדם להתבונן ולהכיר בכך שמלא כל הארץ כבודו, אולם בהיותו בבית הכנסת הרי שאף בלא התבוננות והרגשה זו, מציאות המקום היא שעומד הוא לפני המלך בביתו, ושכך אין דיבורו ועסקיו דומים במקום זה לשאר מקומות. [והרב הביא כמה הלכות

בענין שיחה בשילה בבית הכנסת

א. אסור לדבר בבית הכנסת וכן בבית המדרש גם שלא בשעת התפילה דברים בטלים לגמרי כגון: פוליטיקה, בדיחות, חדשות, לספר ממה נפטר פלוני, ממה התעשר אלמוני, איסור זה חמור מאוד ונחשב "קלות ראש גדול" וגם אם עשו תנאי בשעת בניית ביהכ"נ אסור לדבר דברים בטלים ממש.

ב. כמו שאסור לדבר בביהכ"נ דברים בטלים, כמו כן אסור לשמוע דברים בטלים כיון שנחשב קלות ראש גדול בבית הכנסת.

ג. הכרעת הפוסקים שאסור לדבר בבית הכנסת לצורך פרנסה, כגון להתייעץ עם חבירו האם לקנות דירה להשקעה, או לומר לבנו מה צריך לקנות במכולת וכדו'.

ד. הלומדים בבית המדרש בקביעות מותר להם לדבר בקיצור דברים מוכרחים, כיון שאם יצטרכו לצאת לדבר בחוץ ולחזור יגרם להם ביטול

1. עיין שו"ע (סימן קנא א) שמותר לחשב חשבונות של מצוה.

2. כתב אליה רבה (סימן סו סק"ב) כתב גליון מרדכי [בחינושי אנשי שם פ"ב אות ג] בשם רבי יהודה חסיד, משיב מפני הכבוד דווקא שלום ולא יותר וכו', משמע דאם אינו עוסק בברכות

לעילוי נשמת רבן של כל בני הגולה מרן שר התורה רבי שמריהו יוסף חיים בן רבי יעקב ישראל קניבסקי זצוקלה"ה

לרפואת הגר"ר אלחנן בן שרה סימון, הגר"ר מנחם מנדל בן שרה בילה, ראובן בן טלאת, רפאל בן רייזל.

ולישועת שרה אסתר בת מיכל מישל ויונה בן שרה אסתר. ולעילוי נשמת ה"ה מרת רוחמה רחל בת הגר"ר יוסף ע"ה.

זכמו שמותר לתת צדקה בבית הכנסת, שהמפייס את חבריו בדברים חשוב יותר מהנותן פרוטה לעני כמבואר בגמ' (ב"ב דף ט ב) ולומדים מהפסוק בישעיה "ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך".
יא. אסור לשאול את חבריו בבית הכנסת "מה השעה", אלא אם כן צריך לדעת מה השעה לצורך מצוה, כגון שרוצה להתחיל את התפילה בשעה שקבעו וכיוצא בזה, אבל בבית מדרש מותר ללומדים הקבועים לשאול מה השעה כדי שלא יצטרך לצאת החוצה.
 [נכתב ע"י הרב מ.י. מאיר, כולל מורשה ודעת, ב"ב]

- ובפסוקי דזמרה שואלין בבית הכנסת. וכ"מ בתשב"ץ [קטן] ס' רמ"ז זה לשונו, שואל הר"מ בשלום כל אדם קודם תפלה ואפילו בבית הכנסת עכ"ל.
- איתא בגמרא (ברכות דף נד א), והתקינו שיהא אדם שואל את שלום חברו בשם שנאמר "והנה בעז בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה', וכתב רש"י שם, המתכוין לשאול לשלום חברו זה רצונו של מקום, שנאמר בקש שלום ורדפהו, מותר להפר תורה ולעשות דבר הנראה אסור עכ"ל.
- יש להסתפק האם מותר רק לומר שלום בלבד, או שמותר גם להתעניין בשלום חבריו, ועיין בספר קיצור דיני בית הכנסת (הרב ספטימוס) שכתב בשם מרן הגר"ק שליט"א שמותר גם להתעניין בשלום חבריו ובלבד שלא יאריך.
- עין בספר חוט שני (ענינים שונים, עמוד רמז) וז"ל: "אנשים המתעניינים על מצבו, כגון היכן הוא לומד והיכן הוא גר וכיוצא בזה, אם שואלים כך בבית הכנסת, מותר לענות להם דיש כאן משום כבוד הבריות, ואע"פ שיוצא שהוא דבר מרומה, שהוא שואל בגללו והוא עונה בגללו, מ"מ כיון שכבר שאל, איכא בזה משום כבודו ויש לענות לו, אמנם לא יכנס בשיחה עמו אלא יענה לו עכ"ל. וכן כתב בספר אשרי האיש (פסקי הגרי"ש אלישיב, ח"א עמוד קנה) וז"ל: "מי שנכנס לבית הכנסת לשאול איזה דבר בעניני חולין, ואם יענו לו שרוצים לצאת לחוץ לדבר עמו יעלב, יש להקל לענות לו בפנים עכ"ל, ונראה בבאור הדברים דכיון שמותר לדבר בבית הכנסת לצורך מצוה, לכן מותר לענות לחבריו בקצרה, משום דהוי מצוה שלא לפגוע בחבירו.
- יש לדון האם מותר לבעל גמ"ח לתת הלואות בבית הכנסת, ונראה שמותר משום שמקיים בזה מצות הלואה, אכן לכאורה קשה הלא הלואה לא מקיים מצוה א"כ כיצד מותר ללווה לבקש את ההלואה, ושמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א שמותר גם ללווה לבקש את ההלואה והביא ראיה מדברי הר"ן (פסחים דף יט, ב מדפי הרי"ף) שכתב וז"ל: לאפוקי אורחים יד חובתן דאכלו ושתו בבי כנישתא, שאע"פ שאמרו (מגילה כח א) בבתי כנסיות שאין אוכלין בהן ואין שותין בהן, אפשר דאורחין מותרין שמצות הרבים היא שאוכלין שם מקופה של צדקה של בני העיר עכ"ל, מבואר מדברי הר"ן שמותר לאורחים לאכול בבית הכנסת, כיון שאוכלים מקופה של צדקה של בני העיר, וקשה הלא האורחים שאוכלים לא מקיימים בזה מצוה א"כ מדוע מותר לאורחים לאכול, אלא מוכח דכיון שבני העיר מקיימים בזה מצוה של רבים לכן מותר גם לאורחים לאכול, ולפי"ז ה"ה מותר לעני לעמוד בבית הכנסת ולדרוש בריבם שזקוק לכסף כיון שהציבור מקיים מצוה, אפילו שהעני לא מקיים מצוה עכ"ד.
- ונראה להביא עוד ראיה מדברי הגמ' (ב"מ דף כח ב; שו"ע סימן רסז ג) שמותר להכריז על אבידה בבית הכנסת, כיון שהמוצא מקיים מצות השבת אבידה, ומשמע שמותר למאבד לדבר עם המוצא, אפילו שהמאבד לא מקיים בזה מצוה.
- שמעתי מהגרמ"מ לובין שליט"א.

חיזוקים בבתי הכנסת

כנסיות היותר 'פשוטים' וזאת מפני שמרגישים איפה יש יותר קדושה, וברוך ה' קבלנו תרומה לערוך סדר מיוחד 'וקדשתו' בו למדו כשרות אברכים שעות רצופות בתענית דיבור על מנת לקדש את בית ה' על ידי כח התורה! חושבני שזו עצה מועילה לגרום לקדושת בית ה' ע"י כח התורה בעמל ביגיעה וברציפות.

ישר כח! שמואל ל.

בית הכנסת 'אהבת תורה', חריש.

לכבוד מערכת העלון החשוב 'קדושת בתי מקדש מעט'. אני גר החריש וברוך ה' עם ההתפתחות הנפלאה של ציבור האברכים כאן, זכינו לקבל בית כנסת ובית מדרש לקהילתנו, ביהכ"נ "אהבת תורה". לכולנו חשוב מאוד הנושא של 'קדושת בית הכנסת', וכמו ששח אחד המתפללים, שישנם מקומות שעל אף שהם מפוארים אנשים מעדיפים את הבתי

סיפור השבוע

נתגלה לי בחלומי והנה אני רואה איך שידי ופניו מלאים בצרעת ושחין באופן נורא ומבהיל. נזדעזעתי מאוד לראותו בכך, ושאלתי בחלום על מה ולמה הגיע לך כך?! בשברון לב סיפר לי: כל זה הגיע לי על כך שהייתי מדבר עמך בעת שירת 'לכה דודי' בבית הכנסת, וכעת כיון שאני כ"כ צרוע ומוכה שחין איני יכול להגיע למקומי ולהיכנס לשום היכל, וכך אני נע ונד בעולמות... ככה דיבר אלי האיש, וברוב תחנונים ביקש ממני שאעשה ככל יכולתי לטובת נשמתו.

ויהי בבוקר ותפעם רוחי למראה החלום, וישבתי וחשבתי מה אני יכול לעשות לטובת נשמת ידידי ז"ל שיבוא על תיקונו. החלטתי איפוא שמשבוע זה ואילך אסתובב בכל שבת בבתי המדרשות שבעירי לעורר את אחינו בני ישראל על גודל חומרת שיחה בביהמ"ד בשעת התפילה וכן אספר להם על חלומי, ויהא זה לזכות ולעילוי נשמתו של ידידי ז"ל. ואכן כך עשיתי. מאז התחלתי לכתת רגלי בכל שבת לביהמ"ד אחר בכל קצוות העיר לעודד את מתפללי ביהמ"ד. אמנם בליבי חיליתי וציפיתי לראות אות וסימן מן השמים שאכן אני מסייע בטרחתי זאת לנשמת ידידי ז"ל. עבר זמן רב, ועדיין לא ראיתי שום סימן. כעבור כחצי שנה מאז שהתחלתי בפעולות הללו ברוב טרחה ויגיעה, והנה לילה אחד שוב רואה אני את ידידי, והפעם פניו זוהרות באור יקרות, ואין שום סימן מכל הצרעת והשחין שנראו עלי בחלום הראשון. הוא הודה לי על כל מה שעשיתי למענו ובישר לי שב"ה כבר הגיע למקום מנוחתו בזכות פעולותי לעורר יהודים על האיסור החמור שלא לדבר בעת התפילה.

את הסיפור סיפר בשיעורו מגיד המשרים הרה"ג ר' מאיר אקער שליט"א, אשר שמע אותו מבעל המעשה בעצמו וכך סיפר: לאחרונה נסעתי לאשדוד כדי להשתתף בשמחת בר מצוה של יתום אחד מחניכי 'בנינו'. הגעתי לשמחה, והנה אני רואה יהודי בשנות החמישים לחייו המסתובב באולם ממש כבעל השמחה, מקבל את פני האורחים ומחלק כיבוד. כאחד שמכיר את המשפחה ונמצא הרבה בקשר אתם, רציתי לדעת מי הוא האיש הזה הקרוב כל כך לשמחה וטורח כל כך שהכל יהיה על הצד היותר טוב. ניגשתי לתלמידי היקר 'חתן הבר-מצוה' ושאלתי על אותו יהודי, האם הוא דוד שלו או קרוב משפחה? לשמע שאלתי ענה לי החתן בהתרגשות: "אה, יהודי זה היה ידיד קרוב מאד לאבי ז"ל, אני מציע לך לגשת אליו יש לו סיפור נפלא ונורא על הקשר שלו לאבי ז"ל. גש אליו ובקש ממנו שיספר לך את כל העניין". כך עשיתי, ניגשתי אל האיש, והוא השיב לי כי כעת הוא עסוק מאד בקבלת האורחים, ואי"ה כשיתפנה יספר לי.

בסוף השמחה, כאשר סוף סוף התפנה 'בעל השמחה' התיישבנו בצד והוא החל לגולל באוזני את סיפורו: אני, אבלחט"א, הייתי ידיד טוב של אבי החתן דנן. היינו יושבים ביחד בביהמ"ד בתפלות שבת קודש, וכיהודים יראי-שמים נזהרנו שלא לדבר בעת התפילה כנפסק בשו"ע, אך בעת שירת 'לכה דודי' היינו יושבים כל שבוע ומדברים על דא ועל הא, והורינו היתר לעצמנו שע"ז לא נפסק בשו"ע שאסור שהי אין זה בגדר 'מדבר בעת התפילה'. חלפו ועברו הימים, ולצערי נחלה ידידי ז"ל, ומצבו התדרדר, עד של"ע נתבקש לישיבה של מעלה. ויהי כעבור זמן מפטירתו, ובליילה אחד

לעילוי נשמת מזכי הרבים

הגה"צ רבי יהודה אריה בן רבי יעקב שכטר זצ"ל והגאון הגדול רבי עוזר בן רבי שלמה זלמן דרורי זצ"ל

לתרומות ולהפצת העלון 052-7101970 | לשליחת חומר ולקבלת העלון: פקס 15335792498 y0527176420@gmail.com

גלין זה נתנדב ע"י מ.ר.
לע"נ בעל ולקוט סופר
להצלחה בכ"ע וכל מילי
דמיטב וכתובה וחתימה
טובה

ראה תשפ"ב גליון קטו שנה ג

מליצי יושר

זרע שמשון

רבי שמשון חיים
ב"ר נתן מיכאל נחמני זצ"ל
הבטיח למי שילמד בספריו:
תשלומי חן וחסד ושלמא רבא
מן שמאי ועיניכם תראנה בנים
ובני בנים כשתלי ויתם סביב
לשולחנם, חכמים ונבונים
ובתים מלאים כל טוב, גם עושר
גם כבוד לא יסופו מזרעכם וכו',
בני חיי ומנוגי סבי.

מלא העומר

רבי אריה לייב ב"ר משה
צינץ זצ"ל ביקש קודם
פטירתו שיתנו לו דף ורשם
בשארית כוחותיו:
מי שישתדל בהדפסת ספרי אהיה לו
למליץ, וכ"כ הגה"ק רבי צדוק הכהן
מלובלין ז"ל: הבטיח הטון שיעשה
טובה לכל המשתדלים והמסייעים
בהוצאת חיבוריו לאור, וכן היה באמת
שעשה טובה לכולם.
(הקדמה למלא העומר)

אבני גזר

רבי אברהם ב"ר זאב
נחום בורנשטיין זצ"ל
הבטיח קודם פטירתו:
אם ילמדו בספרים שלי,
אהיה למנן ולעזר גם אחר פטירתי
ממש כמו בחיים.
(ארץ צבי להגה"ק מקו"י גלוב עה"ת
עמוד רמ"ב) וכ"כ השם משמאל:
ובטח יהיה למליץ יושר
למיישנים בה

ילקוט סופר

רבי יוסף לייב ב"ר אליעזר
זוסמאן סופר זצ"ל
כתב בצוואתו למי שילמדו או יפרסם ויבדילו
אני אסיב עמכם להמליץ טוב בעולם
לפני אל חי, ואם יבואו על קברי
יתפללו ויאמרו איזה מזמורי תהלים
ג"כ אשתחוה גם אני לפני שומע
קול בכית עמו ישראל ברחמים
ואצטרף תפלות עמכם
לטוב להם כל הימים

לב העברי

רבי עקיבא יוסף
ב"ר יחיאל שלעזינגר זצ"ל
כתב בצוואתו
בקשתי שטוחה שישתדלו
להדפיס ספרים שלי, ואני
תפילה להש"ת, צעק לבי אל ה'
בין בחיי בעוה"ז, ובעוה"ב אם
יהיה בכוזי, אקוה שלא להיות
כפוי עובה דרו, ובעולם האמת
אקוה כי לא יבואו בי תומכי.

אתון דאורייתא

רבי יוסף
ב"ר יהודה ענגיל זצ"ל
העיד חתנו הגאון רבי יצחק
מנחם מארגנשטער זצ"ל
בהספדו
רבינו בטרם עלה השמימה
הבטיח כל מי שייסייע בהדפסת
החיבורים שלו יהיה לו למליץ
יושר בעולם העליון

בן לאשרי

רבי יצחק ב"ר אשר
אשרי הברמן הרב
מרעננה זצ"ל כתב בספרו:
הנני מסר מודעה שהחלטתי להתפלל
בלי גדר בכל יום על כל אלה שיעיינו
בספרי, וינידו בשמי דברי תורה
לאחרים שיושעו מכל צרה
שצריכים ישועה בעוה"ז ובעוה"ב,
וכל הלומד בספרי חכה לירוש,
והצלחה בכל טוב, בזה ובכא
סעולה גדולה בבית לכל הדברים.

חזון יחזקאל

רבי יחזקאל ב"ר מרדכי
זלמן אברמסקי זצ"ל:
הניד שולם איין זצ"ל בעת
הספדו בשעת הלוייה הכרית:
נצטדתי נואת רבינו זצ"ל לפרסם,
שהבטיח שימליץ טוב לכל מי
שילמדו בספריו, וכן ימליץ טוב
לכל מי שיפיץ את חידושי תורתו,
(ורבות אפרים אורי ח"ב עמוד
רמ"ח, מלך ביפ"ח פרק מ"ב).

די שטערקסטע סגולה פאר אלע פראבלעמען

פארוואס האב איך פראבלעמען אין שטוב? פארוואס גייט מיר אזוי שווער מיט פרנסה? פארוואס האב איך צער גידול בנים?
פארוואס קען די דאקטער מיר נישט העלפען? פארוואס האב איך נישט קיין מזל?

ווייל די מקטריגים לאזען נישט אז מיינע תפילות זאלען נתקבל ווערען

וואס איז די עצה? זיך איינקויפען מליצי יושר!

זייט מקיים די צוואה פון די זרע שמשון, פלאצקע גאון, אבני גזר, ילקוט סופר, לב העברי, רבי יוסף ענגיל, רעננה רב,

און ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, וואס האבען מבטיח געווען צו זיין מליצי יושר

פאר ווער עס וועט פארשפרייטען אדער לערנען זייערע ספרים.

עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה. בגמ' (שבת קיט.) דרשו עשר בשביל שתתעשר. ויש לפרש הטעם שזוכים לעשירות מפני המעשרות, דהנה מה שאנו חייבים במעשר הוא לפי שעיד'ז נודע לנו שהארץ של הקב"ה היא, ומי שאינו נותן מעשרות כתיקון הרי אינו מודה שהארץ של הקב"ה. ואיתא בגמרא (ב"מ עג:) בענין תשלום המס שחייבים למלך, שכל קרקע משועבדת עבור תשלום המס למלך, והמלך אמר כל מי משלם מס יכול לאכול מן הקרקע, ועוד דמי שאינו משלם ישתעבד למי שמשלם, ע"ש. ובדאי כך הוא גם בענין בני ישראל, שהרי הקרקע שייכת להש"ת, ואנחנו עבדיו, ונתן לנו את הקרקע בכדי שנשלם לו מס, וזה מה שנצטוונו על המעשרות, ומי שאינו נותן זה המס אינו אוכל מירות, כפי שכן מנהג אצל כל המלכים, ולכן מי שמעשר פרותיו כראוי יהיה עשיר, ומי שאינו מעשר כראוי יהיה עני, ולא יוכל לאכול מפירות השדה, שהרי לפי מה שנתבאר יש במצות מעשר גם הודאה ברורה ומפורסמת שהארץ של הקב"ה היא ואנחנו עבדיו, ולכן נעשה ממש כמו מנהג המלכים בתשלום המס שמבואר בגמרא ה"ל דמי שאינו משלם משתעבד למי שמשלם, כן גם לענין המעשר, מי שנותן מעשר, מן הראוי הוא שיזכה אף בחלק חברו שאינו נותן המעשר, ולכן נעשה עשיר שהרי יש לו חלק כפול.

נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתן לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך. יש לדקדק כמה דקדוקים: א) מהו הכפל לשון "נתון נתת". ב) מדוע חזר הכתוב לומר "ולא ירע לבבך בתתן לו", הלא די היה לומר "נתון נתת לו ולא ירע לבבך". ג) לכאורה איש שרע לבבו הרי אינו נותן כלל, ובפסוק משמע שדוקא כשנותן לאיש הזה, אז רע לבבו בכך, וזה צ"ב. ד) מה כוונת הכתוב למעט באומרו "כי בגלל הדבר הזה יברכך", דמשמע למעט שלא בגלל דבר אחר. וי"ל ע"פ מה שנקדים דיש ב' מיני חיובים לעשות דקדק, יש חיוב שכל איש ואיש מחויב ליתן כפי השגת ידו, דמי שנתן לו הקב"ה נכסים מרובים חייב ליתן הרבה, ומי שנתן לו

הקב"ה מעט חייב ליתן מעט. ויש עוד חיוב, דאם הנתינה לפי ערך הנכסים של האנשים לא תספיק לצורך העניינים, לפי שהם מרובים, או שאחד מן העניינים יצטרך ממון הרבה כגון לפדות אותו מהשבי או להוציא מביט האסורים, אז צריך כל אחד ליתן יותר מן הראוי לו. נמצא שהחיוב של המין הראשון הוא חיוב הכרחי, שמן הראוי שיפריש אדם מנכסיו לצדקה עבור מי שאין לו, ויש בזה חיוב שלא להיות כפוי על הטובה שקיבל מאת ה'. ואילו החיוב של המין השני אינו הכרחי אלא תלוי כפי הצורך.

ולפי"ז יש לבאר את הפסוקים, דכנגד החיוב הראשון אמר הכתוב "נתן", כלומר שכל אחר מחויב ליתן לפי מה שנתן לו הקב"ה, והוסיף הכתוב "תתן לו" כנגד החיוב השני שתלוי כמידת הצורך, והדגיש הכתוב לומר "לו", היינו כפי הצורך לו כפי מחסורו. וכנגד החיוב השני אמר הכתוב "ולא ירע לבבך בתתן לו", שהוצרך להזהיר על כך שאינו רוצה שירע לבבך בנתינה מיוחדת זו כשאתה רואה שהנך צריך להוסיף יותר ממה שהיה מוטל עליך בתחילה לפי ערך ממוןך, וזה מה שהדגיש לומר "בתתן לו", היינו בנתינה זו שהוא כפי צורך העני, ולא כפי ערך נכסך, ועל כך סיים הכתוב לומר שדוקא "בגלל הדבר הזה יברכך", דכשאתה נותן לפי ערך ממוןך אינך יכול להיות מצפה לתשלום גמול או לתקות פרס, שהרי זה חובתך לעשות למי שנתן לך את הממון, והוי כפריעת חוב. אמנם כשאתה צריך ליתן יותר מחובתך וכפי צורך העני ולא לפי ערך הממון שיש לך, אזי אתה יכול להיות מצפה לתשלום גמול ותקות פרס, ודוקא על המין השני אמר הכתוב "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלוהיך".

העולם, ולכן נתן כח שיוכלו לפעול מופתים על פי סטרא אחרא בכדי שיטרונו מן העולם.

והענין הוא, כי עיקר השכר ועונש בסיבת יצר לב האדם שרע מעוררו, וגמרה חכמתו ית' שיהיה האדם ניסט מן היצר הרע כדי לכופו לקבל שכר עליו, ולזה נתן ג"כ כח שיהיה מחדש אות ומופת בכדי לנסות בכדי שיבורר צדקו ויקבל שכר יותר. אמנם הבא לטמא פותחין לו (שבת קד), וזה שבא לטמאות ניתן לו מקום לטעות, בכדי שיבוא לדראון וילכד בהבלי עונותיו. וזהו ענין הנסיון שאמר "כי מנסה ה' אלקיכם אתכם לדעת", כדי שיפורסם שאוהבים את ה' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם.

אמנם עיקר הדבר, שמיד שיבוא האדם להסיתו מדרך החיים לדרך המות שהוא עבודה זרה, אל יכנס עמו בטענות וראיות, רק שבסתם לא יאבה ולא ישמע, ואל יכנס עמו בדברים לומר לו מה הטעם, כי אולי בחלק שפתיו ידיחנו צלמות, וכמו שפירש האלשיך על "לא תאבה לו ולא תשמע אליו", וזהו עיקר התכלית לבל תת מקום ליצר הרע לחול, ואולם אם יסבור עמו בדברים ולא ידיחנו לגמרי, כבר נעשה חטא עצום, ובסיבתו נותן כח לקליפה עד שנותן לו מקום לטעות, וזהו אמרו "ונתן אליך אות או מופת", היינו דוקא "אליך", שביקשת מידו [והיינו שנכנס עמו בדברים], ולכן יענש שיבוא המופת בכדי שיוודח ויטרונו מן העולם.

אבני נזר

לע"נ הרה"ק ר' אברהם משה ב"ר שמואל ב"ר מאזריקא זצ"ל י"א צ"ב אלו

ומלתם את ערלת לבבכם. קשה דזה שילוק היצה"ר, וזה לא יהיה רק לימות המשיח, דכתיב "ומל ה' אלקיך", וכמו שפירש הרמב"ן (דברים לו).

ונראה דפסוק זה קאי על בעל תשובה, כדמסיים "וערפכם לא תקשו עוד", והלאו זה קאי על בעל תשובה, וכמ"ש בספר חרדים דיש חיוב על בעל תשובה שיבטל תוספת היצה"ר הבא לו ע"י העבירות, וזה שאמר הכתוב דחייב למול את ערלת לבבכם שבא לו ע"י העבירות.

ולכן צריך הבעל תשובה להתענות, שהיא סגולה לבטל היצה"ר, כמו שאמרו חז"ל על דוד המלך שאמר על עצמו "ולבי חלל בקרב", שהרג היצה"ר שלו בתענית. ולעיתים יהיה ביטול יצה"ר לגמרי, ואז קאי הפסוק "ומל ה' אלקיך", דזה יהיה ע"י הקב"ה.

מנהג לעשות חנוכה הבית בשבת. כתב האבני נזר (י"ד סימן שפ"ד אות ט') וז"ל: ענין חנוכה הבית שעושין, והמנהג לעשות בשבת. הנה בירושלמי (סוטה לו.) כתב דבית שחזור עליו מעורכי המלחמה, הוא דוקא בית בא"י, [דחיון בית בארץ ישראל מצוה היא], ולא בית בחו"ל, כיון דאין מצוה לחנוכו.

ויש לעיין כשיושב בו לסעודת שבת ושמחת יו"ט, הלא מצוה הוא, וא"כ אם יבנה בית לשבת ויו"ט, יחזור מעורכי המלחמה [כיון דמצוה לחנוכו]. ואין לומר [דבית] לשבת ויו"ט לבד, חשוב עראי [ולכן אינו חוזר עליו מעורכי המלחמה]. שהרי ביומא (דף י.) אמרו, דלשכת כהן גדול מחויב במזוזה אף דאינו אלא לשבעה ימים וחשיב עראי כדאיתא ריש סוכה, מ"מ כיון דכהן גדול יושב בו בכל שנה, חשיב קבע. וא"כ הכי נמי כיון דכל שבת ויו"ט יושב בו, יחשב בית קבע ויחזור עליו מעורכי המלחמה, וא"כ אף שבנאה גם לימות החול, וכי בשביל זה יגרע. וצ"ל דמ"מ [גם כשיושב בבית בחו"ל ואוכל בה סעודת שבת], אינו מצוה הישיבה בו, רק הסעודה והשמחה, לא עצם הישיבה בבית, [וכיון דאין מצוה בעצם הישיבה בבית, לכן אינו חוזר עליו מעורכי המלחמה].

והנה נחלקו הראשונים אם אמרינן דכיון דאוכל נפש מותר ביו"ט, לכן מותר גם לכבות דליקה בביתו ביו"ט, כדי שיהיה לו מקום לאכול, דגם זה הוא בכלל "אוכל נפש". דבש"ע (סימן תקנ"ד סעיף א' וברמ"א) מבואר דזה חשיב אוכל נפש, ולכן מותר לכבות הדליקה ביו"ט כדי שיהיה לו מקום לאכול את סעודתו. אבל בירושלמי (ריש פ"ד נדרים) איתא, דכלים שאוכל בהם, לא חשיב אף מכשירי אוכל נפש, ע"ש, וא"כ ודאי דהירושלמי סובר דאסור לכבות דליקה ביו"ט כדי לאכול שם סעודתו, דאין זה חשיב "אוכל נפש", ואף לא "מכשירי אוכל נפש".

וכתב האבני נזר דלפי הירושלמי לא חשיב מצוה לחנך בית בחו"ל שאוכל שם סעודתו בשבת ויו"ט, כי המצוה הוא רק הסעודה, ולא עצם הישיבה

מלא העינים

לע"נ הרה"ק ר' צבי ב"ר אברהם מפריעשוביג זצ"ל המכונה "צדיק נסתר", י"א צ"ב אב

ועברתם את הירדן וישבתם בארץ אשר ה' אלקיכם מנחיל אתכם והניח לכם מכל אויביכם מסביב וישבתם בטח. אפשר על פי פירוש רש"י (פרשת מסעי לג:נא) עה"פ "כי אתם עוברים את הירדן אל ארץ כנען והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם", וז"ל: כשאתם עוברים בירדן ביבשה, על מנת כן תעברו [לגרש יושבי הארץ], ואם לאו מים באים ושוטפים אתכם, עכ"ל. ובזו מובן "ועברתם את הירדן" על מנת כן "וישבתם בארץ אשר ה' אלקיכם מנחיל אתכם והניח לכם מכל אויביכם מסביב", [היינו בתנאי לאבד את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים], וכשתקיים התנאי אז "וישבתם בטח", כי אם לא כן אזי "והיה אשר תותירו מהם לשכים בעיניכם ולצנינים בצריכם וצורו אתכם", עכ"ל.

וכ"כ במלא העומר בפרשת עקב (ט:א) עה"פ "שמע ישראל אתה עובר היום את הירדן לבוא לרשת

גוים", וז"ל: יראה על פי מה שכתב רש"י בפרשת מסעי: כשאתם עוברים על מנת כן תעברו ואם לאו מים באים ושוטפין אתכם, וכן מצינו שאמר להם יהושע בעודם בירדן. וזה הכוונה כאן "שמע ישראל" בלשון יחיד, שמצות ה' הוא על כל יחיד [לכיון דמה] ש"אתה עובר היום את הירדן", הוא על מנת כן יעבור "לבוא לרשת גוים".

כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום ונתן אליך אות או מופת. הענין לפי מה שאמרו (ע"ז נה.) ששאלו: אמריתו דאין ממש בעבודה זרה, הא איכא עבודה זרה במקום פלוני, דאי בעי מטרא מתחזיה בחלמא ואמר שחטו לי גברא ואתי מטרא. ומסיק הגמ' דכתיב "אשר חלק" (לעיל ד:יט) שהחליקן בדברים לטורדן מן העולם, ע"כ. הרי דה' עשה ככה בכדי שיטרונו מן

א כך מפורש בסוטה (דף לו.) דמה שאמר להם משה "על מנת כן תעברו", היינו על מצות ירושת א"י, כדאמרה הגמ' שם: דעו על מה אתם עוברים את הירדן, על מנת שתורישו את יושבי הארץ מפניכם, שנאמר "והורשתם את כל יושבי הארץ מפניכם", אם אתם עושין כן מוטב, ואם לאו באין מים ושוטפין אתכם, ע"כ. וכן הוא בתוספתא (פ"ח סוטה ה"ה), וכן איתא במדרש הגדול שם "והורשתם את כל יושבי הארץ, צוה אותם לאבד שבעה עממים". וכן מפרש הרלב"ג והספורנו שם בפרשת מסעי. אבל המלבי"ם שם כתב דקאי גם על מצות איבוד ע"ז, וז"ל: כשאתם עוברים בירדן ביבשה על מנת כן תעברו ואם לאו מים באים ושוטפים אתכם, ולפי"ז כל המאמר הוא מאמר תנאי, וכן פירושם אם תעברו והורשתם את כל יושבי הארץ, שהוא תנאי א' שלא ישאירו מהם ויכרתו ברית עמם, ב' ואבדתם את כל משכיתם, עכ"ל. ועי' ויואל משה (מאמר א' פרק צ"ה) דנקט בפשיטות דקאי על מצות איבוד עבודה זרה.

בבית. אבל לפי השו"ע דכיבוי בית ביו"ט מותר משום דחשיב אוכל נפש, א"כ כיון דאיכא מצוה לאכול סעודה בשבת, לכן איכא מצוה גם להיות לו בית כדי שיוכל שם לאכול סעודתו, הלכך אף בחו"ל הוי מצוה עצם בניית הבית, וחוזר עליו מעורכי המלחמה. וזה הטעם שעושים ציון הבית בשבת, כי רק בשבת איכא מצוה בבית בחו"ל.

והל' האומנם כי בשו"ע (או"ח סימן תק"ד ברמ"א) מבואר דכיבוי בית לאכול בו, חשיב אוכל נפש עצמו, וע"ש ברשב"א ור"ן. אבל אין כן דעת הירושלמי (נדרים ריש פ"ד) דכלים שאוכל בהם לא חשיב אף מכשירין, והירושלמי לשיטתו על כרחך לא חשיב מצוה לחנכו, אך לדעת הרמ"א הנ"ל שפיר הוי מצוה בחינוך שבת.

לע"נ הגר"ר יעקב יואל ברוין זצ"ל מפרעשבורג יא"צ ח' אלול

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. איתא במדרש (ילקוט רמז תתע"ה): ברכה וקללה למה נאמר, לפי שנאמר (דברים ל"ט): "החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה", שמא יאמרו ישראל הואיל ונתן המקום לפנינו שני דרכים, נלך באיזה מהן שירצה, תלמוד לומר "ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך". ודברי המדרש תמוהין עד מאד, כי מי פתי יסור הנה לילך בדרך המות ובדרך הקללה עד שצריך להזהיר "ובחרת בחיים", ואם יצרו תקפו באופן שאף שיודע מה הוא דרך האמת ומהו הקללה, ואפ"ה הולך בו, מה יתן ומה יוסיף לו אזהרה זו.

ויש לומר על פי מה שפירש ההפלאה הפסוק "ראה נתתי לפניך את החיים ואת המות ואת הטוב ואת הרע ובחרת בחיים", דהל' דשני דרכים נתתי לפניך לנצח את היצה"ר, "את החיים" זו התורה שנקראת "חיים", כדכתיב (משלי ג:יח) "עץ חיים היא למחזיקים בה", "ואת המות" ע"י זכרון יום המיתה, כאשר אמרו (ברכות ה.) דיזכיר לו יום המיתה, "ובחרת בחיים" לנצחו ע"י התורה, כמו שאמרו חז"ל (סוכה נב.) אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית מדרש.

וזה כונת המדרש: שמא תאמר ובחרת במות לנצח היצה"ר ע"י זכירת המיתה, לכך נאמר "ובחרת בחיים" להתגבר על היצה"ר ע"י תורה שהיא עץ חיים היא למחזיקים בה.

לא תאכלו כל נבילה לגר אשר בשערך תתננה ואכלה או מכור לנכרי כי עם קדוש אתה לה' אלקיך. לא אמנע להעתיק מה ששמעתי מפה קדוש הרה"ג הצדיק מו"ה הלל ליכטנשטיין אבדק"ק קאלאמייע ז"ל לפרש הא דאיתא במסכת ע"ז (דף כ.) ר' מאיר סובר דנבילה יכול ליתן או לגר תושב או לנכרי, דאחד גר ואחד נכרי בין בנתינה בין במכירה, ו"או מכור" דכתיב, בא להקדים נתינה דגר למכירה דנכרי. והקשו התוס' (ד"ה ור"מ) וכי אם יש לו לאדם חפץ למכור, יתנו לגר קודם שימכרו לנכרי. ותיירו דנבילה אינה שוה לישראל אלא דבר מועט, שלא היו נכרים מצויים ביניהם, ולגר הוא שוה כשאר בשר. ובנועד ביהודה (יו"ד סימן מ"ה) הביא קושית הגאון מוה"ר וואלף באסקאוויטץ ז"ל לאלו השיטות דמן התורה מותר לבטל איסור לכתחילה, א"כ הנבילה שוה הרבה לישראל, שהרי יכול לבטלה ברוב, וא"כ הדירה קושיית התוס' לדוכתה דמדוע צריך ליתנה לגר.

ויש לומר דכתב הרשב"א (חולין צח.), דאף דמותר לבטל, מכל מקום גנאי הוא לישראל לבטל איסור לכתחילה ע"ש. וסברת הדבר, דכיון שישראל קדושים הם, ואף מקדשין עצמם במותר להם, לכן אינם רוצים ליהנות

עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שהבטחתנו!

פאר א נדבה פון \$180 פאר גליון מליצי יושר
וועט מען מוידע זיין ביי די ציונים פון די **פלאצקע גאון** - ווארשא, **אבני נזר** - סוכאטשוב, **ילקוט סופר** - פאקש, **לב העברי** - הר הזיתים, **ר' יוסף ענגיל** - ויען, **בן לאשרי און חזון יחזקאל** - הר המנוחות
אז איר האט מוקיים געווען די צוואה, און יעצט איז די צייט פאר זיי מוקיים צו זיין זייערע הבטחה!
געדענקט "מקה בלייבט מקה"!

מאיסור שנתבטל, ועל כן אין מבטלין. ונמצא דאינו שוה להם אף דבר מועט. וזה כוונת הפסוק לא תאכלו נבילה אלא לגר אשר בשערך תתננה, ובא הכתוב להקדים נתינה דגר למכירה דנכרי, וקשה קושית התוס' הא לא יתננה לגר אם יוכל למכור לנכרי, וצריך לומר דנבילה אינו שוה לישראל אלא דבר מועט. וקשה קושית הגר"ר וואלף זצ"ל דהא מדאורייתא מותר לבטל שוה הרבה, ולזה אמר "כי עם קדוש אתה לה' אלקיך", וא"כ גנאי לישראל לבטל איסור ולהנות ממנו, ואינו שוה הרבה, ועל כן נתינה דגר מוקדם למכירה דנכרי, ודפח"ח.

לע"נ הרה"ק ר' אליעזר זוסיא ב"ר ישראל אברהם מסקולען זי"ע יא"צ כ"ט אב

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. על הקושיא המפורסמת (ע' בעל הטורים) שהיה צ"ל "ראה", [ד"ראה" לשון יחיד, ו"לפניכם" לשון רבים]. פירשתי בשבת בסעודה ג' בהילולא דאבא אאמ"ו זע"א ר"ח אלול תרנ"ט לפי דבריו בפ' ויגש עה"פ "כי כמון כפרעה", ופירש"י מה פרעה גוזר ואינו מקיים, אף אתה כן. וצ"ע דמה לו ולצרה הזאת, דלמה לו לבזות את פרעה בחנם ולהיות מורד במלכות.

ותירץ, כי כל המלצת יהודה לכאורה הוא כדברים בטלים, כיון שחק הוא בדינא דמלכותא דנמכר בגניבתו בלא משא פנים, ואין בידו [של יוסף] להיות מטה משפט בשביל משא פנים לזכות את החייב. אלא דחוקי המדינה הוא דוקא [לשופט] המדינה עצמה, משא"כ המלך הוא למעלה מן החוק, והוא יכול לשנות [הגזירה ולעשות] לפניו משורת הדין. לכן הקדים יהודה ואמר "כי כמון כפרעה" למעלה מן החק, "מה הוא גוזר ואינו מקיים", והיינו דאינו מקושר בגזירותיו, כי אם זולתו, "אף אתה כן", ובהקדמה זאת ביקש ממנו לפניו משורת הדין, [עכ"ד].

והכי נמי מצינו "מושל באדם צדיק" (שמואל ב' כג:ג), דהקב"ה גוזר גזירה והצדיק מבטלה, דמי מושל בי צדיק (מו"ק טז:), א"כ כל אלו גזרות תלוי עוד ברצון צדיק הדור שהוא משה רבינו ע"ה, כדכתיב (שמות לב:י) שהקב"ה אמר למשה רבינו "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם", כדאמרו חז"ל (ברכות לב.) "מלמד שתפטו משה להקב"ה כאדם שהוא תופס את חבירו בבגדו, ואמר לפניו: רבש"ע, אין אני מניחך עד שתמחול ותסלח להם".

והיכן הוא נרמז באורייתא [מה שאמרו חז"ל במו"ק] "מי מושל בי צדיק"? כאן, [שאמר הקב"ה למשה "ועתה הניחה לי"].

וזה שאמר הכתוב כאן "ראה", תחת השגחה שלך [והיינו צדיק בבחינת משה], אני נותן לפניכם היום ברכה וקללה, [דתלוי בן], ואמר "היום ברכה וקללה", דרק היום לבד [אפשר להיות קללה, כי למחרת כבר אפשר להצדיק לבטל הגזירה, כמו שאמר] בסנהדרין (דף צה.) "בת דינא בטל דינא" (כיון שלך הדין, דהיינו שעבר לילה על הדין, בטל הדין). ולכן אמר "היום", דאינו ידוע אם למחר יבטל הצדיק גזירותיו לאמר סלח נא וגו', וכעין דכתיב "ויקרא לו אל אלהי ישראל" (בראשית לג:כ), ואמרו חז"ל (ב"ר ע"ט ח') דיעקב אמר להקב"ה "אתה אל בעליונים, ואני אל בתחתונים". וכמו שאמרו בסוכה (דף יד.): למה נמשלה תפלתן של צדיקים כעת, לומר לך, מה עתר זה מהפך את התבואה בגורן ממקום למקום, אף תפלתן של צדיקים מהפכת דעתו של הקב"ה ממדת אכזריות למדת רחמנות.

ולכן אמר הכתוב בלשון יחיד "ראה", כי ליחיד בדורו לצדיק הדור אמר כן, [דברכה וקללה] תחת השגחתו הם, וידעו כל הקהל כי שם ה' נקרא עליכם. ואתם [הצדיקים] תעשו לא לכבוד, כי אם למען יתגדל שמו הגדול אשר הברכה יהיה לתכלית "אשר תשמעו אל מצותי", והקללה ח"ו שלא לנקום ולנטור, כי אם לגדור גדרי דתו "אם לא תשמעו".

ובזה נראה לפרש סמיכת הפרשיות, דבסוף פרשת עקב כתיב "פחדכם ומוראכם יתן ה' אלקיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דיבר לכם", ופירש"י: פחדכם על הקרובים, ומוראכם על הרחוקים. ולזה אמר הכתוב דבאיזה אופן יהיה פחדכם ומוראכם, לזה אמר ע"י "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", דהברכות והקללות יהיו מסורים בידך, לכן ישמעו רחוקים ויראו פן תקללם, ותגזר אומר ויקם לך, [והקרובים יפחדו שמא לא יזכו לברכה]. וזה "כל הארץ אשר תדרכו", ד"תדרכו"

תולדות ר' עקיבא יוסף זצ"ל

כבר בשעת הברית מצאו סימונים לגדלותו של הרך הנולד, מובא במוהל ביכל של החת"ם סופר, מלתי ופרעתי על ברכי הילד "עקיבא יוסף בן ר' יחיאל".

בזקנותו היה החת"ם סופר מוסר את הפריעה לחתנו ר' צבי דוד עהרנפלד זצ"ל, והנה בזמן הברית נעלם חתנו מן השטח, והוא נאלץ לפרוע בעצמו. בתום הברית הרים החת"ם סופר את ידו, ואמר: ראו! כי פרעתי בלי שהיתה לי צפון, אליהו הנביא סייע בידי, ואין הקב"ה עושה נס בכדי, ובודאי יתקן ילד זה הרבה חרבות בישראל. (רגלי מבשר עמוד כ"ז).

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה, המפרשים דקדקו דתיבת "היום" כמיותר. ויש לפרש ע"פ דברי המפרשים (אבות פ"ב) "ושוב יום אחד לפני מיתתך", דאם תרצה לעשות תשובה, עצה הנאמנה לחשוב שהיום ח"ו יומך האחרון, ואיך לא תעשה תשובה, דאם לא עכשיו אימתי, ועיד"ז תכניע היצה"ר. אך הרשעים הרודפים אחר תענוג בשר, הם אומרים להיפך: "אכול ושתה כי מחר ממות" (ישעיה כב:יג). וזה שאמר הכתוב "אנכי נותן לפניכם היום", היינו העצה של אמירת "היום", ובוזה יש ברכה לצדיקים שע"י זה חוזרין בתשובה, וקללה לרשעים שע"י זה עוד חוטאים יותר רח"ל.

עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה. יש לפרש לפי מאי דאיתא בספח"ק קרניים, דאלף ה' מאות ומ' רקיעין משפיעין טובות להנותן מעשרותיו כראוי ללומדי תורתנו הקדושה בקדושה וטהרה, בכח שם הקדוש תר"י. ופירש שם בספר דן ידן ד"עשר תעשר" גימטריא אלף ה' מאות וארבעים, ו"מעשר" גימטריא תר"י, עכ"ד. אך צריך להבין היכא רמיזא דהמעשר צריך להיות דוקא ללומדי תורה בקדושה וטהרה. ויש לומר דרמזו בתיבת "את", היינו כ"כ אותיות שתורתנו הקדושה נארגת מהם, וזה "את כל", ד"כל" רמז למדת יסוד כמבואר בזוה"ק (ח"ג רנו). וכדאיתא בתרגום יונתן "דאחיד בשמיא וארעא", דצריך ליתן המעשרות למי ששומר ברית קודש, ועיד"ז תזכו "תבואת" - דיבוא לך חזרה, "זרעך" שיצא לבטלה ומזה נולד נגעי בני אדם רח"ל שעושקין השפעתו, "היוצא" אותו שפע הולך ל"השדה" לכחות החיצונים, כדכתיב (דברים כב:ז) "כי בשדה מצאה", "שנה שנה" גימטריא "תשי", דעיד"ז נחלש כח ההשפעה, כדי שלא ינקו ממנו החיצונים, על דרך הכתוב (דברים לב:יח) "צור ילדך תשי", אבל עכשיו ע"י שיתן המעשרות לת"ח העוסקין בתורתנו הקדושה בקדושה ובטהרה ע"י שמירת ברית קודש, תבטלו אותו הקליפה, ויוחזרו אליו הניצוצות קדושות, וממילא ישפיעו כל טוב להנותן המעשרות כנ"ל. כשהראיתי חידוש זה לפני כ"ק אדמו"ר [הבית ישראל מגור], אמר לי שיש להסתייע בזה מדבריו הק' של המגיד מקוונץ בעבודת ישראל בפסוק זה.

לע"נ הרה"ק ר' גרשון שאול י"ס ליפמאן ב"ר נתן זצ"ל התנ"י י"ט יא"צ אלו
הפקר ב"ד הפקר. הנה נאמרו (גיטין לו:ז) שני לימודים מנלן ד"הפקר ב"ד הפקר", והיינו שיש כח ביד ב"ד

להפקיר ממון שיש לו בעלים. ר' יצחק אמר שנאמר (עזרא יח:ז) "וכל אשר לא יבוא לשלש המימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה". ור' אלעזר אמר שנאמר (יהושע יט:נא): "אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות למטות בני ישראל", וכי מה ענין ראשים אצל אבות - ודי היה לו לכתוב "וראשי המטות", אלא לומר לך מה אבות מנחלים את בניהם כל מה שירצו, אף ראשים מנחלים את העם כל מה שירצו.

וכתב בחזון יחזקאל על התוספתא (ר"ה פ"א הי"ד) נפ"מ בין שני הלימודים, אם הפקר ב"ד מהני רק להוציא את הממון מרשותו, אבל כדי שאחר יזכה בו, הוא צריך לעשות קנין, או דמהני הפקר ב"ד גם להקנות לאחר את הממון. דאם המקור הוא מקרא דעזרא, חזין רק דב"ד יכול להפקיר ממון מאדם, אבל אין מקור דיכולים גם להקנותו לאחר. אבל אם המקור הוא מקרא דיהושע, דב"ד יכולים להפקיר ממון כמו שאבא יכול ליתן את ממוןו למי שרוצה, חזין דב"ד יכולים גם להקנות את הממון למי שרוצים.

סוגלת אריה"ק ע"פ הדרכת הרה"צ מ'אראד

אריינברענגען יראת חטא אין אייערע קינד דורך א שטיין ביי קברי צדיקים
א ת"ח ויר"ש וועט טון פאר אייך די סגולה בנאמנות, די אריה"ק איז מבטיח "ייער לבו לשמים לטובה, ותראה פלאים". שטרענג קאנפידענשעל. מיקען עס געבען פון מעשר
מכון דורות ישרים 917-635-3883 dorosyesharim@gmail.com

מצוה להקדיש מקדש לשם ה', והיינו דכתיב "תקדיש לה' אלהיך", והך קרא בזמן הבית איירי וכו', אבל בזמן הזה דבכור נאכל במומו לבעלים, אפשר דלא שייך בו הקדש כלל, [שהרי כל קדושתו חל בשעת יציאה מן הרחם ואין מה להוסיף קדושה אח"כ].
"וכל החת"ס גיטין שם וז"ל: קמאי אמרו, דלמאן דמפיק מעזרא לא מוכח אלא שיהיה הפקר, אבל שיהיה יכולת ביד חכמים להקנות לאיך לא. ולמאן דמפיק מ"אלה הנחלות", מוכח דיכולין להקנות.

מלשון "וידרכו את לשונם" (ירמיה ט:ב), [דפחדכם ומוראכם יהיה ע"י לשון שלכם], ובוזה "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך", וזה שמסיים הכתוב "כאשר דיבר לכם", והיינו כאשר דיבר כבר לאברהם אבינו "והיה ברכה" (בראשית יב:ב), דהברכות יהיו מסורים בידך.

תענית חתנים בר"ח אלול. לכבוד חתני המופלג מוה"ר דוד [בהר"ן] הי"ו עם בתי הכלה מרת שרה הי"ו, על זמן הנשואין שנקבע לר"ח אלול, ברצות ה' דרכי איש בחודש הרחמים דהאי שעתא אתר"ם, ובא הספק אם להתענות תענית חתנים הנהוג כמובא באהע"ז (סימן ס"א).

והנה בסימן תקע"ג מבואר שאין להתענות תענית זו בכל ר"ח, כי אם בר"ח ניסן מותר. אבל מ"מ הוריתי, שקודם אור היום יטעמו מעט חמין, עכ"פ טעימא, כדי שאם יאכלו אחר חצות לא יהיה כזורק אבן לחמת, ושוב לא יאכלו כי אם בתר החופה, דאחר החופה נשאר להם זמן כדי לקיים סעודת ר"ח, ולא יתענו כל היום, ואז ליכא כל כך חשש לכל הפוסקים אפילו בר"ח דעלמא, וכש"כ בר"ח זה שהוא כולו ימי רחמים ורצון. וכד מעיינת בדברי גדולי הפוסקים המובא בכנה"ג אהע"ז סימן ס"ב תראה כי יפה הוריתי בס"ד. (שו"ת ר' עקיבא יוסף אר"ח ח"ב סי' רע"ב).

לזכות ע"י ב"י להצלתה בכ"ע וכוה"ט

בכור בהמה מצוה להקדישו בפה. בכור בהמה, אע"ג דקדושתו מאליו מן הרחם, מ"מ מצוה גם להקדישו בפה, שנאמר "כל הבכור אשר יולד בבקר ובצאן הזכר תקדיש לה' אלהיך". ופירשי': מצוה לומר "הרי אתה קדוש לבכורה". (אבל ר' ישמעאל אומר שכיון שקדושתו מרחם אין צריך להקדישו בפה, ע' נדרים יג. ערכין כט).

ונחלקו האחרונים אם נוסף משהו ע"י מה שמקדישו בפה. המנחת חינוך (מצוה י"ח ס"ק ל') כתב וז"ל: מצות עשה זו להקדיש בפה אין מוסיף שום דבר לענין הקדש, כי בלא"ה מאליו מתקדש, והוא רק גזה"כ דמצוה על הבעלים להקדישו, עכ"ל. אבל האחייעזר (ח"ג סימן ס"ז אות א') כתב וז"ל: אע"פ דקדושתו מרחם, אבל כיון דמצוה להקדישו, חל עליו תוספת קדושה ע"י פיו, עכ"ל.

אבל הגר"י ענגיל (גליוני הש"ס נדרים יג.) כתב באופן אחר, דאע"ג דאינו חל עליו תוספת קדושה, מ"מ אין זה גזיה"כ גרידא להקדישו

בפה, אלא המצוה הוא שיהא הבעלים מסכים להקדושה שהקדישתו התורה, וז"ל: אע"פ שקדוש מאליו, מ"מ המצוה הוא שיהיה האדם מסכים מרצונו הטוב אל ההקדש שהקדישתו התורה. ויש לו דוגמא ברמב"ם (פ"ב עבדים הי"ב) שכתב, שהיוצא בשנים או ביובל מצוה לומר לו "צא" בשעת יציאתו, ואע"פ שאם לא אמר לו הרי הוא יוצא בחנם, עכ"ל.

ובאופן אחר כתב הגר"י ענגיל שם וז"ל: עוד נראה, דקרא ד"הזכר תקדיש" מורה דנתנה תורה כח לאדם באמת להקדיש קדושת בכורה, דאל"כ הרי אין זה מקדיש, רק אומר בעלמא תיבות "הרי זה הקדש". ועל כרחך דהקדש האדם חל באמת, ויש בבכור קדושה מהאדם שהקדישו כאשר לכל הקדש, ומה שהתורה מקדשת הבכור מאליו, הוא רק אם אין האדם מקדישו - אז התורה עצמה נותנת לו קדושה וחלה אז הקדושה מאליה, אבל אם האדם מקדישו, אז אין התורה מקדישתו כלל באמת, ורק קדושת האדם הוא שיש בו.

ב ע' ביאור הלכה סי' ת"ח אם מותר להתענות בר"ח תענית שעות.

וה"ב דבריו, דהרי מיד שנולד הבכור הוא קדוש, דקדושת הבכור הוא משיצא רובו, וא"כ קשה לצמצם לעמוד על הבמה בלידת הבכור ולראות בדיוק הרגע שיצא רובו שאז יאמר שהוא קדוש, דהא אם לא אמר באותו רגע שהוא קדוש, כבר מקדישתו התורה.

ובחידישי ר' שמעון שקאפ (נדרים סימן ט' ד"ה ומה) כתב כעין זה והוסיף עוד, וז"ל: כוונת התורה היתה, שתהיה קדושתו ע"י האדם, היינו אף שאם לא יקדיש האדם יהיה קדוש מאליו, אבל אם יקדיש האדם תהיה הקדושה ע"י האדם וכו'. ואף דבכור הוקדש מרחם ולא יצויר שתהיה הקדושה ע"י האדם (קודם קדושת התורה, וכו'). אולי י"ל דכוונת התורה שתופקע הקדושה דמעיקרא ותחול עליה קדושת האדם, ורק אם אינו מקדישו נשארת עליו קדושתו דמקדום, עכ"ל.

ובחשק שלמה (ערכין כט.) מפרש באופן אחר, וז"ל: לולא דמסתפינא הייתי אומר דלא צריך להקדיש רק בזמן הבית דהיה קרב לגבוה והיה צריך להקדישו בפה לשם קדושת מזבח, דאף דקדוש מרחם מ"מ אינו חל עליו קדושת מזבח עד יום שמיני [שרק אז ראוי להקריבה], והלכך

מאוצרות הפרשה

בביוזעס, או בבתי הכנסת ובבתי המדרשות?... להיכן רצים יותר?
ל"ארור הגבר אשר יבטח באדם" או ל"ברוך הגבר אשר יבטח בה'" והיה
ה' מבטחו"?... – אכן עולם הפוך... (א ישיבישעיר חומש)

ועבדך ואמתך והלוי וכו' ושמחת (יב, יח) פירש רבי יהונתן
אייבשיץ, רצונך לדעת שמחה בחיך, אל תסתכל כלפי מעלה, אלא
הבט כלפי מטה, כלפי מי שהם קטנים ממך, עניים ממך בחומר, הבט
אל "עבדך ואמתך והלוי" ואז "ושמחת לפני ה' אלקיך", תהיה שמח
ששפר עליך חלקך. (מדרש ביתך)

עשר תעשר (יד, כב) סיפר הגאון רבי יעקב פוזן שליט"א, כי
הזדמן לו להיות יחד עם רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל במעונו של הגאון
בעל המנחת יצחק זצ"ל, ושניהם, הוא ורבי אברהם נוהגים לעשר גם
מוצרים שבהכשר הבד"צ של העדה החרדית. והנה אם יגיש לפניכם
כיבוד, והם יעשרו, תהיה בכך פגיעה בכבודו של המנחת יצחק – ראש
בית דין של העדה החרדית. הם היו במבוכה. אך רבי אברהם כדרכו,
מצא כבר את הפיתרון. הגאון המנחת יצחק בענותנותו נכנס בעצמו
לחדר עם מגש ועליו כוסות עם משקה מיץ תפוזים. רבי אברהם רץ
לקראתו ולקח את המגש מידו באמרו: כי אין זה כבוד התורה ומדוע
שהרב יטרח, כך, הגביה את המגש וזכה במשקה, כדי שיוכל לעשר
לכל הדעות (כי אף החמיר לזכות באוכל לפני המעשרות) ובדרכו זו, – עד
השולחן שבחדר נענע עוד מעט את המגש, ועל ידי כך נשפך מעט
מהכוסות על תחתית המגש ועל מעט משקה זה קרא שם למעשרות,
והסיפור הסתיים בלי שאיש הבחין, מלבד שלחש בשניה לרבי יעקב
פוזן שהכל מעושר ושהוא חייב לשנות לכבודו של הגר"י ויס. (ת"ח ציין

לירושלמי דמאי פ"ז שב' אמוראים זרקו מאכל אחד לחברו, כדי שיפלו ממנו פירותים ועיי"ח היתה להם
אפשרות לעשות קריאת שם בלא שידע בעל הבית שחשדו שאינו מעשר את פירותיו). (ויאמר הנני)

נתן תתן (טו, י)

דורשים חז"ל בספרי (דברים ק"ז): "נתן תתן – אפילו מאה פעמים".
שואל ה"קדושת ציון": בפשטות, "נתן תתן" משמע שתי פעמים, ואם
רוצה התורה להשמיענו על מאה פעמים, היה צריך לומר זאת בפירושו:
"נתן מאה פעמים"? אלא – אומר ה"קדושת ציון" – כאשר אדם רואה
עני מרוד, לבו נכמר והוא פותח את כיסו ונותן לו צדקה. באמצעות
כמה שקלים הוא משתיק את מצפונו. כאשר יבקשו ממנו לתרום פעם
נוספת לעני ההוא, יפטור עצמו בנימוק: "כבר נתתי". נמצא אפוא
שהאדם הזה לא נתן צדקה מכיון שהתורה מצוה לתת, אלא משום
שרצה לרצות את רגשי החמלה שהציפו אותו ורצה להשתיק את
מצפונו המיסר. מתי נדע שהוא נתן את הצדקה משום מצות הצדקה?
כאשר ישוב ויתן צדקה לאותו עני בפעם השניה. הפעם הוא אינו נותן
את הצדקה לצורך עצמו, אלא משום צווי ה'. אומרת התורה: אם "נתן"
– פעם אחת, ו"נתן" – פעם שניה, בכך אתה מעיד על עצמך שנתניה
שלך היתה לשם מצות צדקה, לכן "כי בגלל הדבר הזה יברכך ה'
אלקיך" – שתוכל לתת מאה פעמים. בזכות מה באה הברכה? בזכות
ההתאמצות לשוב ולתת פעם שניה. (רבי נחמן אלקריץ שליט"א – הגדה שש באמרתך)

אלול – הזמנות של פעם בשנה!

בעמדנו בתחלת חודש אלול, עלינו לדעת כי פעם בשנה ניתנת
האפשרות להשתנות. כאותו אדם העומד למרגלותיו של בנין רב
קומות, וברצונו להגיע במהירות מעלה. לצורך כך נדרש זמן רב, לטפס
בגרמי המדרגות קומה אחר קומה, ביזע וביגיעה. אך באפשרותו –
בלחיצת כפתור, להכנס אל המעלית וזו תביאו אל יעדו במהירות רבה.
ה"אלול" – כמעלית הוא. מעניקים לך יכולת לעלות ולהעפיל, לעשות
שינוי כביר. וזו הזמנות חד שנתית.

האדמו"ר מסלונים זצ"ל בעל ה"נתיבות שלום" סיפר מעשה שארע
עמו: בצעירותו ישן פעם וחלם שהנה הוא עומד במוצאי שמחת תורה.
ההכרה הכתה בו והוא תפס את עצמו – היכן הייתי? ימים גדולים
כאלו עברו אלי, ימים אשר בנקל אפשר להשיג בהם ולהגיע לכל
המדרגות הנשגבות, לשאיפות הנעלות, לקרבת אלקים גדולה ועצומה,
כיצד לא נצלתי?! יסר עצמו וירב הצער מאוד. וייקץ – והנה חלום...
והוא – בראש חודש אלול. רב היה האושר אשר גאה בלבו. אף אנו
עומדים כעת בראש חודש אלול. הקב"ה אוהז בנו ואומר – בואו וקחו
את המתנות הנשגבות שהכנתי עבורכם בימים אלו. הכינו דרכיכם, סלו
סלו, "בנים אתם לה' אלקיכם!" נבוא אם כן, שלב אחר שלב, נשיל
מעלינו את בגדי החולין, את בלויי הסחבות, כי אין לבוא אל המלך
בלבוש שק. בואו ונתקרב לבורא עולם, בואו ונשובה אל ארמונו של
מלך, להיות באמת נסיכים כראוי לנו, בנים אהובים אצל מלכו של
עולם. ועל הצעה שכזו, כלום אפשר לותר?! (רבי חזקיהו מישקובסקי
שליט"א, דורש טוב)

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא, כו)

הסבא ר' יו"ל מנובהרדוק שאל פעם את תלמידיו: אם יספרו לכם
שבעיר אחת יש שני אדמו"רים, אדמו"ר אחד נותן ברכות, והברכות
שלו תמיד מתקיימות במלואן, ואילו האדמו"ר השני נותן קללות, וגם
הם תמיד מתקיימות במלואן, איך לדעתכם נראית אותה עיר? כמובן
שאצל האדמו"ר שנותן ברכות תמיד יש תור... בכל העולם מגיעים
אליו בכדי לקבל את ברכתו, בכל יום יוצאים במיוחד עשרות רכבות
ומטוסים של אנשים הבאים להתברך מפי אותו אדמו"ר, ואילו
האדמו"ר המקלל כולם בורחים ממנו כמטחי קשת...

ואז פנה אליהם הסבא' ושאל: אם כן מדוע במציאות אנו רואים את
ההיפך הגמור, אנו עדים למחזה – שאצל האדמו"ר המקלל יש תור
ארוך, אלפים צובאים על שערי... ואילו אצל האדמו"ר המברך כמעט
ואין אנשים?... התלמידים לא הבינו את כוונת הסבא', והסבא'
המשיך ופירש את דבריו: הלא אנחנו יודעים שכל דברי הנביאים הם
אמת וצדק, ומה אומר הנביא?... "ברוך הגבר אשר יבטח בה'" והיה ה'
מבטחו"... זהו האדמו"ר המחלק ברכות... – הקב"ה מבטח: מי
שיאמין בי אני אדאג לצרכיו! הקב"ה מברך אותו! ומנגד האדמו"ר
הנותן קללות הם דברי הנביא "ארור הגבר אשר יבטח באדם ושם בשר
זרועו ומן ה' יסור לבו"... נו, איפה יש תור ארוך יותר? בעסקים,

ומכאן, תשובה לשאלתנו, על פי דרכו של הגאון בעל ה'כתב סופר': שכן לעתים, מוצאים אנו בעלי ממון, הפותחים את ידם דווקא ל'רחוקים' – לעניים הבאים ממקום אחר, שאינם מכירים אותם כלל, מתוך מחשבה פסולה, שיזכה לתהילה וכבוד על נדבת לבו. לעומת זאת דווקא ל'קרובים' – אם בא אליו קרוב משפחתו בבקשת צדקה וסיוע – הוא דוחה אותם בטענות סרק, ואינו עומד לימינם לסומכם, משום שסבור שאיש לא יתפעל מהושטת עזרה לבן משפחה, ובודאי לא ישבחוהו על תמיכתו באחיו. נוכח מציאות עגומה זו מזהירה התורה כל בעל ממון בישראל: 'ולא תקפון את ירך מאחריך האביון' – עליך להקפיד לפתוח את ירך לא רק לעני 'רחוק', אלא גם כלפי 'אחריך האביון' מוטל עליך להושיט יד לעזרה. אם אכן תנהג כך, תזכה לקיים מצות צדקה בשלמות... (מתוך **"ללמדך – דברים"** שיצא בימים אלו לאור מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

האם ניתן לתפוס מקום באוטובוס עבור אדם שעדיין לא עלה ולא שילם?

אמנם, אם כבר שילם עבור חברו, ושומר לו מקום כדי שיעלה, יתכן שמועיל לתפוס עבורו מקום גם על חשבון אחרים שלא ישאר להם מקום. ואף להפוסקים שאין בע"ח יכול לתפוס יותר מחובו, כאן עדיף, כיון שהוא קנה זכות של שני מקומות ורשאי לזכות בהם עבורו ועבור חברו. (הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית)

במהלך מסד בחבלי ארץ (נצח) אמה (לכד וחונק) מלדני אק (נצח) אק אפסיו אצא אופסיו. בקרית
הא מליוו אטו צאמ. שומר מאוס כו אמה מתי. צא אמה מליוו המלדני אק מלדני אצא הפנייה (מלדני סנה) מליוו
מיוק. (מלדני אק) שומר אטו אטו אמה והשומר הפני אטו מלדני. איוק ויוק מליוו הפני אטו אמה הפני מלדני
אטו אטו אמה אטו השומר והשומר אטו אמה מלדני מליוו. אטו אטו אטו?

מזל טוב

פתרונות לחידות והודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

{ אז נדברו }

פרשת ראה תשפ"ב | גליון מס': 571

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל:

a8447168@gmail.com

אחר מטתו של הכהן הגדול מרן חכם שלום כהן זיע"א...

יתומים היינו ואין אב... מרן חכם שלום כהן... הכהן הגדול מאחיו שהייתה דירתו קבועה בלשכת כהן גדול סמוך ונראה לבית מקדשנו נסתלק לבית עולמו... אפילו רוצחי הנפש בשגגה שהותר להם כעת לצאת מעיר מקלט... גם הם מוחים דמעה ואינם שמחים לשוב לשבת בארץ... כי הורם הנזר הוסרה מצנפת ובפסיתו של הכהן הגדול ערבה כל שמחה... אשר אמרנו בצלו נחיה בגוים... ישיבת פורת יוסף הממוקמת מול שריד בית מקדשנו נדמית כלשכת הגזית... וחכם שלום היה ככהן הגדול אשר נושא את כפיו ומאציל מברכותיו באהבה כלולה על כלל ישראל... והנה כעת... וידום אהרן!!! ומעת שחסרנו כל אלה אין לנו לא כהן ולא מזבח שיכפר בעדנו... אבל מיתת צדיקים שמכפרת על ישראל כקרבן... את זה שיגרנו השבוע למרומים...

בשעת חימום זו עדיין לא נמצאו המילים לנסות להקיף את גודל האבידה... לכן לבנתיים אגש מזוית ממש צדדית... ואני רוצה להקדיש כמה שורות דווקא לאשכנזים שבינינו... סו"ס בתור אשכנזי אני מרשה לעצמי לפנות לחברי האשכנזים שרוצים לאחוז בקצה חוט בגודל האבידה בהסתלקות גדול הדור של בני ספרד...

אז לצורך העניין... תרשו לי לרגע לדבר בשפה שאשכנזים מבינים... בא נוריד כפפות ונניח דברים על השלחן כמות שהם... בינינו... עד לא מכבר עויילם הישיבות ועויילם התיירה היה נחלתם הפרטית והבלעדית של הליטאים... תמיד ידענו שכן תיירה זה אחד שגדל בעויילם הישיבות... ש-מה זה עויילם הישיבות??? הישיבות "שלנו" של האשכנזים... **אז זהו!!!** שאל תשאל... אני רוצה לגלות לך סוד... בשקט בשקט... מתחת האף שלנו... צמח לו עולם ישיבות ספרדי ענק... עשרות ישיבות ספרדיות של בני תורה מופלגים ולמדנים שלמרהב האבסורד הם מסתדרים בלעדנו... הם פשוט חמקו לנו מבין האצבעות... הם הוכיחו שאפשר להיות בני **תורה** גם אם הם לא קיבלו את האישור של הבני **תייירה**... ואני יודע שיש כאלו שפשוט לא מבינים על מה אני מדבר... מה... יש כזה דבר בכלל??? מה... באמת יש היום ישיבות ספרדיות שיושבים שם מאות רבות של בני ישיבה מתמידים ולמדנים??? איפה... לא ראיתי אותם מעולם... לא שמעתי שיש כזה דבר...

אז הנה!!! זו בדיקת הנסודה!!! זה בדיוק המאפיין של בן תורה ספרדי קלאסי... וזה בדיוק מה שהנחיל מרן חכם שלום כהן זיע"א לרבבות תלמידיו... שאפשר להיות בן תורה גם בלי לעשות רעש ואפשר להיות תלמיד מובהק וכנוע למרן ראש הישיבה בלי צורך לשווק אותו ולקבל את ההסכמה של ככככל בני הגולה...

לפעמים כשיותר מידי מתעקשים להשתמש במונחים מסוג רבם של **ככככל** בני הגולה... זה נשמע כאילו שיש פה שדואג לוודא שכככל בני הגולה יתנו את אישורם שאכן זה מרן וזה ראש הישיבה ורק כשהשיווק הצליח אז גם הוא משתכנע שזה אכן כך... אז זהו שלא!!! בני תורה הספרדים הוכיחו שמרן ראש הישיבה זה משהו שיכול להגיע בשקט ובצניעות... צמח לו עולם שלם של בני תורה מובהקים לדרכו של מרן ראש הישיבה **זקוק"ל** והם עשו את זה בלעדנו... הם לא טרחו להכניס גם לאשכנזים בראש שגם הם נחשבים בני תיירה וגם להם יש מרן ראש הישיבה ענק בתורה... הוכח שאפשר לעשות זאת גם בצניעות וללא שיווק!!!

באותם שעות קשות שארואלים ומצוקים אחזו בארון הקודש... בדיוק באותה שעה עמדתי ודברתי בקעמפ של אחת הישיבות... ניגש אלי בחור נסער באמצע שאני מדבר ואמר לי: מצבו הרפואי של חכם שלום קריטי וצריך להגיד תהילים... אמרתי לו: נו... תגיד אתה... אבל הוא לא הסכים בשום פנים ואופן... אז אני ניגשתי ואמרתי פרק תהילים... אח"כ ניגש אלי אותו בחור ואמר לי: תבין... אני ספרדי!!! לכן לא היה נעים לי...

חשבתי לעצמי: ואם הייתי מדבר בישיבה ספרדית והיה צריך להתפלל על מרן ראש הישיבה... וכי היה איזה אשכנזי חושב פעמיים ומתבייש לעצור את האירוע ולבקש פרק תהילים??? זה היה מובן מאליו... מה פירוש... מרן ראש הישיבה חולה וצריך להגיד תהילים... אבל ברגע שמדובר במרן ראש הישיבה ספרדי... פה זה פחות מובן מאליו... **ולמה?? באמת למה??** לא בגלל שהספרדים נחיתים... (לא... נגמר הסיפור הזה... הם כבר הפסיקו להיות נחיתים)... **אלא מאי??** הבחור הספרדי מרגיש שמרן ראש הישיבה **שלי** חולה!!! זה עניין **שלי** זה שהוא מרן ראש הישיבה **שלי** זה לא אומר שהוא חייב להיות גם מרן ראש הישיבה של האשכנזי... אז הנה... לאשכנזים שבינינו... כעת קבלתם סוג מסוים של הגדרה מה איבדנו כאן... איבדנו את מרן ראש הישיבה שהערכה והכניעה אליו נעשתה ממקום פנימי ללא צורך באישור שלנו... ובינינו... עם יד על הלב יש לנו האשכנזים מה ללמוד מהספרדים בפרט הזה... חכם שלום כהן חנן את בני התורה הספרדים שאפשר להיות בני תורה מובהקים בלי צאקאלקה על הראש... הוא הוכיח שאת מה שיש כאלו שחושבים שאפשר להשיג ברעש... מתברר שאפשר להשיג גם בצניעות ובפשטות אופיינית... ומעתה: אם עד עכשיו לא מספיק היכרת ולא מספיק ידעת שהיה כאן מרן ראש הישיבה חכם שלום כהן זקוק"ל שהנהיג רבבות בני תורה ספרדים... אז אתה צריך כעת לספוד ולבכות!!! על מיי? על חכם שלום כהן? נו... מה אפשר לעשות שלא זכית להכיר... אבל על מה כן תבכה?? תבכה על שהיה כאן בינינו מרן ראש הישיבה לרבבות תלמידים נאמנים שהוכיח לנו שכזה דבר גדול יכול להתרחש לצידך... אפילו בלי שתשים לב!!! על זה נבכה... ועל זה יש הרבה מה לבכות... כי מי יתן לנו תמורתו... מי יודע אם עוד תהיה לנו הזדמנות להיווכח שאפשר להתאבק בצלו של נשיא מועצת חכמי התורה בלי צורך בשיווק!!! עכשיו: שלא תבין לא נכון... השיווק של גדולי הדור חשוב לנו... הכבוד וההילה והעסק שאנחנו עושים סביב גדול הדור זה חלק מכבוד התורה ואנחנו זקוקים לחיצוניות הזו (ולו בשביל הנוער שלנו שצריך לראות מעמד של כבוד התורה...) אבל באותה מידה לזכור ולא להתבלבל שאני לא בהכרח צריך את החותמת השיווקית שתאשר לי שאכן הוא רבן של **ככככל** בני הגולה ורק אז אני צריך לקבל ממנו... לא!!! אני לא זקוק לוודא שאכן כולם מכירים את הרב שלי ומכירים בו כמרן ראש הישיבה... זה בסדר... אני מסתדר לבד!!! ואכן בשבוע זה איבדנו את מרן ראש הישיבה שהיה אמנם רבם של כל בני הגולה... אבל של כל אחד בפני עצמו... אוי... מי יתן לנו תמורתו...

עוד ישימו לילות כימים על משים לילות כימים... ויתן ה' שיהיה הסתלקותם של צדיקים כפרה על כלל ישראל... סעו המה למנוחות עזבו אותנו לאנחות... שבנו אליך בבושת פנים לשחור קל בעת צרותנו...

אחרי דפ"ק י"ש תשפ"ב, א"פ
"לשם שיש שם קול"

079-5319191

נודה להשתתפותכם

בהוצאות הגדולות!!!

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא

(ע"ר)

ניתן לקבל קבלה מוכרת

להחזר מס (סעיף 46)

באשראי: "נדרים פלוס"

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15

חיפה

למענה אנושי:

052-7683095

ש.י. • לא ישי!!!

ברוכים הבאים לדור ה"גם"

וגם... ו... וגם...

אני מקבל טלפון מחבר בבין הזמנים... הההלו... אני פה בצפון. אני מחפש מסלול עסיסי... שמצד אחד הוא יהיה מסלול רטוב למטיבי לכת... אבל שיהיה גם מתאים לעגלות ולמשפחות... ו... ושיהיה גם קרוב לכביש אבל שלא יראו אותו... שיהיה פסטורלי...

אני מחפש לטייל במקום שקט... "לא רוצה לראות חרדים מול העיניים..." (כ"ש לא חילונים) אבל שיהיה שם שטיבלאן ומקווה וטש'לונט.

אני מחפש בבין הזמנים להחליף דירה שיש בה נוף פנורמי לים... אבל שזה יהיה גם קומה ראשונה... לא רביעית...

אני רוצה שהילד שלי ילמד בחידר הכי הכי טוב... אבל "שלא יחפרו..." שלא יתערבו לי בחיים ויגידו לי מה לעשות... (איך בדיוק תרצה שהחידר יהיה טוב אם לא "יחפרו" למי שצריך לחפור...)

אני רוצה לגור במרכז הארץ... במקומות המבוקשים ביותר. איפה שכולם רוצים לגור... אבל שיהיו מחירים זולים כמו בפריפריה...

אני מחפש את הפרופסור הכי גדול... אבל שיהיה פנוי... שאף אחד לא יחכה אצלו בתור...

אני משתוקק להשכים כל יום לסליחות... אבל שלא יהיה מוקדם מידי... ושלא אצטרך לצאת בבית... משהו כזה אחרי צהריים...

אני רוצה לצמוח גדול בתורה ותלמיד חכם מובהק... אבל שזה לא יהיה כ"כ קשה... שזה ילך בקלות...

אני רוצה לעשות חתונה מפוארת שכולם יעשו פשששש... אבל שלא יהיה עין הרע... שכככולם יפרגנו...

אני רוצה חתן פגז. מיישיבה הכי חשובה ונוצצת. אבל שלא יהיה חלילה בעל גאווה. אני רוצה חתן שפיץ אבל שלא יהיה דוקר!

בקיצור: ברוכים הבאים לדור ה-גם וגם!!! לא מוכנים לוותר על שום דבר!!! רוצים לרקוד על כל העולמות ביחד...

שאיפתה של בת סמינר: אני רוצה בחור בן עליה שכל השאיפות שלו זה רק רוחניות... אבל שידע לעשות חיים ולצאת לחו"ל... שיהיה בן עליה אמיתי!! שהראש שלו יהיה מונח רק בלימוד אבל ראש פתוח.../שיבין במותגים... ושילך איתי לקניות ב... במקומות ה"מקובלים..."

אני רוצה בית שמור על טהרת הקודש... אבל שיהיה לי גם אפשרות גלישה באינטרנט חסום... שיהיה לי שם את כל מה שאני צריך... אבל שחלילה לא יקפוץ לי שם שום תוכן לא ראוי...

מה שבטוח: ברוכים הבאים לדור הגם וגם!!! כן... אנחנו צריכים להפנים שאנחנו נמצאים עמוק בתוך תפיסת עולם של הגם וגם!!!! אנחנו מתעקשים בקנאות לקבל את ההכי טוב והכי מושלם... אבל אנחנו לא מוכנים לוותר בשביל זה על כלום!!!! אנחנו לא ערוכים לוותר על משהו אחד בשביל להרויח את הדבר השני... התרגלנו שבכל דבר ובכל נושא אפשר גם וגם...

עכשיו: סתם ככה: במאמר המוסגר: מאיפה זה באמת נובע?? מאיפה מגיעות העיניים הגדולות האלו שרוצות הכל בכל מכל?? פשוט מאוד: זה נובע כתוצאה מהאפשרויות הבלתי מוגבלות של דור 2022 שבכל ההולך ילך שלו מאפשר את הגם וגם...

אם תשים לב: כל שני מכשירים שיצאו משתי פירמות שונות... הרי בהרצה הראשונה שלהם... למכשיר הראשון היה נניח את המעלה שהוא יותר מהיר... ולשני היה את המעלה השניה שהבטריה שלו יותר טובה (לצורך העניין) וכעת היית צריך לבחור בין שתי המעלות מה יותר חשוב לך... והנה לא חלפו כמה חודשים... וכצפוי יצא מכשיר שלישי... שמה הבטריה שלו??? שיש בו גם את זה וגם את זה... גם מהיר וגם בטריה...

וככה זה בכל דבר... כל שני תוספי תזונה שפעם באחד היה ברזל ובשני היה אבץ... לא ארכו הימים והגיע תוסף תזונה שלישי שיש בו גם אבץ וגם ויטמין סי וגם ברזל... אם פעם היה נגן בכיס אחד ופלאפון בכיס השני... מאוד מהר הגיע מכשיר שיש בו את שניהם ביחד... ואם אפשר שיהיה גם מצלמה אז ברוך הבא... וככה אם תשים לב השוק כל הזמן דוהר קדימה בכיוון הזה... אתה מוזמן להסתכל בכככל סוגי הפרסומות ללא יוצא מן הכלל... כל וכל שבא להציע משהו חדש... הוא שם עיקר הדגש על הגם וגם!!! אצלי תשיגו גם וגם... את ההישג שפעם הייתם צריכים להשיג בשתי פעימות הרי אצלי תשיגו בפעימה אחת... דוק ותשכח בכל הפרסומות וכמובן גם בקופות הצדקה והישועות...

כן!!! כל זמן שמדובר בשפת שוק זה הכי נורמלי וטבעי... כי זו השפה של השוק!!! בשוק השפה הכי חזקה זה שאצלי אתה תקבל גם וגם... **דא עקא!!!!** שמבלי לשים לב העתקנו את השפה של השוק לתוך החיים שלנו... ואוי אוי אוי... בחיים עצמם זה לא כ"כ כ"כ עובד ככה... בחיים עצמם יש הרבה תחומים שאתה נצמד לקיר ואתה נאלץ לעמוד בפרשת דרכים ולקבל החלטה או זה-- או זה... בחיים צריך נכונות גם לוותר!!! ואם החלטתי שאני הולך על איקס... אני צריך לוותר על משהו אחר... ואת זה צריך להפנים... וקשה!! קששששה לנו להפנים את זה...

אם תשים לב: עיקר הקושי שלנו מול הניסיון של הטכנולוגיה זה הקושי **להשלים עם וי ת ו ר !!!** אנחנו מתקשים לעכל את העובדה שבשביל לזכות לבית נקי ושמור ובשביל לזכות לגדל דור של זרע ברך ה'... בשביל זה אני צריך נכונות והסכמה פנימית **לויותרים!!!** ובשביל זה צריך להגיע עם נשימה עמוקה הזו... דא עקא שבדרך כלל אנחנו לא כ"כ ערוכים לנשימה העמוקה הזו... ולכן כל פעם שאנחנו פוגשים ויתור בשביל הרוחניות שלנו זה בא אלינו בהפתעה גמורה... אנחנו מרגישים כמו בתאונת דרכים... אה... אני המום: מה קרה פתאום??? למה??? למה חוסמים לי?? למה עושים לי?? סליחה אדוני... מה... אתה חושב שלגדל בית שמור ונקי בדורנו זה משהו שהולך ברגל?? מה... אתה באמת חושב שלשרוד את המבול זה לא כרוך בויתורים?? מה אתה בהלם? מה... אתה גם רוצה להשיג את הפרופסור הכי גדול. וגם שהוא יהיה משועמם והוא יענה לך תוך רגע??

ה"גם וגם" **האחרון** שהיה לו מזל והלך לו... זה היה לא פחות ולא יותר **"וגם"** חרבונו זכור לטוב... הוא היחיד שהיה לו מזל (של דגים) והוא הצליח עם ה"גם וגם וגם" שלו... אבל עם כל הכבוד לחרבונא שהוא אמנם זכור לטוב... אבל עדיין אני לא מכיר יהודי אחד שקרא לילד שלו חרבונו!!! (את השמות מרדכי ואסתר אני מכיר לאללים... אבל חרבונו לא ידוע לי...) באמת למה??? למה אף אחד עדיין לא קרא לבן שלו חרבונו?? הרי קיי"ל שגם!!! גם חרבונו זכור לטוב??

כי חרבונו היה **גם וגם!!!** הוא היה גם בצד של המן וגם בצד של מרדכי... הוא רצה לרקוד על כל החתונות... בהתחלה הוא התחנף לכבוד עשרו ורוב בניו של המן... אבל ברגע שראה כי כלתה אליו הרעה מאת המלך אז הוא עשה פרסה פתאומית והתחיל ללטוש עיניים על האיש יהודי מרדכי... אז נכון שבסוף חרבונו התברר כאחד השליחים הטובים... אבל למעשה... "יודעי דבר" יודעים שזה בכלל לא היה הוא... זה היה אליהו הנביא שהתחפש לחרבונו... לכן חרבונו הוא לא מודל לחיקוי לאף אחד... אדרבה "גם וגם" זה מתכון בדוק לכלום אחד גדול...

ביודעי ומכירי: יש הרבה הרבה אנשים שמסיימים בימים אלו את בין הזמנים בתחושת אכזבה אחת גדולה... ולמה?? כי הם רצו גם וגם וגם כפי שהזכרתי... ולא צריך להיות נביא בשביל לדעת שבדרך כלל הם לא קיבלו גם וגם וגם... אם הם רצו להיות ברכבילית של חיפה... אז הם נאלצו לחכות בשביל התענוג הזה שלוש וחצי שעות... ואם למחרת הם חיפשו אתר שקט ונידח שיהיה שם שקט... מתברר שזה היה מקום באמת משעמם בהחלט... (ולכן אף אחד לא הגיע לשם) ואם למחרת הם רצו ללכת למקום כן מעניין... אז הוא היה מופוצץ באנשים (מעניין למה) וכשהיה להם דרישות לקמפוס מפואר הם היו מאוכזבים מהמחיר היקר, וכשהם החליטו ללכת על מקום זול הם התאכזבו מהרמה... וזה בהחלט אכזבה עמוקה!! רציתי שגם יהיה זול... וגם יהיה נגיש... וגם יהיה מעניין... וגם יהיה שקט...

עד עכשיו שאפתי לשלימות... ופתאום אומרים לי שבשביל זה חייבים לוותר... והרי קשה לי לוותר... אז מה... אז במילים אחרות אתה רוצה להגיד לי לרדת מהשאיפות??? להפסיק לשאוף כי אני לא מוכן לוותר???

לא!!! בא נגיד שלא... אל תרד מהשאיפות... אלא **תוסיף** בשאיפות...

לדוגמא: אם אנחנו שואפים לבעל כמו רבי עקיבא!!! להוסיף עוד שאיפה אחת... אני גם שואפת להיות מסתפקת במועט כמו רחל אשת רבי עקיבא!!! כי לשאוף גם לבעל כמו ר' עקיבא ומצד שני להתעקש להיצמד לארמון של כלבא שבוע... זה לא ריאלי... זה סתם ניתוק... אי אפשר להצמיח את רבי עקיבא בלי נכונות מינימלית של הסתפקות במועט... (והייתי מוסיף בהירות גדולה שבדורנו... יתכן שמי שמייחלת להינשא למי שעתידי לצמוח רבי עקיבא... יתכן שנדרש ממנה גם לוותר ולהקריב על הברק החיצוני (ולו בתקופה הראשונה) כי מי שרוצה גם להינשא לבעל כמו ר' ע... וגם שכולם יגידו פשששש... איזה שפיץ... איזה פגז... צר לי... לזכות בבעל כמו רבי עקיבא זה זכות מידי גדולה בשביל שיהיה אפשר לערב שם גם וגם!!!! בדורנו בחור שיש סביבו יותר מידי הילה חיצונית... קצת קשה להאמין שעליו נאמר שהוא "צניע ומעיל"!!! מה שבטוח... קשה לומר על מי שהתחתנה איתו שזה מה שהיא ראתה אצלו... בדורנו בחור שהשווער שלו כבר בחתונה נאלץ לתת עליו חצי הונג... קשה להאמין שאותו בחור הולך לצמוח ר"ע... אני כבר הרבה יותר נותן אימון בבחור שהתחיל את החיים ב"מרתף של תבן"... הוא הרבה יותר מזכיר לי את עקיבא ורחל... יום יבא והשווער שלו יתן לו חצי הונג... אבל לכה"פ בהתחלה ידרש כאן "הרבה צער נצטערה עמי בתורה..." אתה מבין לבד שרחל אשת ר"ע היא היתה החריגה בכל קנה מידה... היא היתה החריגה שאבא שלה לא שילם כלום!!! והיא גם החריגה שבעלה צמח וגדל לרבי עקיבא ובסוף כלבא שבוע נתן לו מחצית מהונג... בדורנו אם אתה מחפש להשתתף בחתונה של זוג שמקים כעת בית שיש סיכוי שיומם אתה תוכל להגיד שזכית להיות בחתונה של ר"ע ורחל... אם אתה מחפש כזה זוג... אל תחפש אותם בחתונות הפאר של הסיידור המלא ושל הפשש פשש פשש... תחפש אותם שם בצידי האולמות... בשקט ובצניעות... בחור שעמל בתורה בלי רעש וצלצולים... ואיפה שהחיצוניות לא גנבה את הבמה... שם!!! שם יש סיכוי שהולך להיבנות בית גדול גדול לה' ולתורתו!!! בית שנבנה על נכונות של התמסרות ונתינת... שם מחכים ההפתעות...

אלו שרוצים גם וגם... אלו שאתה רואה אצלם גם בית של תורה וגם עוד דברים מושכי עין אחרים... אל תתלהב במיוחד... ההתלהבות מוקדמת...

חודש אלול בפתח... ואנחנו נוחתים לחודש אלול מתוך כל הסהרוריות של הנופש של בין הזמנים אב... וכאן המקום שלנו להתעשת ולקבל החלטה:

לך אמר לבי בקשו פניי--- את פניך ה' אבקש!!!! אני רוצה שלימות בעבודת ה'... אמנם אבא שבשמים... אני עדיין לא בשל להקריב ולוותר על החומריות שלי... אבל אנא... אני לפחות שואף לזה... אני שואף להשיל מעלי את השעיר לעזאזל... אנא... שבענו מטובך!!! תמלא אותי מטובך... תמלא אותי ברוחניות... שאני לא אצטרך לחפש את עצמי במחוזות נוספים... שאת כל העושר הפנימי שלי אמלא משבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו... **שהחיינו וקיימנו ראש חודש אלול...**

גמורים שהולכים עם הרשעות שלהם עד הסוף... ואילו שמונים אחוז מכלל האוכלוסיה זה הגם וגם!!! הגם וגם הזה מאפשר לשבט דן להיות ה"מאסף לכל המחנות" זה שבט דן הוא מאסף לכל המחנות ומכיל כל אחד עם משוגותיו זה מה שעושה אותו השבט הכי גדול... גוש דן!!!

אז למעשה מה אני רוצה?? מה אני בא בטענות למי שרוצה להיות גם וגם... הרי כל יהודי קלאסי וממוצע שנכתב בספרם של בינוניים... זה אומר שהוא חי במהלך של גם וגם???

אז זהו שלא!!!! לא הבנת... אני לא מדבר על זה... אני לא מדבר על **הבינוני** הקלאסי... אני לא מדבר על הבן התם והשאינו יודע לשאול שנכתב בספרם של בינוניים... זה בסדר גמור... כולנו בחזקת בינוניים...

לא!!! אני מדבר פה על אנשים **עם שאיפות ומעוף!!!!** מדובר פה באנשים שלא מוכנים להתפשר על משהו כזה בערך... חצי חצי כזה... מיודעו מתעקש שהכל יהיה מושלם... אבל לא סתם מושלם אלא- גם וגם!!! שתיבין: אותו אחד שהתקשר אלי ורצה מסלול גם רטוב... גם למטיבי לכת... גם מתאים למשפחות וגם נגיש... הוא לא מהסוג הבינוני... ממש לא!!! היית צריך לשמוע אותו... הוא רצה ללכת על הטופ שבטופ!!! הוא רוצה את שיא המושלם... אבל גם וגם!!! שגם זה יהיה מושלם וגם זה יהיה מושלם... וזה!!! זה בלתי אפשרי...

זה הטרנד החדש שיש היום... מגיעה בת סמינר ובעיניים בורקות היא רוצה להקים בית של תורה... בעל ששקוע בלימוד... היא לא מוכנה להתפשר... היא רוצה את שיא הרוממות!!! אבל תוך כדי דיבור היא רוצה חיי נהנתנות וחול' והנאות ובייליים... וגם את זה עד הסוף!!!!

היא רוצה שלימות גם ברוחניות וגם בגשמיות!!! וזה צריך לדעת ש... שזה לא שייך... שתיבין: אם תגיע בת סמינר כנועה ותגיד בראש מורכב מצטערת... אני לא מושלמת... אני חושבת שאני לא ראויה להיות אשת בן תורה... מה אעשה שיש לי משיכה לנהנתנות... אין בעיה... היהדות מכילה בינוניות!!! יש ביהדות מקום ליהודי הבינוני... זה בסדר גמור!!!

הבעיה מתחילה ממי שלא מוכן לפשרות... הוא רוצה גם להיות אברך כולל רציני וגם להיות ברמת חיים של קרייריסט... זה לא הולך ביחד...

הההלל... אל תעשו שקר בעצמכם... אי אפשר לצפות לשלימות של גם וגם... בא נגיד שאפשר חצי חצי... אבל שלם ושלם אי אפשר... אם אתה רוצה שלימות בחומריות אתה צריך לוותר על שלימות רוחנית... ואם אתה רוצה שלימות רוחנית זה כרוך בויתור על שלימות חומרנית... שתיבין: יש הרבה מאוד אנשים שלא עשו מעשה זמרי וממילא הם גם לא מבקשים שכר כפנחס... זה בסדר גמור... איפה מתחילה הבעיה?? בעושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס!!! הוא לא מתפשר על פחות ממעשה זמרי ומאידך הוא גם לא מתפשר על שכר פחות מפנחס... זה לא!!! זה לא הגון... זה לא נכון...

אז מה כן??? תכל'ס... וכי אתם רוצים להוריד את השאיפות שלנו??

שגם יהיה נוף פנורמי וגם יהיה קומה ראשונה שלא נצטרך לטפס מדרגות... וברוך קודשי אני יודע שמי שרצה **גם וגם** נאלץ לסיים את בין הזמנים באכזבה עמוקה ובינוני... כולנו איכשהו מוצאים את עצמנו במקום הזה... פחות או יותר...

ואם אכן ככה... אז בא... בא נתאם כעת ציפיות... בדיוק בשביל זה חודש אלול כעת לפנינו!!!! ומעכשיו יש לנו ארבעים יום לגבש החלטה **לקראת!!!** לקראת היום הקדוש ביותר שנקרא יום כיפור...

שאל מה קורה?? שאז מגיע הרגע הגדול שהכהן גדול עומד מול שני השעירים ששניהם שוים במראה ובקומה ובדמים... אחד לה' ואחד לעזאזל... **וצריך לבחור ביניהם!!!** אין אפשרות לבחור גם וגם...

רגע... בעצם למה לא??? אולי גם וגם? גם השעיר לה' וגם השעיר לעזאזל... ששניהם יהיו טעונים הזאה על בין הבדים ועל הפרוכת ועל מזבח הזהב?? לא!!! **אין גם וגם...** רק השעיר לה' יזכה להיכנס לפני ולפנים... ואילו השעיר לעזאזל? הוא יזכה במקום זה לטיול... מה?? טיול?? למה רק הוא?? אולי גם וגם... גם השעיר לה' וגם השעיר לעזאזל... ששניהם יקבלו אישור לצאת לטיול במדבר יהודה בסוף זמן אלול??? לא!!! אין גם וגם!!! השעיר לה' יכנס לפני ולפנים ורק הוא... ואילו השעיר לעזאזל ילך לעזאזל ורק הוא ילך לשם... אין גם וגם!!!

וכעת יש לך ארבעים יום לקבל החלטה במי אתה בוחר... האם בשעיר לה' ולוותר על השעיר לעזאזל... או לוותר על השעיר לה'...

ואת המסר הזה אנחנו צריכים להתחיל לטפח וללהפנים כבר בתחילת חודש אלול... כדי שעד יום כיפור זה יכנס לראש... שנפנים שאין דברי תורה מתקיימים במי שמרפה עצמו עליהם... נכון... ה' מפנק... בסופו של דבר אחרי יום כיפור פתאום יש הפתעות... פתאום ה' קורא לנו לצימר על חשבוננו... צילא דמהימנותא זה צימר משולחן גבוה... פתאום מתברר שהעשר סוכות מירושלים ועד הצוק משמשים לא רק את השעיר לעזאזל אלא גם את אלו שהתכפרו בשעיר לה'... כן... ה' מזמין אותנו לשמחת בית השואבה... הופעה על חשבוננו... אבל אנחנו מצידנו ביום כיפור התנתקנו לגמרי... הבענו נכונות ללכת על עבודת ה' לא בדרך של גם וגם אלא עד הסוף... וחייבים לגשת ככה ורק ככה זה קורה!!!!

זה אחד ההבדלים המהותיים בין הדורות הקודמים לדור שלנו...

הנכונות לוותר!!! הנכונות ללכת בדרך ה' גם במחיר של ויתורים!! וכל זמן שאנחנו מתעקשים לרקוד על שתי החתונות ולרצות גם וגם... גם לבנות בית של תורה מרומם וגם לחיות חיי נהנתנות זה לא הולך...

עד כאן ברור?? הופנס המסר?? שאי אפשר גם וגם??

אבל!!! בא נהיה כנים... סו"ס ה"גם וגם" הזה הוא למעשה עוגן ההצלה שלנו... שהרי סו"ס יש מאוד קצת צדיקים גמורים שהולכים עם עבודת ה' עד הסוף ובאותה מידה יש גם מאוד קצת רשעים

כח היחיד הנלמד מעיר הנידחת...

מעשה שהיה בעיר גדולה... באו כמה רשעים והסיתו והדחיקו יושבי העיר לעבוד ע"ז... ואכן כל אנשי העיר מקטנים ועד גדולם השליכו את ה' מאחרי גיוסם והלכו לעשות את העבירה החמורה שבתורה... השתחוו וזבחו לעבודה זרה... והנה הגיע יום פקודה ודרשו וחקרו היטב והתברר שאכן נעשתה הנבלה הזאת בישראל כל העיר נתחייבה מיתת סייף למקום!!!! יקוב הדין את ההר: צריך כעת להכחיד עיר שלימה!!!! אנשים ונשים זקנים וטף... כמה שזה כואב... זו דינה של עיר הנידחת!!! אין אף אחד שיכול להציל אותה מדין קשה זהה!!!!

והנה... לפתע פתאום: מהפך!!!! בבית אחת נקרע גזר הדין!!! העיר בבית אחת נפטרה מגזר הדין... וכל תושבי העיר קיבלו את חייהם במתנה... מה קרה?? מי הוא זה שפטר את העיר מעונש נורא שכזה???

אל תשאל... אי שם... בקצה העיר... באחת היחידות של ה-30 מ"ר בפאתי העיר... בכניסה השלישית... בקומה הרביעית מצד שמאל... יש שם איזה משפחה פשוטה שמעולם לא ידענו על קיומה ש... ש... שנמצא אצלם בדלת לא פחות ולא יותר מ 20 ז' ה!!!!

ככה?? מוזרה אחת פוטרת עיר שלימה!!!!!! ו... ולמה היא באמת פוטרת? כי מוזרה אחת בלבד!!!! יש בה כח זכות להחיות עיר שלימה!!!!

וזו הסיבה שעיר הנידחת זו אחת משלושת הפרשיות שעליהם נאמר: "לא היה ולא עתיד להיות" ולמה נכתבה?? דרוש וקבל שכר... למה לא יכול להיות?? כי תמיד... בכל עיר... ולו החוטאת ביותר... תמיד ימצא אותו יחיד שיש לו איזה מוזרה בבית שהיא בטח תציל את כל העיר... לכן תכל'ס... מעולם לא קרה בפועל עיר הנידחת... דא עקא, שאמנם הודות לאותו יחיד עיר הנידחת באמת לא היתה ולא עתידה להיות, אבל למרבה האבסורד אותו יחיד מתעקש שלא להכיר בכוחו... הוא ממשיך להרגיש לא שווה... ממשיך לא להאמין שבכוח תורתו ועבודת ה' שלו להציל את כל העיר...

ולכן בכל זאת נכתבה פרשת עיר הנידחת... אם לא בשביל שננהג כך למעשה... אבל לכל הפחות שאותו אחד שנאלץ לעמוד להיוותר לבדו ולעמוד יחיד... שיזכור וישנן לעצמו אל תזלזל במצוה... אל תזלזל בכח של יחיד... גם אם אתה לבד... אי שם מוקף בכל מיני אנשים שלא יודעים להעריך מה אתה עושה... אבל זכור גם תזכור שכח של מצוה אחת יכולה להציל עיר שלימה... ואם מצוה אחת יש לה כח להחיות עיר שלימה... אז כ"ש וכ"ש שיש לה כח להחיות אותך בעצמך... אז גם אם היה מה שהיה בחודש אב... אל תחוש... אפילו התחזקות במצוה אחת יש לה לבדה כח להוות קרש מקפצה שתחזיר אותך לפסים לקראת חודש אלול הקרב ובא... בהצלחה!!!! ועוד מילה אחת אחרונה: גם אם יש כמה רשעים בודדים להסית ולהדיח ולהחריב עיר שלימה... מספיק צדיק אחד בסדום שיציל אותה מן ההפיכה... תאמין בכח היחיד שבך...

התעוררתי להרגש מעניין: מאז שהתחתנתי הסתפקתי לעבור פעמיים דירה!!! ושמתי לב למין תחושה מעניינת... שבאותם פעמיים שעברתי דירה... אחרי שסו"ס עברתי והתאקלמתי במקום החדש ואני ב"ה מרוצה ושמוח במקום החדש... מטבע הדברים יום אחד יצא לי לעבור ליד הבית הישן שהייתי גר בו... ואז כצפוי... אני פוגש שם את הדמויות המוכרות עם הפוזות הקבועות... הנה זה עם המיצובושי... הוא עדיין מוציא את הדברים מהאוטו ומסדר אותם בחזרה... והנה הזקן שיושב שם בספסל ומאכיל את החתולים... והנה ר' יענקל חוזר מהעבודה כמו כל יום בשעה ארבע... ואז מגיעה מין תחושה כזו של חצי חמלה כזה... מסכנים... הם עדיין נשארו תקועים פה בבוועה הזו... אני כבר המשכתי הלאה והם נשארו פה עם אותם פוזות... אותם הרגלים... חושבים שהעולם מתחיל ונגמר ברחוב הזה... **האם התחושות האלו מוכרות לך**

במקרה???

אני חושב שכל אחד שעשה איזשהו צעד בחיים מרגיש את זה... אם זה בחור שפעם למד בישיבה אחת ואח"כ הוא החליט להמשיך הלאה ולעבור לישיבה אחרת... (או שהוא עלה לישיבה גדולה) ואז כשהוא חוזר לביקור בישיבה הקודמת ורואה את אותם פרצופים עם אותם דפוסים התנהגות... הוא קצת... קצת בז להם... אוה... נשאתם פה?? תקועים באותו מקום?? ההלו... תמשיכו... יש עולם מחוץ לקופסא הזו... אני המשכתי הלאה...

אגב: למה אני נזכר בזה עכשיו?? כי אני גר בחיפה... ומידי שנה בחודש אב מגיעים לחיפה קייטנים וחלק מהם אנשים קבועים ומוכרים שמגיעים מידי שנה לחיפה... ניסיתי להיכנס לראש שלהם מה הם חושבים עלי... אני המקומי... שהם כבר הספיקו להכיר אותי בתור עוד איזה עמוד החשמל שתקוע בחיפה... חשבתי לעצמי בנחיתות... בטח הוא חושב עלי... אה... הנה שוב פעם הצפוני הזה עם הטישו... כן... כבר שנה שעברה ראיתי אותו יושב שם מקדימה עם הסידור הכחול ועם הטישו... והוא עדיין נשאר שם תקוע באותו מקום!!!! אני משנה שעברה ועד עכשיו הספקתי לחזור לירושלים... לעשות שיפוץ... לבנות יחידה... וגם להשכיר אותה ואילו הוא נשאר שם באותו מקום עם הטישו... האם האם חושבים עלי ככה?? אני לא יודע... אבל מה שבטוח... אני ככה חושב כשאני מגיע לצפת...

עכשיו: האם המחשבה הזו נכונה?? האם הזלזול הזה נכון??

לא!!!! ולמה לא??? כי יש לי הוכחה הכי פשוטה שלא!!!! תנחש מהי ההוכחה???

כי עכשיו!! איפה שאני מתגורר כעת... האם אני מסוגל להפנים שגם כעת אני נמצא בתוך בועה?? הרי אם בעוד עשר שנים אם אני שוב אשתדרג ואעבור דירה... כשאני אחזור לכאן לקחת מכתבים אני שוב אסתכל על המקום הזה שהייתי חי בתוך בועה?? נכון?? אז האם אני מסוגל **כבר עכשיו** להפנים שגם עכשיו... כשאני עדיין גר פה... אני חי בתוך בועה?? **לא!!! אם תשים לב לא!!!!**

רק במבט לאחור אנחנו יודעים להסתכל בשיויון נפש ובזלזול על העבר ולהבין שאז!!! אז הייתי בתוך בועה ואילו עכשיו יש לי ראש גדול... כשהייתי בישיבה גדולה ובאתי לבקר בישיבה קטנה ידעתי לומר שבישיבה קטנה חיים בתוך בועה... כשהתחתנתי ידעתי להצביע על חיי הישיבה גדולה שזה לחיות בתוך בועה וכן הלאה וכן הלאה... אבל עכשיו?? עכשיו משום מה אני חי את החיים האמיתיים... עד... עד שכמוכן עברתי דירה... ואז הבנתי שעד כה הייתי בבוועה... אני תמיד נזכר להבין את זה רק ברגע שאחרי... אז תחשוב שיום אחד... בעוד 240 שנה אנחנו נמצא את עצמנו שם למעלה... ושם אנחנו בטוח בטוח נסתכל על כל רגע בחיים שלנו איך שהם היו "כצל עובר כרוח נושבת וכאבק פורח וכחלום יעוף..." ורק!!!! רק ואתה הוא מלך קל חי וקיים!!! נו... אז האם אני מוכן קצת ללמוד לקח מהעבר העשיר שכבר הספקתי לצבור ולהבין שגם עכשיו אני חי בתוך בועה... ו... ודי לקחת ללב... די לעשות עסק מכל שטות... די להיכנס לזוטות... שאבין שאני אורח כאן ולהשקיע רק ב"ואתה הוא מלך קל חי וקיים"!!!!

הוי... כמה שעות שרפתי בישיבה על נייעס פנימי... בויכוחים הפנימיים בין הקיבוץ לבני השיעורים... ומי הבחור מספר אחד בישיבה ומי מספר 14... הוי כמה חבל ששרפתי על זה זמן... הרי שבוע לפני החתונה נפל לי הפלאפון למים ונמחקו לי כל האנשי קשר ומאז איבדתי קשר עין עם כל החברים מהעבר... (ואגב: יום אחד כולם נמחקים האנשי קשר מהעבר... אם זה בגלל שהפלאפון נפל למים או בגלל שאתה בעצמך נזרקת למים של החיים השוטפים) אבל!! באותה מידה ישנם דברים שאני כ"כ שמח שעשיתי בישיבה... כל מסכת נוספת שרכשתי... כל שעה נוספת שניצלתי... כמה היה כדאי... איזה נכסים נצחיים זכיתי לקנות מזה... וכל מה שנותר לי כעת זה לעשות את ההיקש ולהבין שאת אותם תחושות אני נרגיש בייחס לעכשיו!!!! בייחס לכל מיני דברים שכיום אנחנו עושים מהם עסק... ויום יבא ונאכל את הלב... חבל על כל דקה שלקחתי ללב... חבל על כל דקה שבזבזתי על "יום קטנות..." כדברי חז"ל: "מי בז ליום קטנות..." מי גרם להם לתלמידי חכמים שיתבזזו שולחנם לעתיד לבא?? קטנות שהיה בהם... על שהם עשו עסק מדקדוקי עניות... שהם לקחו ללב עוד מאה שקל יותר או פחות במחירי הרב קו או החד פעמי... שבמוקדם או במאוחר אתה מבין שהרבש"ע סידר אותך בכל מצב ואילו את השעות שבזבזנו בגלל זה... הרי את זה לא ניתן להשיב... נפנים שאנחנו כעת בבוועה... והחכמה הגדולה היא להוציא את הראש מהבוועה תוך כדי שאתה נמצא בתוך הבועה בעצמה...

חיים של אמונה

עד השקל האחרון

ימי בין הזמנים הם המבחן האמיתי של בני התורה עם בורא עולם. שאר ימות השנה אלו ימים שאנו רגילים להמצא ספונים בד' אמות של הלכה, השומרים עלינו מכל הזוהמה שבחוץ, בעוד ימי בין הזמנים, מלאי נסיונות ומכשולות, בדיוק לכן אנו מצווים להראות את אהבתנו להקב"ה ודווקא בימים הללו להקפיד על קלה כבחמורה. וכלל הוא בידך: לברוח כמו מאש ממקום שיש ספקות, כי אלו ימים שנועדו למלא לנו את המצברים לקראת זמן אלול, להתעלות במעלות התורה והיראה ולא חלילה לאבד את ההשגות אליהן הגענו לפני בין הזמנים.

ברצוני להביא בפניכם סיפור מיוחד אשר פתח בפני צוהר חדש לימי בין הזמנים, מחד עד כמה ימי אלה מלאי ניסיונות, ומאידך, לכמה סיעתא דישימא זוכה מי שמראה את אהבתו לקודשא בריך הוא ועומד בהן.

יש בשכונה הסמוכה אלי משפחה ברוכת ילדים בשם אלמליח. משפחה זו נוהגת להתייעץ איתי לעיתים תכופות ומעשים שבכל יום הן בהלכה והן בהשקפה. זו משפחה שאין להם את האמצעים הכספיים כדי לצאת לנופש, אבל לאחר שנה של חיסכון החליטו ההורים להוציא את הילדים לנופש בעיר ערד. הנופש עלה 16,000 שקל לכלל הילדים, בבית מלון מול ים המלח, עם פעילויות וכל מה שצריכה משפחה ברוכת ילדים.

עד כאן הכל טוב ויפה. אבל כשהם הגיעו לערד הם גילו דברים אחרים והפוכים לגמרי.

הכשרות שאפה לאפס, חוסר הצניעות במקום עבר כל גבול ולא היה שום סיכוי שהם ישארו אפילו רגע אחד. הם לא יוותרו על חינוך ילדיהם הקדושים בעד שום הון שבעולם.

אב המשפחה הרים אלי טלפון: "הרב זאיד, אני נמצא במלון וניצב בפני בעיות פלוניות, מה עושים?". בלי להמתין רגע זעקתי לעברו שיברח מהמקום ושחינוך הילדים שווה יותר מכל. הוא שמע את דברי ועשה בשמחה את שהוריתי. בסיום השיחה הוספתי לו שלא יעשה את זה בצער, אלא שישמח ולא יתבייש לרקוד למרות הקושי שבדבר. ואכן, זה מה שהוא עשה. באותו רגע הוא יצא עם המשפחה לרכב שחנה בחוץ, ויחד עם ילדיו פצח בריקוד סוחף לכבוד ה' יתברך. כך רקדו בני המשפחה במשך דקות ארוכות.

באותו זמן הייתי בדרך לאדמו"ר רבי דוד אבוחצירא בנהריה. כשהגעתי אליו ספרתי לו את הסיפור שקרה עם אותו אברך. רבי דוד לא היסס ואמר לי להתקשר אליו ולהגיד לו שישגור נופש אחר. הסברתי לו שהם כבר הפסידו 16,000 שקל ואין באפשרותם להוציא עוד כסף בשביל נופש חדש, אבל רבי דוד חוזר ואומר לי 'שיסגור נופש במקום אחר והקב"ה יחזיר לו בכפל כפליים'.

אני חוזר לאב המשפחה ומעביר לו את המסר מרבי דוד אבוחצירא. כששמע על כך מיהר לסגור נופש בבית מלון בצפון הארץ שעלה אף הוא 16,000 שקל, בדיוק כמו בערד. אם רבי דוד מבטיח שההוצאות יחזרו אליו בכפל כפליים, כיצד הוא יוותר על ההזדמנות לצאת לנופש עם כל המשפחה במקום כשר ונקי?

לאחר מספר ימים, התקשר אלי האב וביקש שאגיע אליו. כשהגעתי הוא מוציא לי מעטפה שנשלחה אליו מחברת ביטוח, בה נאמר כי לאחר שנה שלמה שהם עוברים על חשבונות הלקוחות שלהם, הם גילו שיש אצלם חוב למשפחת אלמליח בסכום 32,501 שקל. הוא הסביר לי ש 32,000 השקלים מכסים בדיוק את הנופש בערד שבוטל ואת הנופש בצפון שיצא לפועל, אבל לא הבין מה עושים כאן עוד 501 שקל. האב ביקש שאסדר לו תור אצל רבי דוד לקבל ברכה ולהודות על מה שקרה. כשסידרתי לו את העניין, הוא נסע לנהריה וישב לספר לרבי דוד את כל הסיפור, תוך שהוא מודה לו נרגשות על הברכה שהתקיימה. בסוף דבריו שאל את רבי דוד מה עניינם של ה - 501 שקלים בסכום שחזר. רבי דוד הסביר לו שהקב"ה החזיר לו גם את הכסף של הדלק אל מקום הנופש. האב התרגש מאד ויצא החוצה. העניין הוא שהדלק עלה 500 שקל בדיוק. אם כך נשאלת השאלה מה עושה כאן השקל המיותר? ואז נזכר הבן שבאחת מתחנות הדלק בדרך נפל לו שקל בודד אל תעלת הניקוז.

כעת הכל הפך מובן.

וזו ידידי התוצאה של מי שמראה אהבה ומסירות מוחלטת לבורא עולם!

ישועה משולשת

נמצאים אנו בימי בין הזמנים, שבוע לפני תחילתו של זמן אלול הקדוש. בני ישיבות גודשים וממלאים את הפארקים ואת האתרים ברחבי הארץ, משפחות צובאות על מרכזי הנופש ואוגרות כח נפשי ורוחני לקראת זמן נוסף של התעלות רוחנית.

כדרכנו בקודש, נתעסק בימי בין הזמנים מזווית אחרת, דהיינו, מהזווית של אמונה והשגחה פרטית בכל רגע ורגע שאנחנו כאן בעולם. הסיפור הבא ארע ממש בשבועות האחרונים:

הזמינו אותי להעביר הרצאות באחד מבתי המלונות בצפון הארץ. בדרך כלל שבת כזאת דורשת ממני הכנה גדולה ומחשבה איך להעביר את המסר בדרך הנכונה ביותר, ואיך להציג את הדברים בצורה קולחת וזורמת.

אני מגיע לבית המלון ביום חמישי בלילה ופונה להתארגן בחדרי. בדרכי אני מבחין בזוג יחסית מבוגר שעומד ונראה ממורמר. מי שהסתכל עליהם הבין שמהו קרה. כשעברתי על ידם לא יכלתי להמשיך הלאה, עצרתי ושאלתי אותם לפרש מצב הרוח ששורה עליהם. הם סיפרו לי על ביתם המבוגרת יחסית שכמעט סגרה ווארט והכל התקדם, אלא שאז עשו בדיקת 'דור ישרים' והבדיקה חזרה שלילית, מה שגרם לאי סגירת השידוך. ההורים מצידם השקיעו המון כספים, כוחות ומאמצים שהשידוך יצא לפועל. הם לקחו את הבשורה קשה מאד והחליטו לצאת לנופש בסופ"ש בשווי 3,200 שקלים במלון בו שהיתי בצפון הארץ.

עד כאן הכל טוב ויפה, אבל כאן מתחילה הבעיה.

כשהגיעו לקבלה כדי לקבל מפתחות לחדר, הפקידה אמרה להם שהם בכלל סגרו על שבוע קודם והשבוע אין אפילו חדר אחד פנוי. זה שבר אותם נפשית, הם בסך הכל רצו להירגע קצת מהבשורה שנפלה עליהם כרעם ביום בהיר והנה שוב... כל התכניות מתנפצות להם. כששמעתי את הדברים ניסיתי להפעיל את הקשרים שיש לי בבית המלון, אבל לא הצלחתי לסייע. המקום היה מלא עד אפס מקום ולא ניתן היה להשיג חדר פנוי. בין לבין אני מרגיש שמהו נותן לי מכה בכתף וקורא לי: "הרב זאיד, בא מהר החוצה, אני חייב לדבר איתך". הוא אמר לי שאשתו שמעה את הסיפור של בני הזוג והחליטה לוותר על הנופש ושבני הזוג הללו יקחו את החדר שלהם.

שמעתי את הדברים והתרגשתי מאד. פניתי לבני הזוג המדוכדכים כדי להודיע להם את הבשורה המשמחת.

הם כמובן צהלו משמחה, לקחו את המפתחות לחדר ומצב הרוח שלהם השתנה לחלוטין.

הזוג שוויתר חזר לביתו ושם ציפתה לו הפתעה.

בכניסה לבית הם מגלים דלת פרוצה, ארונות שבורים וכספת פתוחה.

התברר שכל הזהב שהיה בו נגנב, יחד עם סכום של 45,000 שקל. האב נכנס הביתה וברגע האחרון הצליח לקלוט במבטו את הגנב יורד מהחלון. הוא ירד בעקבותיו, הבחין באופנוע שלו, הצליח לרשום את המספרים שהיו על לוחית הזיהוי והעביר למשטרה.

במוצאי שבת הגיעה אליהם ניידת הביתה עם כל התכולה שנגנבה, כולל הכסף והזהב, והכל חזר על מקומו בשלום.

במוצאי שבת בני הזוג ביקשו ממני שאחבר אותם עם הזוג שנשארו במלון בזכותם, כי הם רוצים להודות להם. קישרתי ביניהם והזוג המוותר הודה נרגשות לזוג השני. הם אמרו להם: "מתברר שאתם עזרתם לנו יותר ממה שאנחנו עזרנו לכם". בין כך ובין כך עלה נושא השידוך שנפל, וראו זה פלא:

לזוג שוויתר יש בן בגיל של הבת שביטלה את השידוך בעקבות הבדיקה השלילית של הדור ישרים. הקצוות החלו להסגר אט אט בטלפון, עד שביום שלישי לפני כשבועיים זכיתי להשתתף בוורט הכל כך מרגש הזה.

זה מה שנקרא להרוויח משני העולמות. שתי המשפחות הרוויחו - אחת נהנתה במלון ואחת הצילה את הרכוש שלה, כאשר שתיהן יחד זוכות להקים בית נאמן בישראל.

זהו כוחו של וויתור. תוותרו ותראו שאתם מרוויחים הרבה יותר ממה שאתם מדמיינים. העולם בנוי בצורת גלגל מסתובב. אדם שמוותר וכביכול נופל, אין זה כי אם תחילתה של עליה אפופה בישועות וברכות מן שמיא

(משיחות הרב חיים זאיד שליט"א)

"התבקשנו מפי ראש הישיבה הרב שטיינמן לקבל את הבחור, אבל הוא ביקש מאיתנו להגיע אליך במיוחד, ולומר לך כי מקבל אותו בתנאי שאתה מסכים לעמוד ולומר 'הריני מוחל וסולח לראשי הישיבות, שעזרתי להם עשרות פעמים והם לא הכניסו את הנער לישיבתם'"

מרן הגר"ל שטיינמן זצוק"ל בהכוונה לדרך הישר והטוב

"פי תעשה הטוב והישר" (דברים י"ב, כ"ח)

איש ציבור נכנס להתייעץ (הרב יעקב גוטרכין). בין הדברים סיפר כי קשה עליו מאד שליחות ציבור מסוימת שראש הישיבה הפקיד בידו, והיא לוקחת ממנו הרבה כוח גוף ונפש. מרן חייך אליו לאמור: "משל למה הדבר דומה למלך שביקש להעניק 'מתנת הערה' לאחד משריו. קרא לו והוציא מגנזיו יהלום רב ערך והושיט לאמור: 'כאות הוקרה על מעלותיך, על פעולותיך ועל מעשיך, קח את היהלום להערכה ולמשמרת'.

"השר הודה למלך ונטל את היהלום. אך הנה מאותו יום חיינו נעשו כבדים וקשים מכפי שהיו עד אז. היו לילות שלא יכול היה להירדם, מחשש שמא היהלום ייגנב ושמא ושמא... ע"כ.

"נשאלת השאלה", אמר רב אהרן-ליב, "המלך היטיב עמו או הרע לו בנתינת היהלום...?"

"אתה בדווקא נבחרת בס"ד לפי כוחותיך, ליבך ונפשך - למען הכלל,

אך וודאי שהקושי הוא גדול - בעקבות תפקיד היהלום שקיבלת וקשיים נוספים!"

ואידך זיל גמור.

מי הזוכה במפעל הפיס?

נכנס לבית מנכ"ל 'מפעל הפיס' לברכה על פעילותו למען הציבור. הוא סיפר לרב בהתרגשות, כי אפשר להרוויח בהגרלת הלוטו אפילו עשרים מיליון שקלים.

שאל אותו רב אהרן-ליב: "מה עושים עם כל כך הרבה כסף? כנראה שלוקחים את הכסף לקבר או משאירים אותו כאן כדי שיהיה ליורשים על מה לריב.

"אחר כך סיפר המנכ"ל, כי כדי להגביר את הסיכויים לזכות בהגרלה, יש שבועה מספרים לפי המזלות שלהם ולפי תאריך הלידה."

רב אהרן-ליב ביטל את הרעיון מכל וכל באומרו: "אין כזה דבר בעולם שמספרים זוכים, אלא, אנשים שנגזר עליהם הם זוכים, ולכן המספרים והפסנטים זה כלום. היה כמה פעמים ש'עסקים' שמאד הצליחו ואחרים שרצו להתעשר רכשו את העסק, וברגע שהבעלות עברה לבעלים החדש העסק הפסיק להצליח. כי לא העסק מצליח אלא האיש שעליו נגזרה הצלחה."

ע"כ.

אולי הוא הבין מה שהרב אמר לו...

על החולים ועל האמונה שלנו

נכנס לבית אחד מנכדי מרן הרב מבריסק, ודיבר בלימוד במשך רבע שעה (בסוגיית 'אם עלו לא ירדו' ומה שנכתב בה ב'איילת השחר' זבחים). לפני שיצא אמר לו רב אהרן-ליב:

"הנה סבך הרב מבריסק קיבל מחותנו בנין גדול בוורשה, כדי שיוכל להתפרנס ממנו בשקט ובשלווה וללמוד תורה. לאחר זמן לא ארוך הפסיד את הכל.

"באותם ימים התיישב ולמד 'חובת הלבבות' שער הביטחון במשך שבועיים ימים, ולאחר מכן אמר: 'הכל חושבים כי עשיר הוא זה שיש לו בנין גדול בוורשה אבל באמת עשיר הוא מי שלומד שער הביטחון', וכידוע שמרן הגר"ז היה גדול מאד בביטחון". סיים רב אהרן-ליב: "העובדה עם סבא שלך הייתה לפני מלחמת העולם הראשונה, ויתכן מאד שבכל מקרה כבר היה מפסיד את הבנין וכל נכסיו בימי המלחמה, ואילו את מה שרכש במידת הביטחון - את זה לא הפסיד ונשאר עמו לנצח נצחים, מה טוב חלקו וחבלו."

הסרטות וצילומים למען הכוללים

לכל הם ציפו, אך לא לזה..

ראשי הכוללים 'נחלת משה', נכנסו בסך הכל כמו תמיד, לקראת יציאה למסע מעבר לים להתרים יהודים אמידים למען הכוללים, שהם מתאמצים להחזיקם.

הם ציפו שכמו תמיד יברך אותם בחום יעודד, ידריך ויעצים את

כוחותיהם, אלא שהפעם הם עשו טעות, הם הכניסו איתם מי שיסריט את ברכותיו של ראש הישיבה ואיחוליו.

הטעות לא הייתה - הצילום והצלם, לא, אלא מילים בודדות שהוציאו מפייהם...

מרן שאל אותם, מדוע הבאתם צלם, השיבו: "היום בלי תמונות אנשים לא תורמים, וזה בגדר השתדלות".

עד כאן! מרן לא וויתר. כי הוא היה סבור, שיהודים גדולים כמוהם, המוסרים נפש להשיג כסף לאברכים, עליהם להיות בדרגה גבוהה יותר של אמונה כדי לזכות. לפיכך הצליף בהם, בחיבה:

"אם לא יהיו תמונות לא יתרמו לכם? לא תשיגו כסף לכוללים?!", אמר בלעג והניף את ידו בביטול: "אינכם מאמינים בקב"ה, אתם מאמינים בצלם... זו לא אמונה, אין זו השתדלות!". הם נותרו נבוכים. רב אהרן-ליב המשיך והבהיר שוב ושוב בתוכחה נמרצת, כי הכסף אינו מגיע בזכות התמונות אלא ברצון ה', הצילומים אינם חלק מ'חובת השתדלות'.

"הנסיעה עצמה, הטרחה, היא השתדלות מספקת, הלימוד עצמו של האברכים בשקידה, התפילות להקב"ה שיצליח דרככם להחזיק את התורה שלו - הן הם ההשתדלות והכוח להשגת תקציבים, וכי אין די להקב"ה בבנק שלו מיליון שקל וגם מיליון דולר, להביא לכם בנסיעה זו גם ללא הסרטות?!"

משסיים את תוכחתו, שנאמרה בנעימות, הציע 'ראש הכוללים': אם כן אולי נבטל את הנסיעה לחלוטין ובוודאי גם את הצלם.

התגובה הייתה: "לא זה מה שאמרתי. תיסעו, אבל תהיו אמיתיים, אל תאמרו שיש לכם אמונה רק שהבאתם את הצלם כי זו ההשתדלות. הצלם זו לא השתדלות, תיסעו ותצליחו בעזה"י!", וברכס בחום. (הצלם עצמו כמעט ברח, בעת שראה ושמע את התוכחה, אמר לו רבנו: "לא אליך אני מדבר, זו הפרנסה שלך"...) יציין, כי מי שהיה באותם רגעים הבחין בהערכה האמיתית שיש לו לאותם ראשי כוללים והתוכחה הנאמרת בחיבה ללא הרמת קול ובעיקר באמונה אמיתית, כמי שרואה לפניו את נותן התורה הקב"ה שהבטיח להוריד 'מן' לאברכים, ובסך הכל יש לצאת לחו"ל להתאמץ כדי לאסוף את המון).

בתנאי שאתה מוחל

איש עסקים נכבד מאד, בר אוריון ומורם מעם במעשיו הטובים, סיפר דברים כהווייתן: (מפאת צנעת הפרט שונו מעט פרטי הסיפור). הוא סייע רבות לישיבות ביעוץ שיש בו תועלת רבה, וברוב המקרים ללא טובת הנאה.

והנה הגיע רגע, שהחליט אישית לסייע לאשה מתושבי שכונתו להכניס את בנה לישיבה גדולה. הוא היה בטוח שכל הדלתות יהיו פתוחות לפניו. נכון, הבחור לא היה מאלו שרצים אחריהם, אבל היה בחור נחמד וטוב.

הוא הגיע בימים האחרונים של זמן הרישום, בעת שרוב הישיבות הטובות כבר עמוסות וסגורות, ועומדות בלחצים רבים מכיוונים שונים, כך שלא היה חסר להם לחץ נוסף. ואכן הוא נתקל בתגובות מתחמקות ובנעילת דלתות.

הוא ניסה במקומות שנעזרו בו רבות, אך ללא הצלחה. הוא היה כאוב ולא האמין: "הרי סייעתי לאותן ישיבות לא פעם אחת, והרי הן עוד יצטרכו את עזרתי".

אם נבחן את הדברים במבט עמוק יותר, נוכל לראות כי אדרבה, זה מוכיח כי הסיבה להתחמקות נובעת ממצוקה אמיתית, שבאמת בלתי אפשרי לשלב את הבחור במסגרות שביקש. אלא שהם צודקים מבחינתם, והוא צודק מאד מבחינתו, מגיעה לו הכרת הטוב. כיון שכאבו עלה לגרונו, נכנס לרב אהרן-ליב ואמר לו דברים כהווייתן ואת הכאב הצורב: "עזרתי להם, וכעת ביום פקודה לא עומדים לי פעולות" למענם, וכי אין הגינות?!"

רב אהרן-ליב הרהר ואמר: "גם אצלנו ב'אורחות תורה' נסגר כבר הרישום אבל אני אברר, ואם הוא בחור טוב אכניס אותו אצלנו".

הוא יצא בתחושת רוגע קלה.

לאחר כשבוע הוא קיבל טלפון, כי הר"מ של ישיבת 'אורחות תורה' רוצה להיכנס אליו בעניין הבחור שדיבר עליו עם מרן ראש הישיבה, כי יש לנו תנאי מסוים לפני שיקבלו את הבחור לישיבה.

האיש, שהיה בעל מומן, הבין לתומו ובצדק, כי הם מעוניינים לשבת אתו ולרמוז, או אפילו לסכם, על שכר חודשי גבוה - מעט יותר מבחורים אחרים, או על תרומה חד פעמית לטובת הישיבה. מדוע הם רוצים להיכנס, אם החליטו לא לקבל שיאמרו, ואם הוחלט לקבל אותו אפשר לומר כן בטלפון קצר, מסתבר שהם רוצים משהו שקשור איך שהוא ליסוד הגדול שנקרא: "תן וקח"...

לא הייתה לו ברירה והוא לא דחה את הפגישה, אבל הכין את עצמו אליה, עם זעם סמוי, ועם תכנית לשפוך את מה שיש לו בלבבו פנימה... הם הגיעו לביתו המפואר.

ר"מ הישיבה דאורחות תורה ומלווהו שליט"א התיישבו. הוא קיבל אותם בפנים עצובות, והם דווקא התיישבו בפנים רציניות אבל שמחות.

שקט שרר בחדר הגדול.

הוא לא הצליח לקרוא על הפנים שלהם את הכוונות...

ר"מ הישיבה התיישב ואמר לו כך:

"תשמע" אמר לו ר"מ הישיבה. "התבקשנו מפי ראש הישיבה הרב שטיינמן לקבל את הבחור, אבל הוא ביקש מאיתנו להגיע אליך במיוחד, ולומר לך כי מקבל אותו בתנאי שאתה מסכים לעמוד ולומר כי אתה מוחל וסולח 'הריני מוחל וסולח לראשי הישיבות שעזרתי להם עשרות פעמים, והם לא הכניסו את הנער לישיבתם, וגם אשתדל להמשיך לסייע ולעזור להם כאשר יהיה ביכולתי!'"

האיש שלא האמין לשמע אוזניו, הניח את ראשו על השולחן והחל בוכה קמעה.

לאחר שיצאו, נכנסה רעייתו לחדר, וראתה את בעלה נרגש מאד. הוא פתח ואמר לה: "הבחור התקבל לישיבה, ואני התקבלתי לתוך עולם של רחמים וחסדים. לא העליתי ברעיוני בקשה כזו. רק אדם כרב אהרן-ליב יכול להעלות ברעיון את הבקשה הזו ממני".

"הריני מוחל וסולח ולא תהיה לי קפיידא כלל!"

(מתוך הספר חכימא דיהודאי)

אמר רבינו שמצא פתרון. בישיבה יש בחורים שמתגוררים בחו"ל, ויש מהם שלפני שנוסעים שואלים אותי, האם אני זקוק שיביאו לי משהו בחזרתם, בדרך כלל אני אומר להם שאינני צריך כלום, אבל הפעם תלמיד שגר בשווייץ ניגש אלי, סיפרתי לו כי יש לי נכדה שאינה מעוניינת לאכול את השוקולד מתוצרת הארץ, והיות שידוע שבשווייץ יש הכשר טוב על השוקולד, אז אולי בעת שובך לקראת זמן קיץ, תרכוש לי כמה הפיסות שוקולד...

"לעולם יהיה אדם" מאצילותו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל

"בְּנִים אַתֶּם לְד' אֱלֹהֵיכֶם" (דברים י"ד, א')

מספר נכדו, הרה"ג רבי אריה בורודיאנסקי: סבא היה משקיע כוחות לחדור לנבכי נפשו של כל נכד ונכד, לרדת אל דרגתו, לפי היכולת של הנכד, כאשר עם כל השכל החד והחריף שהיה לו והחוש הביקורתי, היה מקפיד להתעסק עם נכדים בני משפחה, ולרדת לרגשותיהם כדי שיהיה להם נוח איתו.

הוא הכיר כל נכד, והשתדל להקדיש את כל כולו לכל צאצא מצאצאיו שהגיע לדבר איתו, לתת יחס ולהתעניין, כאשר הוא מקפיד לשים לב לתכונותיו של כל אחד. למשל, מי שהיה לו פחות בטחון עצמי, הוא נתן את ליבו לדבר איתו ברכות יתר ולתת לו להתבטא, כל אחד כפי מה שהוא. מאידך הייתה אצלו הקפדה על התובנה החינוכית של כל אחד. אני זוכר שבצעירותי אמרתי לפניו איזה ביטוי שהיה אמור להיות מצחיק, אלא שהיה זה ביטוי שלא היה ראוי כל כך לדעתו. אני זוכר שהוא חייך, שהרי אמרתי משהו שאמור להצחיק, אבל מיד אחר כך הוא עצר ואמר לי: "אל תחזור על הביטוי הזה שוב!".

מענטשלכקייט

שגורה הייתה בפיו מימרת (ברכות ו'): "לעולם יהיה אדם" (זייט א מענטש) לא רק שתהיה אדם, אלא צריך שזה יהיה "לעולם", בכל מצב ובכל עת. וכך היה הוא עצמו, כל ימיו נהג כך ללא היסח הדעת. הוא השתדל תמיד לא להטריח את זולתו אפילו בדבר קל ואף עם בני ביתו נהג כך, ואפילו פעולות קטנות כלבשת מעיל או הבאת כובע לברכת המזון, לא הסכים להטריח וקם בעצמו לחבוש את הכובע.

בעיקר בלט הדבר לאחר פטירת הרבנית, כאשר נכנסו להתגורר בביתו בנו הצעיר הג"ר ברוך ומשפחתו, והתגוררו בחלק השני של הדירה. מאותו יום שנכנסו לגור שם ועד אותו יום מר ונמהר שהוציאו אותו על כיסא גלגלים לבית החולים, אף פעם לא עבר דרך 'ביתם' בלי 'רשות', למרות שבדרכו שם היה יכול לצאת בקלות יתירה ללא מדרגות. הסיבה שלא עבר שם, משום שבשביל לעבור שם צריך להיכנס לחדר הילדים והוא לא רצה להיכנס לפרטיות של בנו ונכדיו.

ורק כשהיו צריכים פעם להוציא אותו על כיסא גלגלים אמר לאלה שמובילים אותו: "לא יהיה לכם קל לסחוב בן אדם על כיסא גלגלים במדרגות, תשאלו רשות מהבן אם אפשר לעבור משם..."

סיפרה עוד כלתו תבדלחט"א, הרבנית הדסה אויערבאך, שמאז שנכנסו אז לגור שם, לאחר שגמר לאכול היה רבינו מפנה בעצמו את הכלים מהשולחן למטבח, ותמיד היה מערה עליהם מים כדי שקל יהיה להסיר את שיירי האוכל, וכל זאת בשביל לא להיות לטורח ולמשא. הוא היה אומר לה שהיה רוצה לרחוץ את הכלים בעצמו, אך מכיוון שהוא זקן, הוא חושש שלא יצליח לשטוף את הכלים נקי לגמרי, כראוי לבני הבית, לכן הוא משאיר לבני הבית לעשות זאת טוב ממנו. את שיירי מאכלו בצלחתו היה קבוע זורק לפח האשפה בעצמו, ולא נתן לאחרים לעשות זאת עבורו, באומרו שלפעמים שיירי המאכל גורמים מיאוס לאדם, וגם בני ביתו של אדם בכלל זה.

תלמידו הג"ר חנן כהן (בעל "בנין שבת") חזר איתו פעם בערב שבת מהמקווה. מיד כשנכנסו לבית נפנה רבינו לסדר את השקית עם הבגדים שהביא איתו, ובכדי לחנך את תלמידו אמר לו: "איני מסדר הרבה לשבת, אך אני עכ"פ נזהר מאד שלא אגרום לאחרים לטרוח בגיני..."

מדוע יבא רבינו במיוחד שוקולד משווייץ?

עד כמה היה כל נכד במוחו, ודאג לו גם בדברים שנראים קטנטנים ביותר. מספר נכדו רבי אהרן גולדברג: סבא היה מחלק שוקולד לנכדים הקטנים, בעיקר במוצאי שבת לאחר הבדלה. הייתה לחלוקה זו חן מיוחד, הוא חילק כמויות מסוימות לכל ילד, וכאשר היה רוצה להדגיש אירוע מסוים היה אומר: "לך מגיעה עוד משבצת". באותה חלוקה העניק יחס אישי לכל אחד לרגע קל או יותר.

בזמנו לא היה שוקולד בהכשר הבר"צים, והשוקולד היחיד היה אז בהשגחת הגאון רבי צבי מרקוביץ, רבים מגדולי היראים אכלוהו, וגם רבינו בירר את הדברים היטב והיה סבור שזה כשר למהדרין וניתן לאוכלו, אמנם היו שהחמירו ולא אכלוהו.

אחת מנכדותיו של רבינו, ששמעה שישנם שלא אוכלים זאת, החליטה שגם היא תהדר ולא תאכל, וכשהגיע מוצאי שבת עמדה בצד וכאשר הגיע תורה אמרה לסבא: "תודה, אני לא רוצה שוקולד!". הוא התפלל: "אני יודע תמיד שאת אוכלת שוקולד!". והיא כמוזבן לא אמרה דבר ולא לקחה. בשבוע שלאחר מכן חזר הדבר על עצמו שוב, והתעניין אצלי לסיבת הדבר. אמרתי לו את הטעם שהיא לא מרוצה מההכשר של השוקולד שסבא מחלק.

רבינו התפעל מאוד ובשבוע אחר, אמר לה שהוא מאד מעריך את הדבר, ואמר שחשב על הענין ומצא לו פתרון. "בישיבה יש בחורים שמתגוררים בחו"ל, ויש מהם שלפני שנוסעים שואלים אותי, האם אני זקוק שיביאו לי משהו בחזרתם, בדרך כלל אני אומר להם שאינני צריך כלום, אבל הפעם תלמיד שגר בשווייץ ניגש אלי, ואמר שנוסע הביתה ושאל אותי, סיפרתי לו כי יש לי נכדה שאינה מעוניינת לאכול את השוקולד מתוצרת הארץ, והיות שידוע שבשווייץ יש הכשר טוב על השוקולד, אז אולי בעת שובך לקראת זמן קיץ, תרכוש לי כמה חפיסות שוקולד", ואז הוסיף הסבא ועודד אותה: "טוב מאד, אני מעריך את ההתנהגות שלך!".

כאשר הגיע היום הנכסף, והשוקולד היה בידו של הסבא, מיד כשהגענו אליו לסעודה שלישית הוא פנה אליה: "קיבלתי את השוקולד משווייץ, ואפילו טעמתי ממנו מעט והוא באמת מיוחד, ובעזה"י אחלק לך ממנו". במוצ"ש היה טקס שלם, הוא פתח את השוקולד, לכולם חילק את הרגיל ולה אמר "את לא קיבלת כמה שבועות", ואז הכריז בנעימותו הידועה: "וכעת הולכים לתת לילדה החשובה שאינה רוצה לאכול את ההכשר הרגיל, והיא מקבלת מיוחד משווייץ!".

כך מדי מוצאי שבת באותה תקופה, היא ורק היא קיבלה מהחפיסה שעמדה בשבילה. שנים ארוכות העריך אותה על כך, וזכר לה את ענין המניעה מלאכול את השוקולד עם ההכשר הרגיל. וכולנו עמדנו ותמהנו: איזה סבא זה שראשו בשמי שמיא של תורה והלכה הכי גבוה שרק שייך, ומאידך זוכר כך כל נכד ונכד. ראו בריה שברא בעולמי...

רגישותו לכבוד הנכדים

ומספר עוד רבי אהרן, עד כמה חשב על כל פרט ושומר על כבוד צאצאיו: "בשנים שהורי גרו בבית הסבא לאחר פטירת הסבתא, קבעתי בשבתות לימוד בחברותא עם חבר מהישיבה. באחת השבתות כאשר

הגיעה השעה שקבענו, הבחין החברותא שלא הגעתי ועלה במדרגות הבית כדי לקרוא לי, כאשר הגיע לפתח הבית הופתע לראות את סבא יושב לא רחוק מהפתח, ולידו ישבה אמי הרבנית ע"ה.

"הבחור נבהל ושב מעט לאחוריו. סבא חשב שבוודאי הוא בא לשאול שאלה, קרא לו ושאלו מדוע אינו נכנס, והסביר שהוא לומד אתי יחד ב'קול תורה' ולא עלה כדי לשאול שאלה, רק כיון שקבעתי ללמוד עם אהרל'ה בשעה ארבע וכעת כבר אחרי ארבע, עליתי לראות מדוע הוא לא בא.

"רבינו התנצל בשם נכדו שכנראה נשכח לנוח ועדיין ישן, וזה דבר שקורה. ענה החבר ואמר לרבינו: 'אני ממש לא מודאג, הרי אהרל'ה לא מהדייקנים הגדולים וממילא אינו נבהל מלאחר'. אמי שהייתה נוכחת הלכה לבדוק בחדרי, חזרה ואמרה לו שאינני נמצא בבית, וכנראה שהקדמתי, ויצאתי מהדלת השנייה של הבית לרחוב אוסישקין, והסביר לו רבינו שיש לנו יציאה נוספת וכו', וסיים, 'מעניין שלא נפגשתי'.

"החבר הפטיר 'שבת שלום', והחל לשוב על עקבותיו ורבינו בעקבותיו, כאילו ליווהו למדרגות בחוץ, ואז פנה אל הבחור, תלמידו, ולחש לו בעדינות, כדי שאמי לא תשמע: 'רציתי להעיר לך שני דברים, ראשית. אתה הרי לומד עם אהרן בשיעור אצלי, וא"כ אתה יודע בן כמה הוא, ואין זה נאה לקרוא לבחור בגילו בשם אהרל'ה, החבר התנצל כי הוא מכיר אותי והעניין לא מכאיב לי כלל, אך רבינו אמר לו, 'תשמע לעצתי ותקרא לו בצורה מכובדת. שנית, לא שמת לב, אבל בנוכחות אמו אמרת שהבן שלה הוא לא מהדייקנים הגדולים, ושהוא לא מתרגש מלאחר לחברותא. אני סבא שלו, אבל בטוחני שלאמא יש צער גדול לשמוע כאלו דברים, ודאי היא מצטערת שהבן שלה לא מהדייקנים, אז תדע שכדאי להזהר בדבורך'..."

כמוזבן שלא עלה על דעתם של הרבנית גולדברג ובנה להצטער מכך, אך בדיעבד הם למדו מסיפור זה, עד כמה רבינו רגיש לכבודם.

חינוך ואבהיות

עוד על השילוב בין אבהיות וחינוך, למרות שכאמור הנכדים הרגישו היטב את אהבתו והערכתו אליהם, בשיטה לא הרבה לשבחם, ואפילו בשמחות צאצאיו לא הרבה לשבחם מטעם "יהללך זר ולא פייך", ורק על הצד שני כששמע מעלות היה מזכירם.

מספר הנכד רבי שמעון טרגר: "שש שנים למדתי בישיבת 'קול תורה', ורבינו והרבנית התייחסו אלי באהבה גדולה, בהיות שהורי התגוררו באנטוורפן שבבלגיה הרחוקה, ורבינו הקדיש לי מזמנו וזכיתי ללמוד עמו פעמיים בשבוע בחברותא. למרות זאת, היה מעניין שכאשר היה בוחן מדי חודש את שיעור א-ב המקבילים במבחן חודשי, כשישבתי עם חבריי למבחן, והוא עבר אחד אחד ושאל שאלות, כשהגיע אלי לא הראה שום שוני ושאל בפשטות, מה אומר טרגר על השאלה הזאת והזאת? איש לא יכול היה להבחין שאני נכדו. עם זאת בצהריים כשחזר הביתה סיפר לסבתא שהיה מבחן, ואמר לה בדיוק מה היה עמי..."

(מתוך הספר 'גאון ישראל' / ח.ש. רוזנטל)

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת ראה תשפ"ב

מתכוננים לאלול

בעולם הזה? לא רק שזה דבר טוב, אלא זהו הדבר הטוב ביותר! "להדות לה" - זה מה שטוב בעולם הזה. וזה כל כך טוב, כל כך חשוב, עד שזה מצופה מכל יושבי תבל! אפילו האסקימואי שבאלסקה או הכושי שבקונגו, אינם יכולים להתעלם מחובה זו. "שכן חובת כל היצורים לפנך ה' אלקינו ואלקי אבותינו להודות לך" (תפילת נשמת). השומעים אתם? לא כתוב "כל היהודים" אלא "כל היצורים". כולם! האסקימואי הזקן צריך לקרוא לאשתו ולילדיו מדי פעם אל תוך האיגלו ולומר להם כך, "אנחנו נמצאים כאן כולנו יחד; בואו נבלה שעה או שתיים בהודיה לה".

מי שנכנס לשנה החדשה מבלי שהקדיש זמן להודות לה' על זו שעברה זה עתה, הרי שהוא נכשל בחובתו הגדולה ביותר, לא רק כיהודי אלא כבן אדם. עלינו להתחיל במשימה זו המצופה מהאסקימואי - ולעשות לפחות כמוהו. זו אינה מידת חסידות, אלא החובה מספר אחת המוטלת עלינו.

הטרמפיסט

אנשים אינם חושבים כלל על דברים מעין אלו - המושג של הכרת הטוב אמיתית רחוקה משכלם - וזאת משום שהם מעולם לא הורגלו כך. הרשו לי לספר לכם סיפור קטן שאירע עמי לאחרונה. פסעתי במורד שדרה גדולה, וראיתי יהודי הדור פנים, חבוש כובע שחור ונאה, אשר חזותו מוכיחה עליו שהוא בר אוריין.

ראיתי את היהודי הזה מסתכל סביבו כאילו הוא איבד את דרכו, ומשכך, שאלתי אותו אם אני יכול לעזור לו. הוא סיפר לי שהוא הגיע מארץ ישראל, ושכעת הוא מנסה למצוא את האוטובוס שיביא אותו לשכונת סיגייט. אמרתי לו שאני אלווה אותו אל התחנה ואראה לו את הדרך.

הוא נשא עמו מזוודה כבדה, אז פניתי אליו ואמרתי לו, "תן לי לסחוב אותה בשבילך".

הוא אמר לי, "יש בפנים ספרי קודש". הוא דאג ליידע אותי מה הוא נושא עמו, שכן מדובר כמובן במידע בעל "חשיבות עליונה" עבורי. הלכתי יחד איתו, בעודי נושא את ספריו, למרחק כמה רחובות.

קדוש אלול

בימי קדם - כלומר עד לפני כמאה שנה - כאשר בירכו את ברכת חודש אלול בבית הכנסת, אחזה בכולם חיל ורעדה. כך היו פני הדברים כאשר הרחוב היהודי עדיין היה רווי ביראת שמים - ברגע שהזכירו את אלול, כולם רעדו. אלול! יום הדין מתקרב! והחודש כולו היה חודש של הכנה.

היו כמה וכמה אנשים גדולים שחיו עד לא מזמן שנהגו ללכת למקומות מסוימים עוד לפני אלול כדי להתעלות ברוחניות ולהכין את עצמם לימים חשובים אלו המובילים אותנו אל יום הדין. הסבא מסלבודקה זצוק"ל נהג ללכת לקלם כבר באמצע חודש אב כדי להתכונן לאלול, וכך נהגו עוד רבים מהגדולים. אולם כשהגיע ראש חודש אלול, כולם כבר התעסקו בהכנות ליום הדין, לא רק הגדולים. אם כן, כאשר אנו רואים שחודש אלול נמצא כבר ממש מעבר לפינה, מוטל גם עלינו להתחיל ולהכין את עצמנו ליום הדין.

החובה מספר אחת - "טוב להדות לה"

השאלה הנשאלת כעת היא: מה עושים עכשיו? כמובן שתגידו שיש להתכונן ליום הדין על ידי תשובה. אנשים יתעסקו, אני בטוח, בלימוד הספרים המלמדים אותנו את דרכי התשובה, יחשבו כיצד להוסיף ולהתחזק בקיום המצוות, וירבו בצדקה יותר ממה שהם נותנים בכל השנה. הם יתנהגו ביתר דרך ארץ ומידות טובות. אני בטוח שעם הקודש מודע ליום הדין הממשמש ובא, וכולם מתכוונים לנצל את חודש אלול כדי להתכונן כראוי.

אולם ישנו דבר אחד שאותו אנו נוטים לשכוח; לפני כל דבר אחר, לפני שניגש לאותו היום שבו נתחנן לפני הקב"ה, "כְּתִבְנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים", הדבר הראשון הוא: מה עם להודות לה' על מה שהוא נתן לך עד עכשיו? אנחנו עומדים תמיד עם יד מושטת: "תן לי! תן לי עוד". ומה עם להגיד תודה על מה שהוא כבר נתן לך? האם הודאה לה' היא דבר כל כך קטן?

למעשה, זהו הדבר הגדול ביותר! הגענו לעולם הזה למטרה אחת, והיא התכלית אותה מלמד אותנו דוד המלך (תהילים צב, ב): "טוב" - היודעים אתם מהו הדבר הטוב

מוצא על שולחן מברק שנשלח אליך מן השמים המודיע לך שזכית בדין, ושגזרה עליך שנת חיים חדשה. חשוב כמה מאושר הייתי! היית "משתגע" מרוב שמחה אם היית יודע שמחכה לך כעת שנה שלמה של חיים. כי הלא אף אחד אינו יודע מה יהיה; אף אחד לא יודע. ראיתי בחיי כל כך הרבה מקרים שבהם אנשים עזבו את העולם באופן פתאומי ל"ע, והנה כאן אתה מקבל הבטחה משמים לשנה שלמה של חיים. כמה היית שמח!

נתבונן נא - אמנם לא ידעת על זה עד כה, אבל האם זו סיבה להפסיד את ההזדמנות הזו לשמוח במתנה הגדולה הזו? כעת אתה מגלה למפרע שאכן היה מברק כזה, אלא שאתה לא ידעת על קיומו. ולכן, הדבר הראשון שעלינו לעשות הוא לשמוח למפרע, "איגלאי מילתא למפרע" שהיינו אנשים שמחים. זוהי נקודה חשובה ביותר!

מפרקים את השנה לגורמים

ניקח לדוגמא יהודי בן חמישים. הוא חושב לעצמו "אה! ברוך ה', זכיתי לשנת החמישים בחיי!" אמנם, נתבונן נא, שנה היא לא רק שנה - היא כוללת חלקים רבים מאוד. האם אתה זוכר כיצד התיישבת לסעודה במוצאי יום כיפור, כמה טעים היה האוכל - האם חשבת על זה? כך זה התחיל במוצאי יום כיפור. אה! איזה תענוג לאכול במוצאי הצום. חשוב על כל הטוב שקרה לאחר מכן! חודש תשרי שלם!

ואחר כך באו חשון וכסלו. חשוב על כל החודשים הללו שחלפו, בזה אחר זה, ובכל חודש יש כל כך הרבה ימים. ברוך ה' חיית את היום הראשון של כסלו ואת היום השני ואת היום השלישי. חיית ימים על גבי ימים!

והקב"ה אומר לך: "נתתי לך יותר מחיים בלבד. סיפקתי גם את כל את צרכיך. אכלת ארוחות כמעט בכל יום. ישנת במיטה כמעט בכל לילה. לא ישנת על פסי הרכבת. ורוב לילותיך היו לילות נעימים. אתה לובש בגדים ונעליים בכל יום, וגם התרחצת מדי פעם. מה לא עשית?! הגוף שלך תפקד ללא תקלות, והוא הצליח לנקות את עצמו מכל פסולת."

אי אפשר להתכונן לראש השנה מבלי להסתכל אחורה אל ראש השנה בשנה שעברה, ולזכור מה קרה מאז ועד עכשיו. כמה פעמים הלכת לרופא בשנה האחרונה? גם אם אתה מאותם אנשים הסובלים מ"חרדת בריאות" ואוהבים לפרנס את הרופאים על ידי ביקורים תכופים במרפאה - יש אנשים כאלה - אבל עדיין, בין לבין היו ימים שלא הלכת לרופא. ואצל רובנו, לפעמים עוברים חודשים או שנים מבלי לבקר אצל הרופא. עלינו להתבונן בכל זה.

בחזרה לראש השנה

"תסתכל על כל מה שעשיתי למענך", אומר לנו הקב"ה, "וכתוצאה מאלפי הטובות שעשיתי עמך, אתה עדיין כאן."

והנה, בעודנו פוסעים אל עבר התחנה, ראיתי יהודי שאני מכיר שהיה באמצע לנהוג ברכבו, ומכיון שידעתי שעל מנת להגיע באוטובוס לסיגייט יהיה על היהודי הפוסע לצידי להחליף אוטובוסים ב"קוני איילנד" - מדובר בטרחה רבה - עצרתי את נהג הרכב ואמרתי לו, "היהודי הזה צריך להגיע לסיגייט". הנהג הגיב ואמר, "אני אקח אותו עם הרכב שלי".

ומה קורה אז? היהודי לוקח ממני את המזוודה ונכנס לרכב בלי אומר ודברים, בלי לומר תודה, תוך התעלמות מוחלטת ממי שגמל עמו חסד זה עתה וסחב עבורו את המזוודה למרחק שני רחובות, והשיג לו טרמפ.

לפני הספרים

והנה, אין לי ספק שיהודי זה מתפעל מחודש אלול ומהחובה להתכונן ליום הדין. אני בטוח שבדברים מסוימים הוא תלמיד חכם - הוא לא עם הארץ - ויש לו תפיסה מסוימת לגבי מהותה של מצות התשובה. ויתכן שהוא יקיים אותה; טוב מאוד! כל צורות התשובה הן חשובות!

אך אם הוא מעולם לא למד את העיקרון הבסיסי של לומר תודה - אם הוא לא יכול אפילו לומר תודה ליהודי זקן שנשא עבורו את המזוודה - הוא לעולם לא יוכל לעשות תשובה אמיתית! כי יסוד היסודות, הבסיס של להיות יהודי, הוא להיות אדם שמכיר טובה על מה שניעשו בשבילו, ומפני שהשי"ת הוא זה שעושה עבורנו הכל, פירושו של דבר הוא שהתפקיד החשוב ביותר של יהודי בעולם הזה הוא להכיר בחסדי הבורא יתברך אליו. זו אמירה כל כך חשובה, שאחזור עליה כעת שוב. מבין כל הדברים שמצופה מאיתנו בעולם הזה, בראש ובראשונה מוטלת עלינו החובה להודות לה'!

אל תבינו אותי לא נכון - ישנן עוד הרבה חובות. חשוב מאוד שנשאף ללמוד את מסכת בבא קמא - בהחלט; וכך גם בבא מציעא וגיטין וקידושין וכתובות. בוודאי שחובה עלינו ללמוד גמרא. ומה עם בין אדם לחבירו? כמובן שזה משהו שצריך לחשוב עליו בחודש אלול, ואם יהיה לנו זמן, נדבר גם על כך בהמשך. עלינו לשאוף להיות מדקדקים במצוות; טוב מאוד! ישנם הרבה מאוד דברים שעלינו להרהר בהם במהלך חודש זה. אבל בראש הרשימה נמצאת החובה להודות לה' על השנה שחלפה.

שנה מובטחת

אז כאשר אנחנו מתחילים לחשוב מהי משמעותו של חודש אלול עבורנו, חובתנו הראשונה היא להביט אחורה על השנה החולפת ולהודות להשי"ת על כך שבשנה שעברה הוא כתב וחתם אותנו לשנה של חיים.

תאר לעצמך שבמוצאי יום הכיפורים בשנה שעברה אתה יוצא מבית הכנסת, וכאשר אתה שב לביתך, אתה

ונשאלת השאלה, לשם מה זקוקים אנו למעמד זה של ברכות וקללות? לכאורה הדבר נראה מיותר לחלוטין, כי הרי כל מה שנאמר שם כבר נאמר קודם לכן בחומש, ואנחנו כבר יודעים שמי ששומע בקולו של הקב"ה זוכה לברכה, וההפך למי שלא ישמע בקולו. זהו יסוד פשוט בכל התורה כולה.

ברכת העם

אמנם יש כאן יסוד חשוב ביותר. רצונו של הקב"ה היה שהברכות והקללות ייאמרו על ידי עם ישראל עצמו. כאשר היהודים התכנסו יחד בהר גריזים ובהר עיבל וראו את אחיהם מבטאים את שמחתם או את מורת רוחם מהתנהגויות כאלו ואחרות, מטרת הדבר היתה שעם ישראל לא רק יקיים את דבר ה', אלא שהם יושפעו מהעוצמה הגדולה של ברכותיהם וקללותיהם של כלל ישראל. זהו לימוד נהדר שהקב"ה מלמד אותנו בפרשתנו: מה שעם ישראל חושב עליך - גם זה חשוב מאוד!

וזוהי עבודה נוספת, חשובה ביותר, של חודש אלול, להבין את גדולתו של עם ישראל ולרצות להיות מחוברים אליהם. כי אין דבר חשוב יותר לפני הקב"ה מאשר עם ישראל, ועל כן הקשר שלנו עם אחינו היהודים הוא דבר בעל חשיבות עליונה בעיניו.

הא-ב של התורה

בתורתנו הקדושה ישנם שני יסודות עיקריים. היסוד הראשון הוא, "בראשית ברא אלקים" - שה' ברא את העולם יש מאין. פירושו של דבר הוא שאין דבר כזה "עולם" - הכל הוא רק סדר חיים שקבע עבורנו של השי"ת. "בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נִצְּרוּ" (תהילים לג, ו) - רק דבר ה' הוא זה שגורם למציאות להתקיים.

פירושו של דבר הוא שה' הוא המציאות היחידה. הרמב"ם מסביר כי הפסוק "וה' אֱלֹקִים אֶמֶת" (ירמיה י, י), פירושו שה' הוא האמת היחידה, רק הוא המציאות המוכרחת. אנחנו איננו אמיתיים; יש רק מציאות אחת אמיתית, הלא היא השי"ת, וכל השאר הוא רק מערכת חיים שסידר הקב"ה עבורנו. זה היסוד מספר אחד של היהדות, ה' אחד - ה' הוא הכל.

אבל מהו היסוד הבא ברשימה? מהו היסוד השני בחשיבותו בתורה? עם ישראל! מחשבותיו של השי"ת מרוכזות רק בדבר אחד בכל היקום כולו: עמו ישראל. קראנו את זה בשבוע שעבר בבית הכנסת: "הן לה' אֱלֹקֵינוּ הַשָּׁמַיִם וְשָׁמַיִם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר בָּהּ" - היקום כולו שייך לה', אולם "רק בְּאֵבְרֵי חֶשֶׁק ה' לְאַהֲבָה אוֹתָם וּבְחַר בְּזֶרְעָם אֲחֵרֵיהֶם", ובמי מזרעם? "בְּכֶם... כִּי־הַיּוֹם הַזֶּה" (דברים י, יד-טו).

אם אתה נאמן לתורתו, הקב"ה אומר לך, "כל החלל החיצון הוא שלי, כל מיליארדי עולמות הכוכבים שייכים

הכליות שלך עבדו. הלבלב שלך עבד. הלב שלך פעם בכל יום. דמך זרם כמו שצריך. האם אתה יודע כמה ניסים יש בדם שלך? ורק בזכות ניסים אלו הגעת עד לשלב כה מתקדם של השנה.

כל תהליך בגוף הוא מופלא ביותר. והעומק של הפלא הזה הוא תהומי כל כך, שאם תקדיש מעט זמן כדי לחשוב על כך, תעמוד נדהם לנוכח כל מה שעושה הקב"ה למעננו בכל עת ושעה, ותתפעל מהניסים הקבועים שהתרחשו בחיי היומיום שלך מאז ראש השנה האחרון.

אם תאמרו את הדברים הללו לאנשים שבחוץ, הם יצחקו עליכם, כי הם לא למדו על ענין זה. הם למדו שלראש השנה צריך להתכונן עם שמירת הלשון, עם מעשים טובים. צריך להוסיף בלימוד התורה. כל זה נכון, אבל הם מעולם לא למדו את ההקדמה להכל. הדבר הראשון הוא לומר, "תודה לך ה' על השנה שחלפה!" זו תשובה!

לחשוב ולהודות

זו תהיה אם כן הקבלה הראשונה שלנו בעודנו נכנסים אל חודש אלול: הכרת הטוב! אנשים מתקשרים אלי בטלפון ושואלים, "מה עלי לעשות לכבוד אלול?" מה השאלה?! יש כל כך הרבה מה לעשות, שכן השי"ת מסתכל עלינו ואומר, "מה עם השנה האחרונה? שכחת את כל האושר שנתתי לך?"

ולכן אנחנו לא נשכח! ענין זה יהיה בראש רשימת המטלות שלנו בחודש אלול - להקדיש זמן למחשבה ולהודיה. הקב"ה העניק לנו כל מיני שמחה ואושר בשנה החולפת - למעלה משלוש מאות ימים של אושר וניסים - ועוד לפני שתהיה לנו החוצפה לבקש שנה נוספת, נתחיל, במהלך חודש אלול, להביע בפני השי"ת את הערכתנו כלפי כל מה שעשה עבורנו.

ברכה זו על שום מה?

והנה, עם כל חשיבותו של נושא זה של "טוב להודות" כהכנה לקראת יום הדין, חשוב לציין עבודה נוספת שצריכה להיכלל, מהלך חשיבה נוסף שכדאי לנו לרכוש במהלך חודש אלול. והוא, שבבואנו לעמוד לפני המלך המשפט בראש השנה, איננו רוצים לבוא עם הזכויות שלנו בלבד; אנחנו רוצים לבוא אל יום הדין יחד עם כלל ישראל. ואבאר את דברי.

בפרשת השבוע הצטווה עם ישראל ליטול חלק במצוה מיוחדת במינה, עם כניסתם לארץ ישראל: "וְהָיָה כִּי יֵבִיֶּאֱכַל ה' אֱלֹקֵינוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָתָּה בָּא שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנָתַתָּה אֶת הַבְּרִכָּה עַל הַר גְּרִזִּים וְאֵת הַקְּלָלָה עַל הָר עֵיבָל" (דברים יא, כט). וכך אכן היה. לאחר שחצו את הירדן, כלל ישראל כולו התאסף סביב שני הרים אלו ובירכו וקיללו בפרהסיא את מי שילך בדרכי ה' או חלילה להפך.

מלבד השי"ת", אז אף אנו נענה כלפיו, "שלום ולא להתראות. נכשלת!"

אנחנו מעוניינים להיות יחד עם עם ישראל. אנחנו רוצים לחיות באהבה ובאחוה עם אחינו היהודים שומרי התורה והמצוות, ולחיות בקרבם ככל הניתן. אל תנסו לעבור דירה לשכונות מרוחקות, בהן יש יותר עצים ויותר דשא ופחות יהודים. כולנו צריכים, ככל הניתן, לנסות לחיות בשכונות המאוכלסות בצפיפות ביהודים שומרי תורה ומצוות, כי עתידנו תלוי בהתאחדותנו עם כלל ישראל.

כרטיס כניסה לעולם הבא

כעת אשתף אתכם במשהו שאולי מעולם לא שמעתם. אם אתם מקווים להגיע לעולם הבא לאחר מאה ועשרים שנה, עליכם לדעת שלעולם לא תכנסו בזכות עצמכם. כמובן, ברגע שתגיעו לשם, זכויותיכם הן אלו שיקבעו את מקום מושבכם - האם תשבו במושבים האחוריים או הקדמיים? אולם כרטיס הכניסה שלכם לעולם הבא הוא רק משום שאתם חלק מעם ישראל, ו"כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא". כל יהודי ששייך לציבור יראי ה', עליו נאמרה משנה זו. יתכן שהוא יצטרך ללכת לביקור קטן בגהנום, לעשות שם עצירה קצרה כדי להתנקות מכל הפגמים שהביא על עצמו על ידי עוונותיו, אבל בסופו של דבר הוא יגיע, יחד עם עם ישראל כולו, אל העולם הבא.

מה שאתם שומעים כעת הוא דבר חשוב ביותר! לעולם לא תוכל לזכות לעולם הבא רק בזכות עצמך. רק על ידי התנהגות נכונה וחיבור לכלל ישראל, אתה שומר על חברותך בעם הנבחר וזוכה להבטחה הגדולה הזו של "כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא". אותם אלו השמחים בכך שהם חלק מעם ישראל ומברכים "שלא עשני גוי", הם מתפארים בהיותם יהודים שומרי תורה ומצוות, ויש להם קשר ליהודים יראי ה', אלו הם האנשים שיצאו זכאים במשפט ביום הדין הגדול.

הכנה ליום הדין

כיון שכך הם פני הדברים, עלינו להבין שבדיוק כפי שיום הדין הגדול והנורא לאחר מותו של האדם תלוי בקשר שלו לעם ישראל, הדברים אינם שונים בכל מה שנוגע לאלול ולהכנה ליום הדין כאן בעולם הזה.

כל עתידנו, בעולם הזה ובעולם הבא, תלוי בקשר שלנו עם עם ישראל, ומי שמעוניין למצוא חן בעיני ה' בראש השנה, תקוותו היחידה היא לעמוד בפניו יחד עם כלל ישראל, החביבים עליו מכל דבר אחר. לא תצליח לעשות זאת לבד.

אלו דברים חשובים ביותר! אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו להישפט כיחידים! כולנו מקווים לזכות לשנה

לי, אבל אני חושב רק עליך". מיהו "עליך"? אל מי הקב"ה מדבר? הכוונה היא לאנשים ולנשים, לבנים ולבנות של העם היהודי - כל אחד מהם הוא יותר חשוב מכל הבריאה כולה. הקב"ה אוהב את חיים ואת דוד, את בערל וירוחם ואלעזר. הוא חושב רק על יענטא וחנה, פעלטא וחיה!

ובכן מר גרינברג - ה' אוהב אותך יותר ממה שהוא אוהב את היקום כולו. הרב כץ, הרב רובין, מר פרידמן, הרב שאמע וכל השאר, רק אתם מעניינים את ה'. "כל אחד מכם", אומר השי"ת, "הוא בני אהובי, החשוב לי מכל!"

והייתם נקיים

והנה, לאחר שהתברר שמחשבותיו, התעניינותו ואהבתו של הקב"ה מופנים רק אלינו, מובן מאוד מדוע חשוב כל כך עבורנו לקבל את ברכותיהם של עם ישראל. זה מה שהתורה מלמדת אותנו, שאף על פי שאנחנו יודעים שה' דורש מאיתנו דברים מסוימים, ושהוא מברך את מי שישמע בקולו, עדיין חיוני עבורנו לזכות בברכתם של עם ישראל גם כן. עם ישראל מושווה כאן להשי"ת! היסוד הראשון הוא ה', אבל היסוד השני הוא האומה הגדולה שלנו.

זו הסיבה שחשוב כל כך להימנע ממעשים שנראים לכאורה כבלתי נכונים, כי איננו מתרחקים מעבירות רק משום שאנו רוצים למצוא חן בעיני ה', אלא גם כאשר אין כל עוון בפעולה אותה אנו עושים, אנחנו נזהרים לא להיחשד בעיני חברינו. לדוגמא, אם אתה זקוק לבצע שיחת טלפון, אל תיכנס למסעדת גבלות וטרפות כדי להשתמש בטלפון שלהם, כי זה נראה בעיני אנשים כאילו אתה אינך נוהג כיהודי נאמן לה'. למרות שזה לא נכון; אתה נאמן ביותר - אתה אפילו מנגב את השפופרת לפני שאתה מרים אותה ומדבר אל תוכה, עם זאת, אנשים שיראו אותך נכנס לשם עלולים לחשוב עליך מחשבות שאינן טובות.

שמא תאמר, "מה כל כך נורא אם מישהו יחשוד בי במה שאין בי? אני הרי יודע את האמת - אני חף מכל פשע, וגם ה' יודע זאת. אז למי אכפת מה השכן חושב עלי?"

אולם התורה מלמדת אותנו לא כך. "וְהֵייתֶם נְקִיִּים מֵה' וּמִיִּשְׂרָאֵל" (במדבר לב, כב) - צריכים אנו להיות נקיים לא רק בעיני ה' אלא גם בעיני עמו ישראל. עלינו לדאוג שלעם ישראל תהיה דעה טובה כלפיו, כי החיבור שלנו לעם ה' הוא חשוב והכרחי.

כולנו כאחד יחד

זו הסיבה שאדם שעוזב את עמו ופורש מן הציבור, מי יודע מה עתיד לקרות לו. גם אדם שהוא צדיק גדול ביותר, אם הוא יחליט יום אחד, "אני עוזב את עמי, אני הולך אל המדבר כדי לחיות לבד, ללא קשר עם אף אחד בעולם

לאט לאט, לבך מתמלא באהבה ליהודי אחד. וזה מדבק - לאחר זמן מה אהבה זו תתפשט גם לאחרים. אתם תגלו שאתם מסוגלים לאהוב יהודים, ולאט לאט אהבה זו תכלול עוד ועוד יהודים. ברגע שתתרגלו לכך, יהיה קל להמשיך הלאה את האהבה. זה משהו שאפשר לתרגל כל הזמן, ברחוב, גם עם אנשים שאינך מכיר כלל.

כאשר אתם רואים את אחד מאחיכם היהודים - יש כל כך הרבה מה לאהוב בו. יש לו כיסוי על ראשו! בין אם מדובר במגבעת שחורה או בכיפה, וכן אשה עם פאה לראשה, אתם כבר "מכורים" לאותו אדם. "הוא משלנו! לא אכפת לי איזה סוג כיפה הוא לובש, הוא עדיין אח שלי. גם אם הוא משתייך לחסידות שונה או למפלגה אחרת, בכל זאת, אתחיל לאהוב אותו כאן ועכשיו".

כי עם קדוש אתה

הוא הרי שייך לעם ישראל. הוא שומר תורה ומצוות; הוא חלק מהאומה הקדושה. הוא שומר שבת? זה אומר שהוא קדוש. "כי עם קדוש אתה לה' אלקיך לא תבשל גדי בחלב אמו" - כן, כל יהודי הנמנע מלערב בין בשר לחלב הוא אדם קדוש, אנשים ונשים - כולם קדושים. כל מי שנמנע ממאכלות אסורות ואוכל רק מזון כשר הוא אדם קדוש.

הנשים מאוד זהירות בזה. הן אומרות לבעל, "אל תיגע בזה!" "זה בשרי" "זה פרווה" "זה חלבי" - האשה היא כמו הכהן הגדול, ומנהלת את כל ענייני הבית על פי דין. זהו "עם קדוש". אז ראשית כל, אתה יכול לאהוב את היהודי הזה כי הוא קדוש.

עכשיו תתחיל לחפש נקודות טובות אחרות. יש לו ילדים והוא משלם עבורם שכר לימוד. הוא שולח את בניו לתלמוד תורה ואת בנותיו לבית יעקב. הוא מגדל משפחה של ילדים שומרי תורה ומצוות.

אמא שעסוקה בגידול משפחה של צדיקים, בנים ובנות - זהו הישג אדיר! אתם רואים אמא יהודייה דוחפת עגלת תינוק שבתוכה יושבים שני תינוקות, ולצדה רצים עוד חמישה או ששה ילדים - יש כל כך הרבה מה לאהוב שם! היא מגדלת את דור העתיד של עובדי ה'. עליכם לחשוב, "כולם קדושים!" השכינה נמצאת מעל ראשה של אותה אשה. וזו אינה גוזמה כלל וכלל! זו האמת. וככל שתתרגלו לחשוב מחשבות אלו, כך תתחברו יותר ליסוד השני בחשיבותו של היקום, הלא הוא עם ישראל, וכך אתם מכינים את עצמכם יותר ויותר ליום הדין.

נוספת, ועל כן עלינו לדעת שלא נוכל לזכות לכך בזכות עצמנו. זקוקים אנו לזכויותיהם של עם ישראל כולו.

זו הסיבה שכאשר אנחנו עומדים בראש השנה ומתחננים לה', "כְּתִבְנוּ בְּסֵפֶר הַחַיִּים", אנחנו מתפללים בלשון רבים ולא בלשון יחיד, כי כוונתנו היא לאומה בכללותה; ילדי החמד הלומדים בחיידר, בנות בית יעקב הקדושות, האמהות והאבות, הצדיקים והחסידים יחד עם כל הישיבות, כל בתי הכנסיות, כל היהודים יראי ה', כל בחורי הישיבה, כל אברכי הכוללים, כל הנשים והבנות מציבור יראי ה'. כולנו כאחד יחד - כך אנו עומדים לפני ה' בראש השנה, ולכן הוא אומר, "מעתה לא אדון אתכם כיחידים אלא כישראל עם סגולתי, אותם אני אוהב עד אין קץ".

מדיבורים למעשים

והנה, כדי להפוך את הרעיון הזה למציאותי יותר, כדאי לנו למצוא דרכים מעשיות כיצד ליישם יסוד זה. עד כה דיברנו על המתווה הכללי של השקפה זו, של השאיפה לעמוד בפני ה' לדין יחד עם כלל ישראל, אך אם נצליח לנצל את חודש אלול כדי ליישם את העיקרון הזה בחיי היום יום שלנו, זו תהיה דרך רווחית ביותר להתכונן לראש השנה - לא רק לדבר על להיות אחד עם עם ישראל, אלא לנקוט בצעדים שעל ידם נוכל להביא את השאיפה הגדולה הזו לידי מעשה.

כולנו יודעים ש"וְאֶהְיֶה לָרֶעַךְ כְּמוֹךָ, זֶה כָּלֵל גָּדוֹל בְּתוֹכָהּ" - אנחנו יודעים שזו אחת המצוות החשובות ביותר - אבל בל נשלה את עצמנו; הענין אינו פשוט כלל וכלל. ואם לא תרגיל את עצמך בזה, לעולם לא תקיים את המצווה הזו. אתה יכול לומר את המילים, אתה יכול לדבר על זה, אבל לעולם לא תעשה את זה, כי זה לא דבר שמגיע מעצמו.

אהבה מדבקת

אומר לכם כעת דרך עבודה ששמעתי מאחד מגדולי ישראל לפני שנים רבות. הוא אמר כך: בחר לך אדם אחד, אל תספר לו על כך, אבל תתחיל לאהוב אותו מרחוק. תסתכל על הפנים שלו - "אה, אני אוהב את הפנים היהודיות הללו". אינך צריך לומר לו דבר. אתה לא צריך להיות חבר שלו. אינך צריך אפילו להתחבר אליו. פשוט תתאמן על לאהוב אותו. האנשים יתאמנו על אנשים והנשים על הנשים. תאהבי אשה אחת. אל תספרי לה על זה. אל תתקשרי אליה כדי לשוחח עמה. פשוט תאהבי אותה.

ניתן להשיג ספרי רבינו בחנויות ספרי קודש ואצל המפיצים:

ספר שער אורה-ועדי מוסר, ספר לב אביגדור-עבודת האדם בקניני השלמות מכתב יד: קולמוס 072-244-1670
תפילת אביגדור-פירוש וביאור על התפילה מכתב יד: אצל מן השוק

אבותיהם ואמותיהם, יחיו לאורך ימים ושנים, בטוב ובנעימים, ושתהיה להם פרנסה ברווח".

אתם פוסעים ברחוב ורואים קבוצה גדולה של בנות בית יעקב היוצאות מבית הספר. כולן לבושות בלבוש ארוך וצנוע. איזה מראה מפואר! ברכו אותן בברכת, "בְּרַכְם טַהֲרֵם רְחֵםם צְדָקָתְךָ, תְּמִיד גְּמִלֵם".

דמיינו כעת שאתם עושים כן בפועל! לא רק שאתם שומעים אותי ומעריכים את הרעיון הזה, ואולי יום אחד תשקלו אותו. לא, לא; אל "תשקלו את זה" - עשו את זה! אלול כבר כאן ואין זמן להתמהמהות.

מה טובו אהליך יעקב

בעודך הולך ברחוב, תור בעיניך אחר המזוזות, וכשאתה מוצא אחד, נצל את ההזדמנות וברך את יושבי הבית, "אה! ברכות יחולו על הבית הזה! יברך את בית ישראל!" אלו לא סתם בתים, אלו בתים קדושים. בתים כשרים עם יופי מיוחד. אז הקפד לעצור לרגע ולברך את יושבי הבית. הִיָּה ספציפי. אמור את המילים: "ריבוננו של עולם, אנא ממך, שמור על בריאותם של כל בני הבית הזה. עזור להם לדור בשלום זה עם זה ולחיות חיים מאושרים ובטוחים, ועזור שפרנסתם תהיה מצויה להם. אנא ה', שלא יארע שום דבר תקלה בבית זה".

הבית הבא - עוד מזוזה. "יהי רצון שכל ילדיהם יצליחו בישיבות וימצאו שידוך טוב, ושההורים יזכו לרוות נחת מילדיהם. שכל יושבי הבית יחיו בבריאות ובאושר למשך שנים רבות. שכולם יחיו חיים נוחים, ושיהיו להם הנאה וסיפוק מילדיהם. שבבית זה יהיו רק שמחות".

עסק טוב

למען האמת, תוכלו לברך את אחיכם בית ישראל גם אם אינכם עוברים ליד ישיבה או בית. יכול אדם לשבת בביתו ולומר כך, "שהקב"ה יברך את הגאון ראש ישיבה פלונית, את הרבנית שלו, את בניו ובנותיו, חתניו וכלותיו. את כל אברכי הכולל ורבני הישיבה, שהקב"ה יברך את כולם באריכות ימים, פרנסה, ברכה, נחת מהילדים והצלחה בלימוד התורה".

עליכם לדעת שלפני הכל זה עסק משתלם ביותר. זו עסקה טובה כי ה' הבטיח לאברהם, "וְאַבְרָהָם מְבָרְכֶיךָ" - בכל מה שתברכו אותם, ה' יברך אתכם.

אולם יש כאן ברכה גדולה מזו. כי ברגע שאדם הופך ל"מברך", הוא כבר לא אותו אדם. הוא הופך להיות אישיות אחרת לגמרי. הוא מתחבר בגישה של חיבה, לא רק לעם ישראל, אלא לגדולי ישראל, לתלמידי חכמים וללומדי תורה - שהם ליבה של האומה. הוא מתחבר לכ"ק האדמו"ר מסאטמר, לכ"ק האדמו"ר מבאבוב, לראשי הישיבות, לכולם.

היהלומים שלנו

יש כאן עבודה חדשה לגמרי עבורנו - כיצד להסתכל על אחינו היהודים. אתם יודעים שבחור ישיבה הוא דבר יפה ביותר. מי שמסתכל עליו בעיניים שטחיות אינו מבין מה כל כך מיוחד בו, אולם עלינו לדעת כי מבין כל אומות העולם אין שום דבר שדומה אפילו במקצת לבחור ישיבה. הוא מבלה את יומו בלימוד תורת ה', מבלי לבזבז את זמנו, הוא לא מתעסק עם שטויות ועם כל מיני דברים מרושעים ובלתי מוסריים. לבחור ישיבה אין שום קשר עם בנות; כך גם לבנות חרדיות אין שום עסק עם בנים. הם לא מדברים אחד עם השני. זהו עם קדוש. אתם חייבים להעריך את זה.

נערות יהודיות חרדיות הן יהלומים. נערות אלו הן יוצאות דופן בעולם של היום. הן תמיד היו יוצאות דופן, אבל היום במיוחד. חשוב על כל בתי הספר לבנות, אלפי בנות, אשר שואפות כולן להקים בתים של תורה. הן רוצות להתחתן ולגדל ילדים מתוקים ונפלאים, שומרי מצוות, בנים ובנות. כל נערה, כל אמא עתידית של כלל ישראל, היא יהלום. יהלום הוא כאין וכאפס לעומתן.

אל נא תחשבו שמחשבות אלו הן דבר קטן. כאשר אתם הולכים ברחוב ורואים את האבות והאמהות יראי השמים, את בנות הבית יעקב ואת תלמידי התני"ס, ואתם מתרגלים לאהוב אותם, זה גורם לכם להתקשר עמם. באמצעות חשיבה טובה עליהם, על ידי תחושת חיבה, אנחנו נמצאים יחד איתם. כעת אתה אחד עם עם ישראל!

אז הנה לנו שתי הצעות למעשה כיצד להתאחד עם עם ישראל. לתרגל אהבה לאחינו היהודים, וכן לחשוב טוב אודותם, וזאת כדי להגביר את חיבתנו כלפיהם ואחדותנו עמם.

וְאַבְרָהָם מְבָרְכֶיךָ

ונוסיף כעת עוד נקודה מעשית. לא רק שאנחנו הולכים לאהוב את אחינו היהודים, להעריך אותם ולראות את גדולתם, אבל אנחנו נעשה לנו הרגל לברך אותם. אחת העצות אותן העניק לנו הבורא יתברך, עצה שעל ידה נוכל להזהות עם כלל ישראל, הוא מה שאמר לאברהם אבינו (בראשית יב, ג), "וְאַבְרָהָם מְבָרְכֶיךָ", ובלעם אמר (במדבר כד, ט), "מְבָרְכֶיךָ בְּרוּךְ".

לדוגמא - אתה עובר על יד ישיבה - תהיה זו ישיבת סאטמר או באבוב או מיר או רבינו חיים ברלין - בעודך עובר על יד בנין הישיבה, תוכל לומר כך: "יהיה רצון שיתן הקב"ה חיים ארוכים לכל הבחורים הלומדים כאן. שכולם יהיו שמחים ובריאים ושיצליחו בתלמודם".

אך אל תעצור שם. "יתן הקב"ה פרנסה, ברכה, נחת ואושר לראש הישיבה" - ציין את שמו - "ולרבנית שלו, לבניו ובנותיו, לחתניו וכלותיו, לנכדיו ונכדותיו. יהי רצון שכל הרמ"ם ואברכי הכולל, נשותיהם, ילדיהם וחתניהם,

הכנה טובה

מתוך תשובות שהשיב הרב זצ"ל לשואלים

שאלה:

הרב אמר שבתקופתנו, בפרט באמריקה, אנחנו כל כך עסוקים בעבודה ובדברים אחרים, שאיננו מקדישים מספיק זמן לתפילת שחרית. האם אמנם עדיף כך, להתפלל ללא כוונה, או שמא עדיף שלא נתפלל בכלל?

תשובה:

לא; כולנו צריכים להמשיך להתפלל כך, אלא שאני ממליץ שלפחות בברכה הראשונה נשקיע את כל כוחותינו כדי לכוון בה. בברכה הראשונה, הברכה המסתיימת במילים "ברוך אתה ה' מגן אברהם", עלינו למסור נפש! כי הכוונה בברכה זו מעכבת על פי דין, ולכן חשוב מאוד לכוון בה, לכל הפחות. לגבי שאר התפילה, מי שהוא בעל שאיפות יכול לקבל על עצמו תכנית; כל יום הוא ינסה לעשות עוד קצת, ועד שהוא יהיה בשנות השישים או השבעים לחייו, אולי הוא יתרגל לכוון בתפילה.

כל כך חבל! כשאנחנו מתפללים ללא שום מחשבה, חלק גדול מחיינו מתבזבז לו. אילו רק היינו לומדים קודם כל את פירוש המילים - על כל אחד להבין את משמעות המילים אותם הוא אומר. בתפילה ישנם דברים כל כך עמוקים, וראוי ללמוד אותם. אגב, הייתי רוצה לדבר על זה כל הזמן אבל אני יודע שאנשים ישתעממו. הייתי רוצה לדבר במשך שנה שלמה רק על נושא התפילה! יכולנו לקחת כל מילה ולנתח אותה; נוכל ללמוד אותה לעומק, וזה יהיה שווה כל דקה. הכל כתוב אצלי בבית; זה אחד הדברים החביבים עלי.

אבל מה שלא יהיה, זו משימת חיים הזמינה לכל יהודי באשר הוא, וזו טרגדיה שהחיים מתבזבזים כך. אמרת כבר בעבר שהצורה של התפילה שלנו היום, היא מחלה כמו סרטן. האמת היא שזהו אחד הכשלים הגדולים ביותר בחיים היהודים כיום. ולפיכך, החזרת התפילה למעמדה הראוי, צריכה להיות אחת משאיפותינו הגבוהות ביותר.

אמנם לא תוכלו לנהוג כך כל הזמן, אבל מדי פעם, פעם ביום מעכשיו ועד ראש השנה, הקפידו להקדיש כשת דקות לומר את המילים האלה. תרגלו את זה בכל יום מעכשיו ועד ראש השנה. אלו הם שיעורי הבית שלכם. ואל תברכו רק באופן כללי. ציינו שמות. פרטו.

הפרק הראשון של עבודה זו צריך להיות עכשיו - מיד כשתצאו מכאן. תבחרו את אחד מגדולי התורה או איזה ראש ישיבה או ראש כולל, ותנו לו ברכה גדולה. עשו זאת מיד. אחרת תשכחו מהענין כולו, ויתכן שלא תיזכרו בו עד ראש השנה, ובכך תחמיצו הזדמנות כה מפוארת.

אולם אם תעשו זאת, אם תעשו את הדברים האלה שדיברנו עליהם כאן, עליכם לדעת שאתם צועדים במסלול של שלמות, וכאשר תעמדו לפני הקב"ה ביום הדין, הוא יסתכל עליכם בצורה אחרת לגמרי. אני מבטיחכם נאמנה - זה יעשה הבדל אדיר. כאשר אתם עומדים לפני השי"ת ביום הדין, הוא יאמר: "הצורה שבה חייתם במשך ימי אלול, הכינה אתכם לקראת השנה הבאה. כל אחד מכם הוא אחד עם עם ישראל. אתם שייכים לצדיקים ולחסידים. אתם אוהבים אותם, מכבדים ומשבחים אותם, ומברכים אותם; ולכן אדון אתכם יחד איתם לכתיבה וחתימה טובה".

שבת שלום ומבורך!

בואו נהיה מעשיים

חמש דקות ביום

בלי נדר, ננצל את כל שלושים הימים של חודש אלול להתכונן לקראת יום הדין על ידי הרעיונות שהוצעו כאן:

נשקיע ארבע דקות בכל יום במחשבה על כל החסדים שעשה עמנו הקב"ה בשנה החולפת. בנוסף נקדיש דקה נוספת בכל יום כדי להתאחד עם עם ישראל בכך שנאהב את אחינו היהודים, נתבונן בגדולתם, ונברך אותם.

לראותם

לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 97 | פר' ראה תשפ"ב | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

הגאון הגדול רבי שלום הכהן זצוק"ל

מעמד ברכת כהנים היסטורית עם מאות כהנים התקיים בימי בין הזמנים בשכונת הר נוף בירושלים
 לדגל יום השנה העשירי לפטירת איש החסד הגאון רבי שמואל יצחק שטרן זצ"ל. על ידי הגאון רבי אברהם ישעיהו שטרן מקורבו של מו"ק שור התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל. למעמד הגיעו מאות כהנים לצד אלפים שהגיעו מכל רחבי הארץ כדי לזכות בברכת כהנים הנדירה. משתתפי המעמד אף זכו לקבלת שיי מהודר של ספרים וקדתיים. הספר "בצילם" על מו"ק הגר"ח קנייבסקי זצ"ל וספר "ואני אברכם" על ברכת כהנים לצד ארוחה קלה. הציבור הודה להרב שטרן על ארגון המעמד שהוא זכות גדולה והמשתתפים מספרים על ישועות גדולות שזכו עקב המעמד. מה שהביא עוד ועוד אנשים ששומעים על המעמד ומגיעים להשתתף בו.

שומחת החתונה לנכד המשיגה הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א

ועידת בני הישיבות בצילם של רבותינו גדולי התורה שליט"א בשיתוף ארגון "משכני"

"בני שיצליח בישיבה"

**מעמד תפילה מיוחד
בפתיחת הזמן
ביום המסוגל ער"ה אלול תשפ"ב**

**ע"י רבינו הגדול
רשכבה"ג
מרן ראש הישיבה
הגרי"ג אדלשטיין
שליט"א
על נפש צאצאינו
שיצליחו בישיבות הק'
ובמוסדות החינוך
בשנת הלימודים הבעל"ט**

אתם חייבים שהילדים שלכם יהיו שם!

1-800-22-36-36

**ועד הרבנים
לעניני צדקה בארה"ק**